

ŠIAULIŲ RAJONO TURIZMO PLĖTROS STRATEGIJA 2022–2028 METAMS

Šiauliai, 2021

TURINYS

ĮVADAS.....	4
1. LIETUVOS RESPUBLIKOS, ŠIAULIŲ REGIONO IR ŠIAULIŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS STRATEGINIO PLANAVIMO DOKUMENTŲ APŽVALGA	5
2. TURIZMO RINKOS IŠORINĖS IR VIDINĖS APLINKOS ANALIZĖ	11
2.1. GAMTINĖ APLINKA.....	11
2.2. KULTŪRINĖ APLINKA	14
2.3. SOCIALINĖ APLINKA	19
2.4. EKONOMINIAI VEIKSNIAI	21
2.5. TECHNOLOGINIAI VEIKSNIAI	23
2.6. SUSISIEKIMO INFRASTRUKTŪRA	24
3. ŠIAULIŲ RAJONO TURIZMO SEKTORIUS.....	26
3.1. TURIZMO PASLAUGŲ ANALIZĖ.....	26
3.1.1. TURIZMO INFORMACIJOS IR GIDŲ PASLAUGOS.....	26
3.1.2. APGYVENDINIMO PASLAUGOS.....	27
3.1.3. MAITINIMO PASLAUGOS	29
3.1.4. ŠIAULIŲ RAJONO TURIZMO RINKA	30
3.2. ŠIAULIŲ RAJONO TURIZMO PRODUKTAI	31
3.2.1. EKOLOGINIS / GAMTINIS TURIZMAS	31
3.2.2. KULTŪRINIS TURIZMAS.....	33
3.2.3. RELIGINIS TURIZMAS	34
3.2.4. GASTRONOMINIS TURIZMAS.....	35
3.2.5. KITI TRAUKOS OBJEKTAI, PRAMOGOS	36
3.2.6. ŠIAULIŲ RAJONO TURISTINĖS VIETOVĖS	38
4. ŠIAULIŲ RAJONO SSGG ANALIZĖ	40
5. ŠIAULIŲ RAJONO TURISTINIS POTENCIALAS IR ESMINIŲ PROBLEMŲ IDENTIFIKAVIMAS.....	42
6. GYVENTOJŲ NUOMONĖS IR TIKSLINIŲ GRUPIŲ, APIE TURIZMO SEKTORIAUS SITUACIJĄ ŠIAULIŲ RAJONE, TYRIMO PAGRINDINIAI ASPEKTAI	45
6.1. GYVENTOJŲ NUOMONĖS TYRIMO TEIGIAMAI IR NEIGIAMAI ASPEKTAI.....	45
6.2. TIKSLINIŲ GRUPIŲ TYRIMO PAGRINDINIAI ASPEKTAI.....	47
7. ŠIAULIŲ RAJONO TURIZMO PLĖTROS STRATEGIJOS VIZIJA, PRIORITETAI, TIKSLAI IR UŽDAVINIAI.....	48
7.1. I PRIORITETO VERTINIMAS, JO TIKSLAI IR UŽDAVINIAI	49
7.2. II PRIORITETO VERTINIMAS, JO TIKSLAI IR UŽDAVINIAI	50
7.3. III PRIORITETO VERTINIMAS, JO TIKSLAS IR UŽDAVINYS.....	51

8. PRIEMONIŲ PLANAS.....	52
9. ŠIAULIŲ RAJONO TURIZMO PLĖTROS STRATEGIJOS 2022–2028 M. ĮGYVENDINIMO PRIEŽIŪROS SISTEMA	60
TPS ĮGYVENDINIMO PRIEŽIŪRA.....	61
TPS STEBĖSENA IR KEITIMAS	61
TPS STEBĖSENOS NUOSTATOS.....	61
TPS KEITIMO NUOSTATOS	62
10. REKOMENDACIJOS ŠIAULIŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS STRATEGINIO PLĖTROS PLANO 2024–2030 M. PARENGIMUI	63
PRIEDAI.....	65
1 PRIEDAS. TPS VYKDYMO KALENDORINIAI GRAFIKAI	65
2 PRIEDAS. PRIEMONIŲ VYKDYMO ATASKAITOS FORMA.....	123
3 PRIEDAS. RODIKLIŲ PASIEKIMO ATASKAITOS FORMA	67

IVADAS

Šiaulių rajono savivaldybės užsakymu parengtas Šiaulių rajono savivaldybės turizmo plėtros strategija 2022–2028 metams.

Siekiant kokybiško situacijos vertinimo ir plėtros kryptių bei pagrindinės vizijos įvardijimo, buvo pasitelkta turizmo srities dokumentų analizė, statistinių duomenų analizė, duomenų palyginimas, vertinimas bei rekomendacijos, taip pat atlikta gyventojų bei tikslinių grupių apklausa.

Šiaulių rajono turizmo plėtros strategijos rengimo tikslas – nustatyti rajono turizmo plėtros viziją, prioritetus ir tikslus siekiant racionaliai naudoti išteklius, teikti turizmo paslaugas, atitinkančias turistų poreikius, užtikrinti nuoseklią turizmo plėtrą. Šia strategija siekiama identifikuoti priemones, kurios Šiaulių rajone užtikrintų aukščiausios kokybės turizmo paslaugas, jų įvairovę, didintų rajono žinomumą ir patrauklumą.

Turizmas – ekonominė veikla, pirmiausia skatinanti ekonomikos augimą, tačiau norint išlaikyti Šiaulių rajono konkurencingumą būtina siekti darnios turizmo plėtros. Labai svarbus ne tik ekonominis, bet ir sociokultūrinis turizmo poveikis. Jis pasireiškia kuriama infrastruktūra, didėjančia paslaugų ir pramogų pasiūla, gyvėjančiu kultūriniu gyvenimu, augančiomis vietos gyventojų saviraiškos galimybėmis, stiprėjančiu tapatumu ir kultūrinio savitumo raiška.

Šiaulių rajonas siekia tapti patrauklia Lietuvos turistine vietoje, kuri išsiskiria turtingu kraštovaizdžiu, unikaliais traukos objektais, išvystyta infrastruktūra, kokybiškomis turizmo paslaugomis, tenkinanti turistų poreikius ir pasižyminti nuolatiniu turistų skaičiaus augimu.

1. LIETUVOS RESPUBLIKOS, ŠIAULIŲ REGIONO IR ŠIAULIŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS STRATEGINIO PLANAVIMO DOKUMENTŲ APŽVALGA

Šio skyriaus tikslas – apžvelgti Lietuvos Respublikos, Šiaulių regiono ir Šiaulių rajono savivaldybės aktualius strateginio planavimo dokumentus, jų prioritetus ir tikslus, kurių nuostatos turi atspindėti rengiamoje Šiaulių rajono turizmo plėtros strategijoje 2022–2028 metams (toliau – Šiaulių r. TPS 2022–2028 m.).

Strateginio planavimo dokumentų sistema apima ilgalaikes Lietuvos Respublikos (toliau – LR) planavimo dokumentų nuostatas, kurios perkeliama į trumpesnės trukmės planavimo dokumentus, savivaldybių strateginio planavimo dokumentus. Vienų planavimo dokumentų nuostatos turi atspindėti kituose susijusiuose dokumentuose ir vieni kitiems neprieštarauti.

Turizmo vystymui Šiaulių rajone aktualūs nacionalinio, regioninio ir vietos lygmens strateginiai planavimo dokumentai pavaizduoti 1.1. paveiksle.

1.1. pav. Šiaulių rajono turizmo plėtros planavimui aktualūs planavimo dokumentai

Šaltinis: sudaryta autorių

Pagrindiniai nacionalinio lygmens planavimo dokumentai: Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“, LR teritorijos bendrasis planas „Lietuva 2030“, Nacionalinės regioninės politikos prioritetai iki 2030 m. (projektas).

Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“ (toliau – LPS „Lietuva 2030“) apima valstybės viziją ir raidos prioritetus bei jų įgyvendinimo kryptis iki 2030 metų. Tai pagrindinis planavimo dokumentas, kuriuo turi būti vadovaujama priimant strateginius sprendimus ir rengiant valstybės planus ar programas.

Dokumente suformuota valstybės vizija yra „Lietuva – sumani šalis, kurioje gera gyventi ir dirbti“. Dokumente nurodoma, kad visos valstybės valdymo institucijos, nepaisant jų valdymo lygmens, prisidės prie LPS „Lietuva 2030“ įgyvendinimo.

1.2. pav. LPS „Lietuva 2030“ kryptys

Šaltinis: sudaryta autorių

Strategijoje išskiriamos pažangai svarbios vertybės – atvirumas, kūrybingumas ir atsakomybė bei 3 pažangos sritys: visuomenė, ekonomika ir valdymas. Siekiami įgyvendinti pokyčiai šiose srityse įtvirtins pažangos vertybes ir remsis darnaus vystymosi principais (žr. 1.2. paveikslą).

2021–2030 metų nacionalinės pažangos planas (toliau – NPP) patvirtintas LR Vyriausybės 2020 m. rugsėjo 9 d. 2021–2030 m. NPP siekiama įgyvendinti LPS „Lietuva 2030“ ir sukurti pažangią, modernią ir stiprią valstybę, pasižyminčią sumanios visuomenės, sumanios ekonomikos ir sumanaus valdymo derme. Plane užsibrėžta 10 tikslų, kuriuos pasiryžta pasiekti iki 2030 metų (žr. 1.3. paveikslą).

Turizmo viešosios politikos srities bendrieji tikslai nustatyti LPS „Lietuva 2030“ bei NPP. Kiti su turizmo plėtra labiausiai susiję valstybės pažangai aktualūs lūkesčiai kyla iš bendresnio poreikio a) užtikrinti aplinkos apsaugą ir išteklių racionalų naudojimą; b) išsaugoti nacionalinį tapatumą bei sustiprinti piliečių istorinę savimonę ir savigarbą; ir c) padidinti regioninę sanglaudą. Turizmas kaip ekonominė veikla, pagrįsta po visą šalį pasklidusių gamtinių ir kultūrinių išteklių pristatymu šalies ir užsienio lankytojams, turi didelį potencialą prisidėti prie aukščiau minėtų ilgalaikių valstybės pažangos tikslų. Visų pirma, kaip teigiama NPP, turizmo sukurto BVP didėjimas daro mažesnį nei kitų ūkio šakų neigiamą poveikį aplinkai. Antra, turizmas sukuria ekonomines sąlygas paveldo objektų išsaugojimui ir tuo pačiu aktualizuoja juos, tokiu būdu sukurdamas galimybes permąstyti kultūros ir paveldo vertę. Taip pat prisideda prie tradicijų tęstinumo ir piliečių istorinės savimonės ir savigarbos sustiprinimo ir nacionalinio tapatumo puoselėjimo. Galiausiai, turizmas leidžia atskleisti regionų savitumą ir gali pagerinti verslo bei įsidarbinimo galimybes visuose regionuose, taip prisidedamas prie regionų gyventojų mažėjimo stabdymo ir gyvenimo lygio skirtumų mažinimo. Turizmas yra susijęs su visomis LPS „Lietuva 2030“ išskirtomis pokyčių sritimis – sumania ekonomika, sumania visuomene ir sumaniu valdymu. Platus, ilgalaikis ir kritiškas požiūris į turizmo daromą poveikį, o taip pat – atsakomybės prisiėmimas imtis konkrečių priemonių daro darnųjį/atsakingą turizmą skirtingu nuo turizmo kaip įprastai.

Lietuvos regioninės politikos „Baltoji knyga“ 2017–2030¹ (toliau – Baltoji knyga). Baltoji knyga parengta siekiant suderinti nacionalinės valdžios ir vietos savivaldos institucijų bei socialinių ir ekonominių partnerių teritorinės sanglaudos vizijas ir veiksmus joms pasiekti. Baltojoje knygoje yra įvardinti du svarbiausi

01	Pereiti prie mokslo žinių, pažangiosiomis technologijomis, inovacijomis grįsto darnaus ekonomikos vystymosi ir didinti šalies tarptautinį konkurencingumą
02	Didinti gyventojų socialinę gerovę ir įtrauktį, stiprinti sveikatą ir gerinti Lietuvos demografinę padėtį
03	Didinti švietimo įtrauktį ir veiksmingumą, siekiant atitikties asmens ir visuomenės poreikiams
04	Stiprinti tautinį ir pilietinį tapatumą, didinti kultūros skvarbą ir visuomenės kūrybingumą
05	Gerinti transporto, energetinį ir skaitmeninį vidinį ir išorinį junglumą
06	Užtikrinti gerą aplinkos kokybę ir gamtos išteklių naudojimo darną, saugoti biologinę įvairovę, švelninti Lietuvos poveikį klimato kaitai ir didinti atsparumą jos poveikiui
07	Tvariai ir subalansuotai vystyti Lietuvos teritoriją ir mažinti regioninę atskirtį
08	Didinti teisinės sistemos ir viešojo valdymo veiksmingumą
09	Stiprinti Lietuvos įtaką pasaulyje ir ryšius su diaspora
10	Stiprinti nacionalinį saugumą

1.3. pav. 2021–2030 metų nacionalinės pažangos plano tikslai

Šaltinis: sudaryta autorių

¹ Patvirtinta 2017 m. gruodžio 15 d. Nacionalinės regioninės plėtros tarybos.

valstybės iššūkiai: geografiškai subalansuotas darnus ir tvarus ekonomikos augimas; kokybiškos gyvenimo sąlygos visoje Lietuvoje.

Turizmo viešosios politikos sritys atsispindi ir Baltojoje knygoje išskeltuose keturiuose pagrindiniuose uždaviniuose: sukurti veiksmingos regioninės politikos sistemą; užtikrinti, kad darnus ir tvarus ekonomikos augimas būtų geografiškai subalansuotas; sudaryti kokybiško gyvenimo sąlygas visoje Lietuvoje; pagerinti regionų įvaizdį.

Lietuvos regioninės politikos Baltojoje knygoje numatyta, kad geografiškai subalansuotam, darniam ir tvariam ekonomikos augimui pasiekti kiekvienas Lietuvos regionas turi pasirinkti stipriausias ir perspektyviausias savo ekonominės specializacijos kryptis.

1.4. pav. Šiaulių regiono specializacija

Šaltinis: sudaryta autorių

Nacionaliniu lygmeniu reikšmingas yra Lietuvos Respublikos regioninės plėtros įstatymas², kurio paskirtis – nustatyti nacionalinės regioninės politikos tikslą, jo įgyvendinimo uždavinius, nacionalinės regioninės politikos įgyvendinimą ir finansavimą, teritorijas, kuriose įgyvendinama nacionalinė regioninė politika. Įstatyme nurodomas Nacionalinės regioninės politikos tikslas – mažinti socialinius ir ekonominius skirtumus tarp regionų ir pačiuose regionuose, skatinti visoje valstybės teritorijoje tolygią ir tvarią plėtrą. Vadovaujantis įstatymu yra

1.5. pav. Nacionalinės regioninės politikos prioritetai iki 2030 metų

Šaltinis: sudaryta autorių

parengtas Nacionalinės regioninės politikos prioritetai iki 2030 metų³, kuriame suformuoti 3 prioritetai.

Nacionalinės regioninės politikos prioritetuose iki 2030 metų pabrėžiama LR teritorijos bendrojo plano svarba, nurodant, kad jame turi būti įtvirtinti ilgalaikiai valstybės įsipareigojimai vykdant darnią ir tvarią regionų plėtrą. Dokumente taip pat pažymima, kad kiekviename regione reikia apibrėžti keletą stipriausių savo ekonominės specializacijos krypčių, siekiant jas stiprinti, telkti finansines, ekonominės plėtros, švietimo, mokslo, technologijų, inovacijų ir kitas priemones. Turizmo sektoriaus sritys kaip ir LPS „Lietuva 2030“, NPP bei Baltojoje knygoje, taip ir Nacionalinės

regioninės politikos prioritetuose iki 2030 m. pagrindinės yra šios: regionų savitumo atskleidimas, formuojamas įvaizdis per turizmo produktus, gamtinius ir kultūrinius išteklius, sprendžiami ekonominiai ir socialiniai klausimai.

LR teritorijos bendrojo plano iki 2020 m. galiojimui einant į pabaigą LR Vyriausybės 2017 m. gegužės 31 d. nutarimu Nr. 389 „Dėl Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano rengimo“ pradėtas rengti naujas LR teritorijos bendrasis planas „Lietuva 2030“ (toliau – LRBP). Tai pamatinis erdvinio Lietuvos teritorijos planavimo dokumentas, nustatantis teritorijos erdvinio vystymo kryptis ir teritorijų naudojimo funkcinius prioritetus, užtikrinantis Lietuvoje galiojančių ir kuriamų strateginių planavimo dokumentų, turinčių erdvinę išraišką, suderinamumą, užtikrinantis visų šalies strategijų erdvinį integralumą. LRBP yra

² Priimtas LR Seimo 2000 m. liepos 20 d. Nr. VIII-1889 (suvestinė redakcija nuo (2020-09-01))

³ Priimta 2019-05-03 Lietuvos Respublikos vyriausybės nutarimu Nr. 19-2385(2)

įrankis kokybiškai suderinti įvairias šalyje vykdomas veiklas – verslo, žemės ūkio, turizmo, rekreacijos, aplinkos ir kultūros paveldo apsaugos, infrastruktūros.

LR teritorijos bendrajame plane „Lietuva 2030“ Šiaulių rajonas priskirtas šiaurės Lietuvos partnerysčių grupei, jungiančiai Šiaulius ir Mažeikius bei aplinkinius lokalius centrus, veikiančius regioniniu lygmeniu. Teritorijoje vyraujantys ištekliai – pramonės ir ekonominiai, bioprodukcinio ūkio, paslaugų infrastruktūros, o plėtros prioritetas – pramonė ir logistika. LRBP turizmo srityje numatyta stiprinti Šiaulių – Mažeikių partnerystės potencialą, naudoti ir įveikinti rekreacinėms reikmėms arealo kultūrinius kraštovaizdžius, Ventos, Dubysos upių ir ežerų rekreacinį ir paslaugų infrastruktūros potencialą. Taip pat stiprinti regioninės plėtros partnerystes, sukurtas veikiančiuose piligriminiuose Šv. Jokūbo keliuose (įskaitant ir Šiaulių regioną), būtina šių kelių infrastruktūros ir aptarnavimo plėtra, įveiklinant pakelių kultūros paveldo objektus bei didinant nematerialaus paveldo sklaidą keliuose. LRBP numatyta kurti ir skatinti Šiaulių – Mažeikių arealo partnerystę su kaimynine Latvija, šiam tikslui pasitelkiant įvairaus pobūdžio (vertikalias, horizontalias, mišrias) partnerystes.

Nacionalinio lygmens dokumentuose įvardijamos pagrindinės strateginės Lietuvos turizmo sektoriaus problemos: neefektyvus turizmo valdymas; lėta sektoriaus transformacija; trūksta pritaiktos infrastruktūros; mažas Lietuvos, kaip patrauklios turizmo šalies, žinomumas užsienyje; prastas Lietuvos pasiekiamumas ir regionų junglumas. Pagrindiniai ilgalaikiai turizmo sektoriaus tikslai:

- grįžti prie priešpandeminės augimo tendencijos;
- 3 milijonai užsienio turistų per metus;
- 3,9 proc. BVP;
- 2,3 mlrd. Eur paslaugų eksporto;
- 57 vieta pasaulio kelionių ir turizmo konkurencingumo indekse.

Pagrindinės strateginės turizmo kryptys:

- atviri duomenys ir statistikos šešėlio mažinimas;
- turizmo produktai ir rinkodara;
- infrastruktūros vystymas;
- verslumas ir žmogiškasis kapitalas.

Siekiant pažangos turizmo sektoriuje reikalinga laikytis darnumo principų ir taikyti inovatyvius sprendimus, skaitmeninimo galimybes, specializuoti paslaugas konkrečioms rinkoms, tikslinėms grupėms. Turizmo sektoriuje svarbu kurti naujas darbo vietas ir naujas turizmo paslaugas, stiprinti socialinio jautrumo ir atsakomybės nuostatas. Ateityje svarbu subalansuotai ir tvariai plėtoti aktualias turizmo kryptis, didinti turizmo srityje kuriamą pridėtinę vertę ir mažinti sezoniškumą, ypač daug dėmesio skirti vietos ir regionų savitumui, skatinti keliautojus daugiau laiko praleisti šalies regionuose.

Regiono lygmeniu svarbiausias strateginis dokumentas yra [Šiaulių regiono 2014-2020 metų plėtros planas](#), kuris rengtas atsižvelgiant į savivaldybių plėtros planus ir yra vienas pagrindinių dokumentų, pagal kurį skirstoma ES struktūrinė parama. Pažymėtina, kad dokumentas aktualus iki 2020 metų. Šiuo metu rengiamas naujas Šiaulių regiono 2021–2027 metų plėtros planas.

Pagrindiniai strateginio planavimo dokumentai Šiaulių rajono savivaldybėje yra: savivaldybės strateginis plėtros planas, savivaldybės strateginis veiklos planas ir savivaldybės teritorijos bendrasis planas. [Šiaulių rajono savivaldybės strateginis plėtros planas 2017–2023 metams](#) (toliau – Šiaulių raj. SPP) patvirtintas Šiaulių rajono savivaldybės tarybos 2016 m. lapkričio 15 d. sprendimu Nr. T-298. Šiaulių raj. SPP yra kompleksinis teisinis strateginio planavimo dokumentas, kuriuo nusakoma bendroji Šiaulių rajono

Šiaulių rajonas – unikaliu Kryžių kalnu išsiskiriantis puodžių kraštas, kuriame klesti pažangi žemdirbystė, amatai, turizmas, veikia aktyvios bendruomenės, gyvena verslūs ir laimingi žmonės

1.6. pav. Šiaulių raj. SPP vizija ir prioritetai

Šaltinis: sudaryta autorių

savivaldybės plėtros strategija: plėtros prioritetai, tikslai, uždaviniai, priemonės strategijai įgyvendinti. Turizmo srities vystymas numatytas 1 prioriteto 1.2. tikslo „Turizmo vystymas ir kultūros paveldo įveiklinimo skatinimas“ uždaviniuose ir priemonėse.

Siekiant užtikrinti nuoseklų Šiaulių rajono savivaldybės 2017–2023 metams strateginio plėtros plano įgyvendinimą, yra rengiami 3 metų veiklos planai, į kuriuos, atsižvelgiant į savivaldybės finansines galimybes, įtraukiamos ilgalaikio plano priemonės. Šiuo metu Šiaulių rajono savivaldybė vadovaujasi [Šiaulių rajono savivaldybės 2021–2023 metų strateginiu veiklos planu](#), kuriame suformuotos 9 programos. Turizmo srities priemonės ir veiklos finansuojamos iš Ekonominės plėtros, visuomeninių iniciatyvų skatinimo, turizmo ir žemės ūkio plėtros programos.

Šiaulių rajono teritorijos bendrojo plano keitimo sprendiniai ir koncepcija viešuose svarstymuose buvo pristatyti 2020 m. pabaigoje. Bendrojo plano patvirtinimas planuojamas iki 2021 m. pabaigos. Sprendiniai suformuoti ne trumpesniam nei 10 metų laikotarpiui. Didžiausią poveikį rajono plėtrai turi

Šiaulių miestas, pagrindiniai savivaldybės lygmens urbanistiniai centrai yra Kuršėnų miestas ir Gruzdžių miestelis, kiti lokalūs urbanistiniai centrai – Raudėnų, Bubių, Vijolių, Ginkūnų kaimai bei Šakynos, Kužių, Meškuičių ir Kairių miesteliai. Bendrojo plano keitimo sprendiniuose nustatomos turizmo ir rekreacijos turizmo vystymo kryptys: turizmo aptarnavimo paslaugų įvairovės ir kokybės didinimas; informacijos sklaidos apie rekreacijos formas ir objektus Šiaulių rajone užtikrinimas; ekonomiškai silpnėsių kaimiškų seniūnijų išnaudojimas, skatinant kaimo turizmo organizavimą; originalių rekreacinių veiklų kūrimas, siekiant pritraukti užsienio turizmą; esamų dviračių, autoturizmo ir vandens turizmo trasų infrastruktūros modernizavimas; turizmo ir rekreacijos sistemos kūrimas, organizuojant turistinių maršrutų ir turizmo aptarnavimo infrastruktūros kiekybinę ir kokybinę plėtrą; pažintinio turizmo sistemos plėtojimas su tikslu eksponuoti gamtinius ir kultūrinius Šiaulių krašto savitumus bei kraštovaizdžio vertybes; gamtos ir kultūros paveldo objektų pritaikymas turizmo, rekreacijos, viešosioms, edukacinėms ir bendruomeninėms reikmėms.

Šiaulių rajono savivaldybė be išvardintų dokumentų vadovaujasi kitais dokumentais, kurie apima socialinių paslaugų planą, atliekų tvarkymo planą, užimtumo didinimo programą, specialiuosius planus ir t. t.

APIBENDRINIMAS

Strateginio planavimo dokumentuose apibrėžiamos pagrindinės šalies ar regionų vystymosi plotmės – ekonomika, visuomenė, darnus regionų vystymas ir darnus valdymas. Turizmas čia vaidina kompleksinį visų sričių vaidmenį, daro įtaką aplinkai, klimatui, prisideda prie regionų ekonomikos augimo, užimtumo skatinimo, socialinio vystymosi.

Nacionaliniuose dokumentuose kaip pagrindiniai turizmo sektoriaus aspektai yra orientuoti į paveldo aktualizavimą, regionų, rajonų junglumą skatinančius veiksmus, inovatyvumą, skaitmeninimo galimybes,

duomenų atvirumą, aktualių turizmo kryptių plėtojimą, sezoniškumo mažinimą, žmogiškųjų išteklių stiprinimą.

Šiaulių rajono savivaldybė turizmo sektoriaus plėtros pavienės priemonės atspindi strateginiuose plėtros, veiklos planuose, tačiau nuoseklaus strateginio dokumento apie Šiaulių rajono turizmo sektorių nėra. Nacionaliniuose dokumentuose šiaurės Lietuvos partnerysčių grupei priskirtas Šiaulių rajonas turizmo sektoriuje didelį dėmesį turėtų skirti kultūrinio kraštovaizdžio, vandens telkinių potencialo išnaudojimui ir įveiklinimui, regioninės partnerystės plėtros stiprinimui (piligrimystė), kultūros paveldo objektų sklaidai.

2. TURIZMO RINKOS IŠORINĖS IR VIDINĖS APLINKOS ANALIZĖ

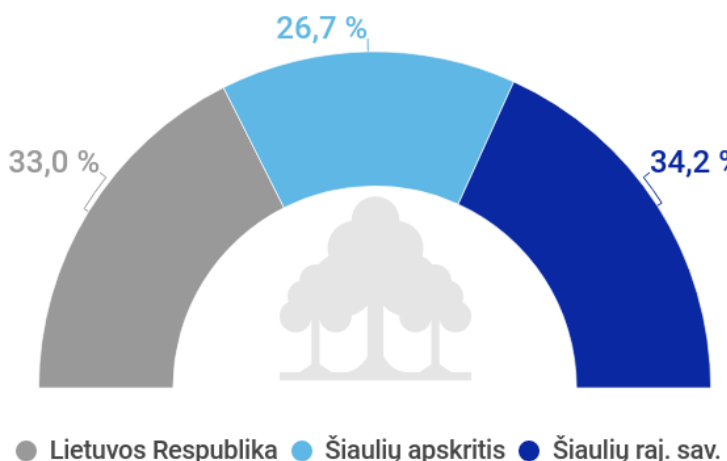
Turizmo aplinkos poveikį lengviau vertinti suskirstant aplinką į tipus pagal atitinkamus požymius. Vystant turistines vietas vertinamas išorinės ir vidinės aplinkos poveikis. Išskiriami 3 svarbiausi aplinkos tipai: gamtinė aplinka, kultūrinė ir socialinė aplinka. Šiame dokumente atliekama gamtinės, kultūrinės, socialinės, ekonominės aplinkos, susisiekimo infrastruktūros bei technologinių veiksnių analizė.

2.1. GAMTINĖ APLINKA

Didžiausią įtaką turizmui daro gamtinė aplinka, kurioje vyrauja natūralios gamtos elementų visuma: augalija, gyvūnija, klimatas, atmosfera, vandenys. Didžiausią įtaką turizmui daro šios gamtinės aplinkos sudedamosios dalys: rekreacinės teritorijos, aplinkos vaizdingumas, klimato palankumas, oro grynumas.

Lietuvos gamta ir specifiniai tam tikrų regionų ir zonų kraštovaizdžio kompleksai sudaro palankias sąlygas turizmui vystyti. Miškai, parkai, jūra, kiti vandens telkiniai, estetiškai vertingi kraštovaizdžio kompleksai Lietuvoje sudaro apie trečdalį viso ploto. Miškingų, ežeringų rajonų svarbiausi gamtiniai rekreaciniai veiksniai yra ekologiškai švarūs vandens telkiniai, miškai ir oras.

Miškai. Nacionalinės žemės tarnybos duomenimis, miškai Lietuvos Respublikoje užima apie 33,0 proc. šalies teritorijos (2 153 251,47 ha), iš jų daugiau kaip 30 proc. – sausi pušynai, svarbūs rekreacijai. Atskirų šalies apskričių miškingumas yra nuo 22,0 iki 49,5 proc.

2.1.1. pav. Miškingumas, proc. (2021 m. sausio 1 d.)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Nacionalinės žemės tarnybos duomenis

Šiaulių rajono klimatas ir kitos gamtinės sąlygos yra palankios miškams augti, todėl Šiaulių rajono savivaldybės miškingumas siekia 34,2 proc. bendros teritorijos ploto (61 724,2 ha) ir yra 7,5 proc. p. didesnis nei Šiaulių apskrities bei 1,2 proc. p. didesnis nei šalies miškingumo rodiklis. Šiaulių rajono savivaldybė yra miškingiausia tarp apskrities savivaldybių. Šiaulių rajone auga eglynai, mišrieji miškai, beržynai (didžiausi miškai – Gruzdžių-Gubernijos, Gulbino, Rėkyvos, Paežerių). Didžiausias miškų masyvas yra pietvakarinėje dalyje (Kurtuvėnų regioninio parko miškai). Šiaulių rajone esantys miškai priklauso mišriųjų plačialapių-eglynų miškų zonai.

Miškai yra labai išskaidyti ir didelių masių nesudaro. Miškai – svarbūs gamtos ištekliai, kurie sudaro galimybes vystyti įvairias turizmo rūšis. Viena miško paskirčių ir išnaudojimo galimybių – rekreacija, kurios sutelkiami potyriai žmogų daro tobulesnį, dvasiškai stipresnį, aktyvesnį. Miškingos teritorijos turi ir ūkinę reikšmę, čia apsilanko nemažai uogautojų ir grybautojų. Miškai sukuria ir ekologinę vertę – sumažina vandenų taršą, stabdo eroziją, palaiko biologinę įvairovę, gamina deguonį, valo orą, sulaiko atmosferos teršalus ir stabdo klimato šiltėjimą.

Saugomos teritorijos. Lietuvos saugomos teritorijos skirtos gamtai ir kultūros paveldo kompleksams, ekologiškai pusiausvyrai ir biologinei įvairovei išsaugoti, gamtos ištekliams atkurti. Jose taip pat sudaromos sąlygos pažintiniam poilsiui, moksliniams tyrimams, gamtosauginiam ir etnokultūriniam švietimui. Lietuvoje yra 6 rezervatai, 5 nacionaliniai parkai, 30 regioninių parkų, 371 draustinis, 515 gamtos paveldo objektų, iš jų – 157 gamtos paminklai.

Šiaulių rajono teritorijoje yra du regioniniai parkai: Kurtuvėnų ir Ventos. Kurtuvėnų regioninio parko bendras plotas užima 17266,07 ha, parko teritorija išsidėsčiusi per du – Kelmės ir Šiaulių rajonus.

Kurtuvėnų regioninis parkas – trečias pagal miškingumą regioninis parkas Lietuvoje. Šiaulių rajone parko plotas užima 8742,20 ha. Kurtuvėnų regioninis parkas įkurtas išsaugoti ežeringo ir miškingo Kurtuvėnų kalvyno kraštovaizdį, jo gamtinę ekosistemą bei kultūros paveldo vertybes. Miškinga teritorija nulemia didelę augalijos ir gyvūnijos įvairovę. Parke auga Žemaitijos pelkynams būdingi paprastieji burbuliai, tekšės, raktažolės pelenėlės ir kt. Kurtuvėnų dvaro parko drevėtuose medžiuose gausu šikšnosparnių.

Ventos regioninis parkas įkurtas išsaugoti Ventos paslėnių kraštovaizdį, jo gamtinę ekosistemą bei kultūros paveldo vertybes. Bendras parko plotas užima 9833,65 ha, 52,5 proc. parko ploto sudaro miškai, 35,5 proc. – draustiniai. Šiaulių rajone parko plotas užima 236,42 ha. Parko teritorijoje net 34 augalų rūšys yra įtrauktos į Lietuvos Raudonąją knygą. Tai mažosios, vyriškosios ir šalmuotosios gegužraibės, meškiniai česnakai, sibiriniai vilkdalgiai, miškinės mėtos ir kt.

Šiaulių rajono teritorijoje yra 8 tipų draustiniai:

- Geomorfologiniai – tipiškiems bei unikaliems reljefo formų kompleksams saugoti. Šio tipo draustiniams priskiriami: Šakynos geomorfologinis draustinis, Šilkalnių geomorfologinis draustinis, Varputėnų geomorfologinis draustinis, Vijurkų geomorfologinis draustinis.
- Hidrografiniai – upių, ežerų, tvenkinių elementams ar jų pavyzdžiams išlaikyti. Šiam tipui priskiriamas Dubysos-Ventos perkaso hidrografinis draustinis.
- Botaniniai – retoms augalų ir grybų rūšims, jų bendrijoms ir biotopams saugoti. Šio tipo draustiniams priskiriami Gudmoniškės botaninis draustinis ir Švendrės botaninis draustinis.
- Zoologiniai – naudingoms ar retoms faunos rūšims saugoti ir gausinti. Šiam tipui priskiriamas Vijuolių entomologinis draustinis.
- Botaniniai-zoologiniai – augalų ir gyvūnų rūšims bei jų bendrijoms saugoti. Šio tipo draustiniams priskiriami: Gelžės botaninis-zoologinis draustinis, Pabijočių botaninis-zoologinis draustinis, Padubysio botaninis-zoologinis draustinis, Rėkyvos botaninis-zoologinis draustinis, Tyrulių botaninis-zoologinis draustinis.
- Genetiniai – genetinę vertę turinčioms laukinių augalų ir gyvūnų rūšių populiacijoms saugoti. Šiam tipui priskiriamas Linartų genetinis draustinis ir Sodeliukų genetinis draustinis.
- Telmologiniai – tipiškiems ir unikaliems pelkių kompleksams saugoti. Šiam tipui priskiriamas Bulėnų ir Karniškių telmologiniai draustiniai.
- Kraštovaizdžio – charakteringiems ir originaliems kraštovaizdžiams saugoti. Šio tipo draustiniams priskiriami: Girnikų kraštovaizdžio draustinis, Pageluvio kraštovaizdžio draustinis, Raudos kraštovaizdžio draustinis, Vainagių kraštovaizdžio draustinis, Ventos kraštovaizdžio draustinis.

Šiaulių rajono savivaldybėje yra teritorijų įtrauktų į ES saugomų teritorijų tinklą – NATURA 2000 (Bulėnų pelkė, Dubysos upės slėnis ties Bazilionais, Gudmoniškės pelkė, Lygė, Pageluvio ežerynas, Paraudžių miškas, Rėkyvos pelkė, Varputėnų miškas, Ventos upė, Ventos upės slėnis aukščiau Papilės, Gubernijos miškas, Tyrulių pelkė, Ventos upės slėnis). Tinklas skirtas apsaugoti konkrečiam objektui – buveinei, rūšiai. Šioje teritorijose nėra draudžiama žmogaus veikla, ji skatinama, siekiant išsaugoti gamtos vertybes.

Šiaulių rajono savivaldybės teritorijoje šiuo metu yra 46 gamtos paveldo objektai: 22 valstybės saugomi ir 24 savivaldybės saugomi gamtos paveldo objektai. 6 objektų dokumentacija yra perduota Valstybinei saugomų teritorijų tarnybai dėl jų paskelbimo valstybės saugomais.

Saugomos teritorijos sukuria tiek tiesioginę, tiek netiesioginę naudą. Dėl saugomų teritorijų gamtinio patrauklumo yra pritraukiami lankytojų srautai, tačiau, kad lankytojai sukurtų ekonominę vertę reikalinga atitinkama infrastruktūra. Pagal Lietuvos Respublikos įstatymus, saugomose teritorijose ribojamos statybos, infrastruktūros plėtra ir pan., todėl ne visus patrauklius objektus galima pritaikyti lankymui. Saugomose teritorijose užaugusiomis uogomis, grybais, žolelėmis plėtojami verslai kasmet sukuria

produktų, kurie tiekiami vartotojams. Naudos teikia ir netiesioginė saugomų teritorijų vertė – geriamojo vandens ištekliai, apsauga nuo potvynių, klimato kaitos poveikio mažinimas, gamtos vertybių išsaugojimas.

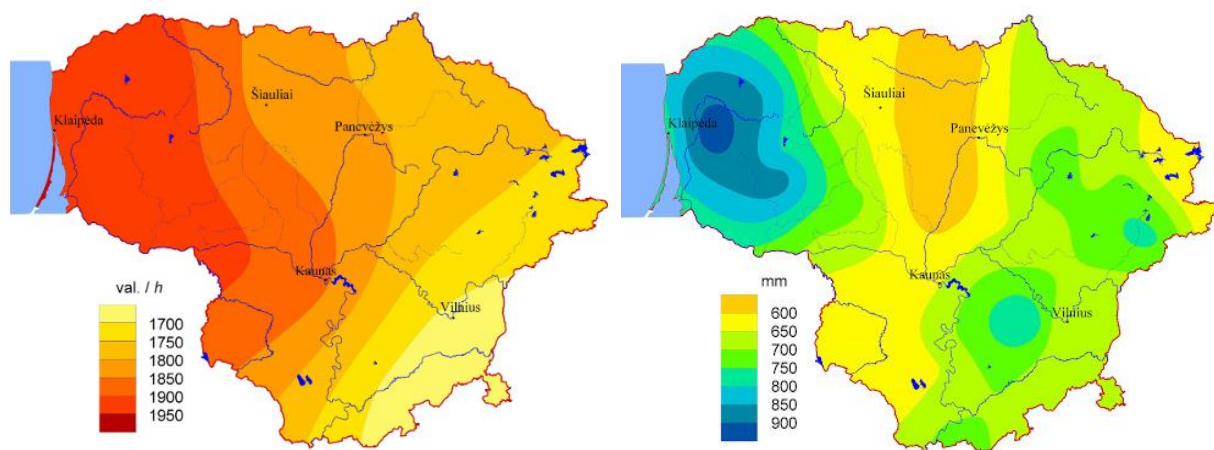
Vandens telkiniai. Vandens telkiniai – vienas svarbiausių rekreacinių išteklių, traukiančių turistus. Nacionalinės žemės tarnybos duomenimis, vandens telkiniai Lietuvos Respublikoje užima 4,1 proc. teritorijos ploto. Šiaulių rajono savivaldybėje vandens telkiniai užima 2,7 proc. teritorijos ploto (4803,04 ha) ir 0,1 proc. šalies teritorijos ploto. Šiaulių apskrityje vandens telkiniai užima 2,4 proc. teritorijos ploto.

Šiaulių rajone yra 23 ežerai, kurie užima apie 1,8 tūkst. ha plotą. Dauguma rajono ežerų yra stipriai eutrofikuoti (Bijotės, Geluvos, Gudelių, Kairių, Paežerių, Širvos ir kt. ežerai). Distrofinių ežerų grupei priskiriami Bulėnų, Dubuko ir Ešerinio ežerai. Taip pat yra dirbtinai patvenktų ežerų (Talšos, Geluvos, Ginkūnų), 51 dirbtinis tvenkinys, veikia karpius auginantis žuvininkystės ūkis. Tvenkiniai rajone užima apie 1 tūkst. ha plotą. Daugelio ežerų ir tvenkinių pakrantės yra mėgstamos poilsiautojų. Didžiausias vandens telkinys – Rėkyvos ežeras (dalis yra Šiaulių rajono savivaldybės teritorijoje, kita dalis – Šiaulių miesto savivaldybės teritorijoje). Kiti ežerai – Gudelių, Paežerių, Kairių, Bijotės – yra mažesni. Per rajono teritoriją teka 35 upės, kurios priklauso 4 upių baseinams: Nemuno, Ventos, Mūšos ir Nevėžio. Visų upių bendras ilgis – apie 474 km. Šiaulių rajonu teka upė Venta (41,7 km), Dubysa (17,2 km). Gana tankus upių ir upelių, dažniausiai įtekančių į Ventą ir Dubysą, tinklas.

Vandens telkinių potencialas turizmo ar aktyvioms pramogoms Šiaulių rajone nėra išnaudotas. Taip pat prie vandens telkinių nėra vystomas maitinimo ar apgyvendinimo verslas. Siūloma tik viena pramoga prie vandens telkinių Šiaulių rajone – plaukimas baidarėmis Ventos upe.

Klimatas. Lietuvoje vyraujantis vidutinių platumų klimatas, laipsniškai pereinantis iš jūrinio į žemyninį, sudaro galimybę patirti visus keturis metų laikus. Suformavus kiekvienam metų laikui tinkamus turizmo produktus ir paslaugas, galima išlyginti turistų srauto sezoniskumą. Nors Lietuva nėra didelė šalis, atskiri jos regionai ir vietovės pasižymi savitomis mikroklimatinėmis savybėmis.

Šiaulių rajonas priskiriamas Vidurio žemumos rajonui Mūšos-Nevėžio parajoniui, kuriame vidutinė metų temperatūra yra 6,5-7,0 laipsnio, šilčiausiai mėnuo – liepa (17,4-18,1 laipsnio), šalčiausiais mėnuo – sausis (-3,6 laipsnio), kritulių kiekis per metus – apie 560-700 mm, saulės spindėjimo trukmė – apie 1750-1850 valandų.

2.1.2. pav. Vidutinė metinė Saulės spindėjimo trukmė ir vidutinis metinis kritulių kiekis

Šaltinis: <http://www.meteo.lt>

Šiaulių rajono klimatas palankus vystyti turizmą tiek vasaros, tiek žiemos metu. Vasarą plačiau turėtų būti išnaudojamas vandens telkinių potencialas, o žiemą įrengiamos slidinėjimo trasos, vystomos žiemos pramogos, renginiai.

APIBENDRINIMAS

Neabejojama, kad didžiausią įtaką turizmui daro gamtinė aplinka – rekreacinės teritorijos, aplinkos vaizdingumas, vandens telkinių gausa. Šiaulių rajonas – potencialus aktyvaus, gamtinio, pažintinio turizmo vystymui, plėtojimui kraštas, čia gausu saugomų teritorijų, gamtos paveldo objektų. Miškingumo rodiklio atžvilgiu Šiaulių rajonas lenkia šalies bei apskrities rodiklio vidurkius, tačiau vandens telkinių atžvilgiu Šiaulių rajonas beveik du kartus nusileidžia šalies rodikliui bei yra šiek tiek aukštesnis nei apskrities rodiklis. Nepaisant to, Šiaulių rajone vandens turizmo potencialas yra didelis, jis labai menkai išvystytas.

2.2. KULTŪRINĖ APLINKA

Kultūrinės aplinkos savitumas – viena svarbiausių turizmą skatinančių priežasčių. Kultūrinė aplinka turizmo sistemoje apibūdinama kultūrinių išteklių sąvoka. Kultūriniai ištekliai apima platų visuomenės kūrybinės veiklos spektrą: urbanistikos paveldo vertybes, tradicijas ir liaudies amatus, menines kultūros vertybes, archeologijos vertybes, techninės kūrybos vertybes.

Lietuva iš kitų Europos šalių išsiskiria kultūros paveldo vertybių įvairove, savitumu, archaiškumu. Kultūros ištekliai vertingi dėl jų išsidėstymo gražioje gamtinėje vietoje, prie ežerų, upių, savituose kraštovaizdžiuose. Lietuvoje gausu etninės kultūros tradicijų, švenčių, muziejų, senų dvarų, kultūros įstaigų, bibliotekų, parodų rūmų. Kaimo vietovėse yra medžio drožėjų, puodžių, pynėjų, audėjų, bitininkų.

Lietuvos istorinis – kultūrinis paveldas persipynęs su lenkų, baltarusių, latvių ir žydų tautų istoriniu – kultūriniu palikimu; religiniai objektai ir vietos, etnografinės Lietuvos atspalviai, savita kalba, po pasaulį paplitusi diaspora ieškanti savo kilmės šaknų, nevienalytė Lietuvos istoriografija, sukuria palankią aplinką toliau vystyti šios krypties turizmo produktus ir paslaugas.

Šiaulių rajono savivaldybė – viena iš turizmui ir rekreacijai vystyti pakankamai palankių savivaldybių, turinti didelį kultūros paveldo objektų tinklą. Pridėtinę kultūrinio turizmo objektų vertę didina jų įtraukimas į kultūros vertybių registrą. Nekilnojamųjų kultūros vertybių registro duomenimis, Šiaulių rajono kultūros vertybių sąrašė yra 624 objektai ir kilnojamųjų kultūros vertybių paieškoje randamas tik 1 objektas (Šv. Stanislovo paveikslas su rėmu):

KULTŪROS VERTYBĖS		
264		Memorialiniai
125		Dailės
1		Urbanistinis
122		Architektūriniai
61		Sakraliniai
65		Istoriniai
30		Archeologiniai
12		Želdiniai
7		Inžineriniai
8		Mitologiniai
44		Etnokultūriniai
6		Kraštovaizdžio
1		Kilnojamoji

2.2.1. pav. Šiaulių rajono kultūros vertybių sąrašas

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Kultūros vertybių registro duomenis

Remiantis 2004 m. LR nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymu Nr. IX-2452, nekilnojamieji kultūros paveldo objektai yra pavieniai objektai (vieta, statinys ar kitas nekilnojamas daiktas, turintis vertingųjų savybių), kompleksinis objektas (kultūros paveldo objektų grupė, reikšminga savo visuma), vietovė. Šiaulių rajone yra priskaičiuojama 343 pavieniai nekilnojamieji kultūros paveldo objektai, 46 kompleksai, 159 į kompleksą įeinančių objektų ir 1 vietovė (Gruzdžių miestelio istorinė dalis). Šiaulių rajone yra 317 valstybės saugomų nekilnojamųjų kultūros vertybių, 204 vertybės yra registrinės, 27 vertybės turi paminklų statusą.

Nekilnojamąjį kultūros paveldą sudaro archeologinės kultūros paveldo vertybės (piliakalniai su gyvenvietėmis, pilkapiai, pilkapynai, kapinynai, buvusios dvarų sodybos), mitologinės vietos, architektūros paminklai (bažnyčios, sodybos, įvairūs pastatai, statinių kompleksai ir pan.), istorijos paminklai (kapinės, pavieniai kapai, susiję su svarbiais visuomenės, kultūros ir valstybės istorijos įvykiais ar asmenybėmis), dailės paminklai (paveikslai, koplytstulpiai, skulptūros, altoriai, altorėliai, kryžiai, kryželiai ir pan.).

Didžiausią Šiaulių rajono nekilnojamojo kultūros paveldo dalį, daugiau kaip 200 objektų, sudaro senosios kapinės ir kitos laidojimo vietos. Tarp archeologijos ir mitologijos paveldo objektų – piliakalniai, pilkapiai, senovės gyvenvietės, religinio kulto vietos. Architektūriniai objektai – statiniai, jų dalys, priklausiniai, statinių kompleksai ir ansambliai.

Šiaulių rajone yra keturi malūnai: Biržiai (valstybės saugomas vėjo malūnas Gruzdžių seniūnijoje), Mažeikiai (registrinis vėjo malūnas Gruzdžių seniūnijoje), Meškuičiai (valstybės saugomas vėjo malūnas Meškuičių seniūnijoje), Žarėnai (registrinis vėjo malūnas Šakynos seniūnijoje).

Labiausiai lankytinas Šiaulių rajono kultūros paveldo objektas yra Kryžių kalnas, kuris 2007 m. birželio 19 d. Vyriausybės nutarimu buvo įrašytas į Valstybinės reikšmės istorijos, archeologijos ir kultūros objektų sąrašą. Kryžių kalnas išskirtinis ne tik Šiaulių rajono, bet ir visos Lietuvos turizmo traukos centras, kuris kasmet sulaukia didelio vietos ir užsienio turistų dėmesio. Svarbiausias įvykis Kryžių kalno istorijoje, išgarsinęs jį visame pasaulyje, popiežiaus Jono Pauliaus II apsilankymas 1993 m. rugsėjo 7 d.

Vienas iš sėkmingiausiai reprezentuojančių vietinį kraštą turizmo objektų yra dvarai. Šiaulių rajone nemažai įvairios būklės dvarų, kurių pritaikomumas turizmo veikloms labai įvairus. Tai vienas iš kultūriniam turizmui lengvai pritaikomų objektų, su jau susiformavusiu kraštovaizdžiu ir istorija. Šiaulių rajono teritorijoje yra 12 dvarų, sodybų:

Kuršėnų dvaro sodyba – vienintelis vertingiausias medinės dvarų architektūros palikimas Šiaulių rajone. Jis taip pat išskirtinis ir tuo, jog yra vienintelis Lietuvoje išlikęs amžiną leno teisę⁴ (turtas priklauso giminei iki tol, kol yra gyvų paveldėtojų) turėjęs XIX a. pr. medinės architektūros dvaras. 2021 m. liepos 6 d. po renovacijos Kuršėnų dvaras atvėrė duris visuomenei, šiuo metu jame veikia Šiaulių rajono savivaldybės etninės kultūros ir tradicinių amatų centras. Šiuo metu Kuršėnų dvare vyksta edukacijos, koncertai, parodos.

⁴ Leno teisė – turtas priklauso giminei iki tol, kol yra gyvų paveldėtojų.

Gruzdžių dvaro sodyba – vienas didžiausių architektūros paminklų Šiaulių rajone ir vienas seniausių dvarų Lietuvoje. Iš viso yra išlikę 24 dvaro pastatai (ratinė, karvidės, arklidės, svirnas, vandens bokštas), dauguma iš jų avarinės būklės. Šiuo metu dvaras dalinai privatizuotas – dalį pastatų valdo privatūs asmenys, kita dalis priklauso valstybei. Dvaras yra apleistas, netvarkomas, jokios veiklos nenumatomos.

Paežerių dvaro sodybos fragmentai šiuo metu priklauso Šiaulių rajono savivaldybei. Paežerių dvarą valdę Nagurskiai buvo turtingi ir įtakingi Žemaitijos bajorai, 1910 m. Zigmantas Nagurskis pradėjo dešimt metų trukusią dvaro rūmų statybą. 1940 m. Paežerių dvaras buvo nacionalizuotas. Išlikę dvaro rūmai, parkas. Galima patekti į teritoriją, apžiūrėti pastatą išorės ir vidaus. Dvaras yra šiek tiek sutvarkytas, tačiau reikalinga renovacija. Vyksta dalis savivaldybės renginių.

Varputėnų dvaras – dvaras žinomas nuo XVI a. Dvarui priklausė apie 3000 ha žemės, jame buvo didelis žirgynas. 1999 m. nuosavybės teises į dvarą atkūrė jo paveldėtojas Antanas Griškevičius. Restauruotas visų statinių eksterjeras, dalis interjero, autentiškai atstatyta medinė rūmų veranda, sukultūrinta 140 ha dirbamos žemės, atkurta veislinių karvių banda, dalinai atsodintas iškirstas miškas. Dvaras yra neįveiklintas, nevyksta jokios veiklos.

Kurtuvėnų dvaro sodyba – vienas pirmųjų XV a. Lietuvoje susikūrusių dvarų. Seniausi Kurtuvėnų dvaro rūmai nėra išlikę, juos sunaikino gaisras, tačiau yra išlikęs žymiausias pastatas – svirnas. 1996 m. svirnas atiteko Kurtuvėnų regioninio parko direkcijai, buvo pradėti dvaro sodybos rekonstrukcijos ir pritaikymo kultūros, turizmo, poilsio reikmėms darbai. Autentiškai atkurtą dvaro sodybos kompleksą sudaro parkas su tvenkiniais, oficina, ratinė, Gyvojo žirgo muziejaus arklidės, kumetynai, sodininko namas, tvartai, kalvės. Dvaro sode veikia kempingas „Kurtuvėnai“, įrengtos tinklinio, kreketo, vaikų žaidimų aikštelės. Arklidėse veikia jojimo paslaugų centras, o dvaro oficinios pastatė įsikūrusi regioninio parko direkcija.

Bubių dvaro sodyba – kaip dvaras Bubiai pradėjo formuotis XVIII–XIX a. sandūroje, kai Rusijos carienė Jakaterina II Bubius padovanojo Platonui Zubovui. Kartu su 1908 m. pastatytais rūmais sodybos kompleksui priklauso ir parkas, arklidė, grūdų sandėlis, sodininko namas, sarginė, mokykla, mokytojų namas, trys kumetynai, tvartas, siloso bokštas, dvi daržinės ir kt. Šiuo metu kai kuriuos pastatus yra nupirkusi UAB „Averita“, viename iš dvaro pastatų įsikūręs viešbutis ir mini SPA, ruošiamasi dar vieno pastato tvarkymui.

Ginkūnų dvaro sodybos fragmentai – XIX a. pabaigoje grafas Vladimiras Zubovas su žmona Sofija Ginkūnų dvare sukaupė apie 3000 knygų biblioteką. 1900 m. knygas perdavė Šiauliuose įkurtai visuomeninei bibliotekai. 1896 m. rūmų rūsyje Sofija ir Vladimiras Zubovai buvo įsteigę slaptą lietuvių mokyklą. 1940 m. dvaras buvo nacionalizuotas. Šiuo metu dalis dvaro patalpų priklauso Šiaulių laisvųjų krikščionių bažnyčiai, kita dalis privatiems asmenims. Dvare įsikūrusios įmonės. Dvaro viduje veiklos nevykdomos. 2021 m. labdaros ir paramos fondas „Dinozauras“ vykdė projektą, kurio tikslas grafų Zubovų tęstinumas per istoriją, kultūros savitumo išsaugojimo veiklas. Šalia dvaro buvo organizuojamos ekskursijos, edukacijos apie senuosius lietuvių amatus.

Naisių dvaro sodyba – Rusijos imperatorė Jekaterina II Naisius padovanojo grafui Platonui Zubovui. 1904 m. grafui Vladimirui Zubovui buvo leista dvaruose atidaryti keturias vienaklases pradines mokyklas. Viena iš jų pradėjo veikti Naisiuose. Dvaras priklauso Šiaulių rajono savivaldybei. 1987 m. dvaro rūmuose poeto Zigmo Gaidamavičiaus-Gėlės (1894–1912 m.) gimtajame name įsikūrė literatūros muziejus (Šiaulių rajono savivaldybės kultūros centras, Naisių filialas). Šiuo metu dvaras yra įveiklintas, vyksta įvairūs renginiai, edukacijos.

Paliesių ir Milvydų dvaruose nevykdomos jokios veiklos, jie yra neįveiklinti, reikalingos renovacijos. Milvydų dvare įrengtuose butuose gyvena žmonės, daug butų priklauso savivaldybei.

Kitose dvarų sodybose – Aleksandrijos ir Bubių II – taip pat nevykdomos jokios veiklos, pastatai smarkiai sunykę, reikalingi atnaujinimai.

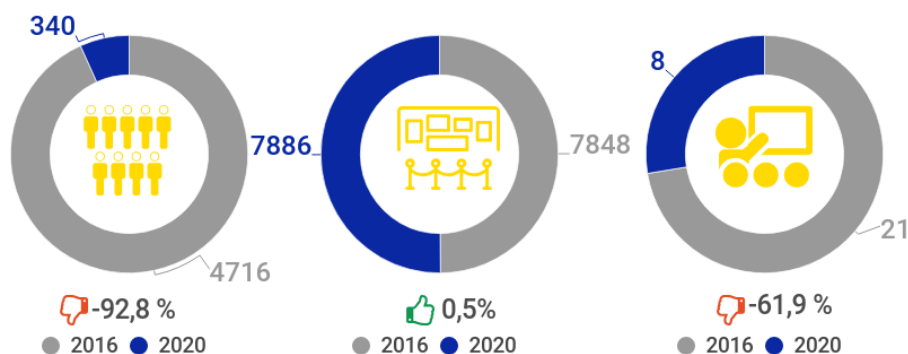
Aukščiau išvardintų dvarų, sodybų pritaikymas visuomeniniams poreikiams, kultūrai, turizmui yra labai skirtingas, išskiriami trys dvarai – Kuršėnų, Kurtuvėnų ir Naisių dvarai, kurie neabejotinai pritaikyti visuomenės lankymui, svarbių švenčių minėjimui, integruoti į kultūrinį ir visuomeninį gyvenimą. Dvarų sodybų teritorijose rekomenduotina įkurti pasivaikščiojimo ir dviračių takus, erdves sportiniams renginiams ir išnaudoti tuščias erdves žmonių susibūrimams. Parkuose svarbu įrengti puikų apšvietimą žmonių pasibuvimui ir žmonių pritraukimui.

Ne tik fiziniai Lietuvos kultūros paveldo objektai, bet ir kultūrinis bei intelektualus potencialas gali būti patrauklūs vietiniam ir atvykstamajam turizmui. Lietuvos muziejų rinkiniuose 2020 m. buvo saugoma 7 682 456 kultūros vertybė – archeologiniu, istoriniu, meniniu, etniniu, religiniu, mokslo, memorialiniu ir kitais požūriais vertingi eksponatai. Per 2020 m. Lietuvos muziejuose apsilankė 2 837 798 lankytojai, lyginant su 2016 m. apsilankymų skaičius sumažėjo 28,7 proc., o lyginant su 2019 m. lankytojų skaičius sumažėjo net 49,2 proc. Tam įtakos turėjo pasaulinė Covid-19 pandemija, įvesti ribojimai turizmo sektoriuje.

Šiaulių rajono savivaldybės etninės kultūros ir tradicinių amatų centras bei Šiaulių rajono savivaldybės kultūros centro Naisių filialas – pagrindiniai ir populiariausi centrai Šiaulių rajone. Šiaulių rajono savivaldybės etninės kultūros ir tradicinių amatų centro ekspozicijose pateikiama apie 2500 eksponatų, sukaupia net 5000 Kalendorių ekspozicija, ypač daug surinkta keramikos dirbinių, nes nuo seno Kuršėnai vadinami Puodžių sostine. Centre galima susipažinti su amatais nuo seniausių laikų iki šių dienų. Pagal Šiaulių rajono turizmo ir verslo informacijos centro pateiktus duomenis, amatų centre 2020 m. buvo sulaukta 3 883 lankytojų, 18 proc. mažiau nei 2016 m., 2019 m. apsilankė 5 478 asmenų, 15,7 proc. daugiau nei 2016 m.

Šiaulių rajono savivaldybės kultūros centro Naisių filiale kaupiama ir saugoma medžiaga, susijusi su Šiaulių krašto rašytojais, poetais, literatūrologais, kalbininkais, istorikais, knygnešiais. Jame įrengtas Zigmo

Gėlės kambarys, dvi ekspozicijų salės, poezijos kambarys, eksponuojama medalių, skirtų literatams, kolekcija. Šiaulių rajono savivaldybės kultūros centro Naisių filiale kultūros darbuotojai veda edukacinius užsiėmimus, organizuoja kultūrinius renginius, veda ekskursijas. LR kultūros ministerijos muziejų statistikos duomenimis, 2020 m. šiame filiale apsilankė 340 lankytojų – 92,8 proc. mažiau nei 2016 m. bei 18 proc. mažiau nei 2019 m. Tokį žymų lankytojų skaičių sumažėjimą 2020 m. įtakojo Covid-19 pandemija. Rinkiniuose saugomų eksponatų skaičius 2016–2020 m. beveik nekito (0,5 proc.), o surengtomis edukacijoms bei renginiams Covid-19 įtaka buvo pakankamai sviri – 2016–2020 m. laikotarpiu jų sumažėjo 61,9 proc., svarbu pažymėti, kad jeigu lygintume 2016–2019 m. suorganizuotų renginių bei edukacijų skaičius nuo 21 (2016 m.) padidėjo iki 50.

2.2.2. pav. Šiaulių rajono savivaldybės kultūros centro Naisių filialo lankytojų, saugomų eksponatų, surengtų renginių bei edukacijų skaičius bei pokytis 2016–2020 m.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal LR kultūros ministerijos muziejų statistiką

Šiaulių rajono teritorijoje veikia ir kiti visuomeniniai ar bendruomeniniai muziejai – V. Vertelio keramikos muziejus, tautodailininko R. Baškio medinukų muziejus, Ginkūnų mokyklos, Stasio Anglickio muziejai. Potencialiems lankytojams daug nepatogumų kelia tai, kad daugelio mažesnių muziejų, ekspozicijų lankymas, darbo laikas yra apriboti, lankytojai įleidžiami tik iš anksto susitarus. Didelė tikimybė, kad dėl patogumo ir lengvesnio laiko planavimo potencialus turistą pasirinks kitą muziejų kitame mieste ar rajone.

Muziejų pagrindinė traukos priemonė yra jų aplinka, personalo suteikiamų paslaugų kokybė, paslaugumas, informacijos prieinamumas. Papildomi muziejuose vykdomi užsiėmimai, edukacinės programos teigiamai veikia turistus ir artimiau supažindina juos su vietos praeitimi, svarbiausiais istorijos įvykiais. Muziejai galėtų būti susibūrimo vieta, kur siūlomi ir kiti kelionių maršrutai, teikiama informacija apie turistus dominančias paslaugas.

Kultūrinei aplinkai taip pat labai svarbūs renginiai, festivaliai, šventės. Pastaraisiais metais kultūros renginiai tapo galingais turizmą skatinančiais traukos centrais. Ši sritis – labai stipri reklamuojant ir skatinant kultūrinį turizmą, ypač populiarėjanti tarp jaunų žmonių. Potencialius turistus gali sudominti inovacijos, meniniai renginiai, festivaliai, koncertai, šiuolaikinio meno parodos, kuriama kūrybiškumą skatinanti aplinka. Tokiu atveju yra svarbi informacijos sklaida bei aiški komunikacija, daugiakalbiškumas, konkretus renginio pradžios ir pabaigos laikas, sistemingumas, tikslus kalendorinis periodiškumas. Šiaulių rajone vienas iš pagrindinių renginių organizatorių yra Šiaulių rajono kultūros centras, renginius organizuoja ir kitos kultūros įstaigos bei bendruomenės.

Šiaulių rajone gausu tradicinių švenčių ir renginių, kurie pritraukia lankytojus ne tik iš kitų miestų, bet ir iš užsienio šalių. Didžiausio susidomėjimo sulaukia šios šventės: Kuršėnų miesto šventė, šeimų festivalis Naisiuose „Naisių vasara“ (pritraukia daugiau nei 10 000 lankytojų), Kurtuvėnų klijimo teatrų festivalis, Kryžių kalno atlidai, Šv. Mergelės Marijos belaisvių vaduotojos atlidai Kurtuvėnuose, Šv. Roko atlidai ir miestelio šventė Gruzdžiuose, užgavėnės Naisiuose ir Kurtuvėnuose.

APIBENDRINIMAS

Šiaulių rajonas išsiskiria kultūros paveldo vertybių įvairove, jų gausa, siūloma daug edukacinių, kultūrinių programų. Tačiau analizuojant Šiaulių rajono kultūrinius išteklius išryškėjo aibė neveikiančių dvaro sodybų, kurios nepritaikytos lankymui, neveiklintos, susidėvėjusios infrastruktūros, todėl aktualu ieškoti investuotojų, kurie atgaivintų sodybas, pritaikytų jas specializuotiems turizmo produktams.

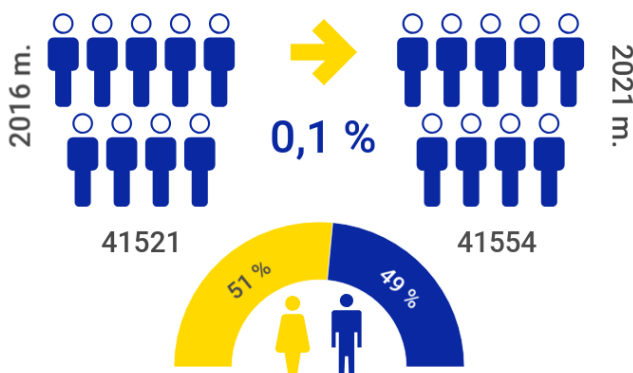
Populiariausi ir daugiausia edukacijų siūlantys, ekspozicijų rengiantys muziejai yra Etninės kultūros ir tradicinių amatų centras bei Literatūros muziejus, veikiantis Šiaulių rajono savivaldybės kultūros centro Naisių filiale, tačiau mažesni muziejai yra menkai žinomi, daug nepatogumų lankytojams sukelia ir apribotas tokių muziejų lankymas, darbo valandos. Siūloma peržiūrėti ir rengiamų edukacijų, kultūrinių programų populiarumą, reikalingumą, rengti tik tokias, kurios sulaukia daugiausia lankytojų dėmesio.

Kultūrinei aplinkai svarbus ir renginių, švenčių, festivalių dėmuo. Jų Šiaulių rajone nėra daug. Renginius būtina labiau viešinti nacionaliniu ir tarptautiniu mastu – labiausiai paveiki priemonė – socialinių medijų reklamos, pasitelkiant nuomonės formuotojus (influencerius), kurie keliautų po Šiaulių kraštą ir per medijas (Instagram, Facebook, Youtube ir kt.) transliuotų keliavimo galimybes rajone. Tai populiariausias ir efektyviausias būdas pritraukti jaunesnius turistus.

2.3. SOCIALINĖ APLINKA

Keliaujančiam žmogui svarbu ne tik pamatyti įdomius kultūros objektus ir pabūti gražioje gamtoje. Pasirinkdamas turistinę vietovę turistas analizuoja tose vietovėse gyvenančių tautų papročius, kriminogeninę situaciją, aiškinasi sveikatai pavojingus faktorius ir kt. Greta fizinių aplinkos veiksnių ne mažiau reikšmingi socialiniai veiksniai, kurie formuoja atitinkamą socialinę aplinką. Turizmo socialinę aplinką sudaro: sociodemografiniai veiksniai, sveikatos saugumas, aplinkos saugumas, svetingumas ir pan.

Šiame skyriuje išskiriami Šiaulių rajono savivaldybės socialinę aplinką atspindintys pagrindiniai rodikliai (gyventojai, darbo rinka, sveikata, nusikalstamumas), jie palyginami su šalies bei apskrities rodikliais.

2.3.1. pav. Gyventojų skaičius Šiaulių rajono savivaldybėje 2021 m. pradžioje (asm.), jo kitimo dinamika 2016–2021 m. ir pasiskirstymas pagal lytį 2021 m. pradžioje (proc.)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Lietuvos statistikos departamento duomenis

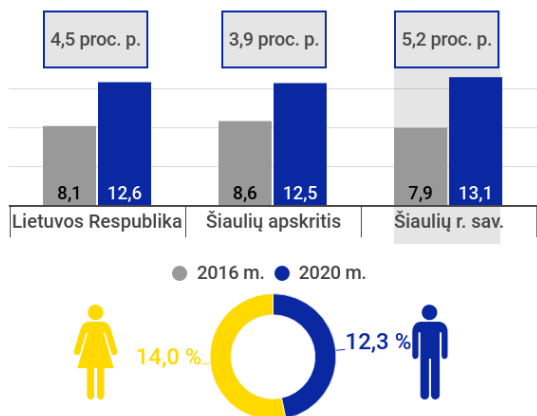
Lietuvos statistikos departamento duomenimis, 2021 m. pradžioje Šiaulių rajono gyventojų skaičius siekė 41 554 asmenis ir tai sudarė 1,5 proc. visos šalies gyventojų bei 16,0 proc. Šiaulių apskrities gyventojų. 2016–2021 m. laikotarpiu gyventojų skaičius Šiaulių rajone padidėjo 0,1 proc., tuo tarpu Šiaulių apskrityje ir šalyje gyventojų skaičius analizuojamu laikotarpiu sumažėjo 5,9 proc. ir 3,2 proc.

Gimstamumas Šiaulių rajono savivaldybėje, lyginant 2016 m. ir 2020 m., sumažėjo 11,3 proc. 2020 m. Šiaulių rajone gimė 329 vaikai. Gimstamumas analizuojamu laikotarpiu mažėjo ir Šiaulių apskrityje (22,9 proc.), ir šalyje (17,9 proc.). Bendras gimstamumo rodiklis, tenkantis tūkstančiui gyventojų, 2020 m. Šiaulių rajono savivaldybėje buvo 7,9.

Mirusiųjų skaičius Šiaulių rajono savivaldybėje 2016–2020 m. padidėjo 8,6 proc. (nuo 614 iki 667 asmenų), Šiaulių apskrityje ir šalyje mirusiųjų skaičius taip pat padidėjo (6,4 proc. ir 5,9 proc.). Bendrasis mirtingumo rodiklis, tenkantis tūkstančiui gyventojų, Šiaulių rajono savivaldybėje 2020 m. buvo 16,1, mažesnis nei Šiaulių apskrityje (17,1), tačiau didesnis nei šalies vidurkis (15,6).

Gyventojų skaičiaus mažėjimą ar didėjimą lemia ne tik didelis mirtingumas, bet ir vidinė bei tarptautinė migracija. 2020 m. Šiaulių rajono savivaldybėje migracijos saldo rodiklis arba neto migracija (bendra), buvo teigiama, kaip ir Šiaulių apskrityje bei šalyje. Rodiklio reikšmė 2016 m. Šiaulių rajono savivaldybėje buvo taip pat teigiama (163), Šiaulių apskrityje (-4 384) bei šalyje (-30 171) – neigiama.

Šiaulių rajono savivaldybės 15–64 metų amžiaus gyventojų užimtumo lygis 2020 m. buvo 69,4 proc., šiek tiek didesnis nei Šiaulių apskrityje (69,1 proc.), bet mažesnis nei šalyje (71,6 proc.). Registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų santykis (nedarbo lygis) Šiaulių rajono

2.3.3. pav. Registruoto nedarbo lygis ir jo kitimo dinamika 2016–2020 m. (proc. p.) bei moterų ir vyrų nedarbo lygis Šiaulių rajono savivaldybėje 2020 m. (proc.)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Lietuvos statistikos departamento duomenis

Nusikalstamumas, sveikata ir aplinkos faktoriai, formuojantys socialinę turizmo aplinką, turi įtakos turizmui nacionaliniu lygmeniu. Turistai nenori vykti į šalis, kuriose yra girdėję esant didelį nusikalstamumą. Turistus blogai veikia informacija apie nusikaltimus. Lietuva nėra išimtis.

Užregistruotų nusikalstamų veikų skaičius, tenkantis 100 tūkst. gyventojų, 2020 m. Šiaulių rajono savivaldybėje siekė 1 319 ir buvo 19,3 proc. mažesnis nei 2016 m.

2020 m. pabaigoje Šiaulių rajono savivaldybėje buvo 124 policijos pareigūnai. Tai sudarė 1,6 proc. šalies bei 17,9 proc. apskrities policijos pareigūnų skaičiaus. Informatyvesnis rodiklis – policijos pareigūnų skaičius,

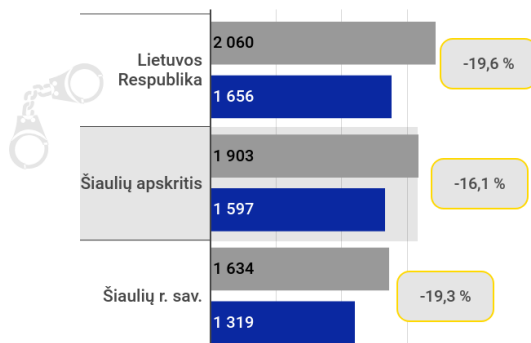

2.3.2. pav. Neto migracija 2016 m. ir 2020 m. (asm.) ir rodiklio dinamika 2016–2020 m. (proc.)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Lietuvos statistikos departamento duomenis

savivaldybėje 2020 m. siekė 13,1 proc. ir buvo didesnis nei šalyje (12,6 proc.) bei apskrityje (12,5 proc.). Nedarbo lygis Šiaulių rajono savivaldybėje nuo 2016 m. padidėjo 5,2 proc. p., o nuo 2019 m. – 3,7 proc. p. Šio rodiklio ryškų pokytį lėmė Covid-19 pandemija.

Vadovaujantis Higienos instituto duomenimis, 2020 m. Šiaulių rajono savivaldybėje sergančių asmenų skaičius, tenkantis tūkstančiui gyventojų, siekė – 110,8, 18,1 proc. mažiau nei 2019 m. Šiaulių apskrityje šis rodiklis buvo šiek tiek mažesnis nei Šiaulių rajono savivaldybėje (109,6), o šalyje didesnis nei apskrityje bei savivaldybėje (113,9). 2020 m. Šiaulių rajono savivaldybėje aktyvių gydytojų skaičius, tenkantis 10 tūkst. gyventojų, siekė 7,2, tai yra daugiau nei 3 kartus mažesnis rodiklis nei Šiaulių apskrityje (26,4). 2016–2020 m. laikotarpiu šis rodiklis rajone sumažėjo 6,5 proc., kai apskrityje sumažėjo 7,4 proc., šalyje – 1,7 proc.

2.3.4. pav. Nusikalstamų veikų skaičius 2016 m. ir 2020 m. (vnt.) bei rodiklio dinamika (proc.)

Šaltinis: sudaryta autorių

tenkantis 100 tūkst. gyventojų. 2019 m. pabaigoje Šiaulių rajono savivaldybėje 100 tūkst. gyventojų teko 306 policijos pareigūnai ir šis rodiklis buvo didesnis nei šalyje (286) bei apskrityje (268).

APIBENDRINIMAS

Šiaulių rajone gyventojų skaičius išlieka stabilus, priešingai nei šalyje bei apskrityje, kur gyventojų skaičiaus tendencijos yra mažėjančios. Gimstamumas visoje šalyje, apskrityje ir Šiaulių rajone yra mažėjantis, apskrityje jis du kartus mažesnis nei Šiaulių rajone, tuo tarpu mirtingumo rodiklis yra didėjantis, Šiaulių rajone jis šiek tiek didesnis nei šalyje, tačiau mažesnis nei apskrityje. Nedarbo lygis Šiaulių rajone yra šiek tiek didesnis nei šalyje bei apskrityje, jis yra didėjantis ir šio rodiklio pokytį lėmė Covid-19 pandemija. Šiaulių rajonas, kaip ir kiti rajonai, susiduria su gydytojų trūkumu, Šiaulių rajone šis rodiklis 3 kartus prastesnis nei Šiaulių apskrityje. Šiaulių rajone nusikalstamų veikų rodiklis yra mažėjantis panašiai kaip ir šalyje, apskrityje nusikalstamos veikos mažėja lėčiau.

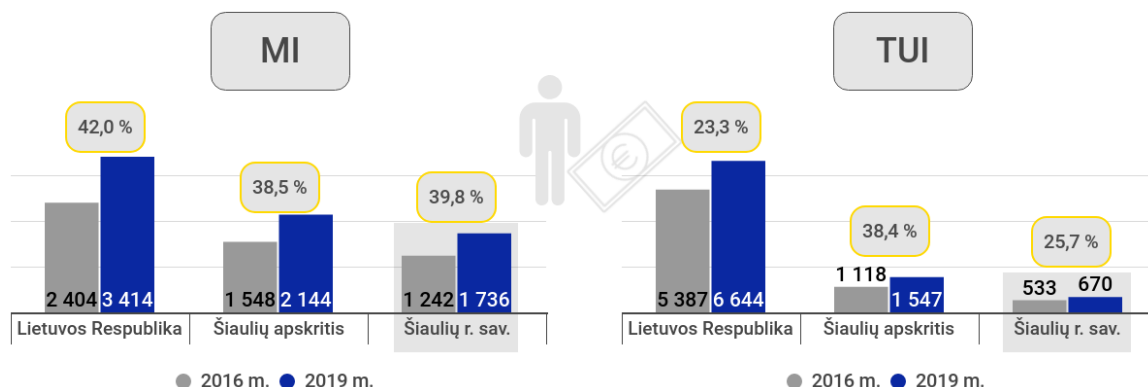
Šiaulių rajono socialinės aplinkos situacija (gyventojų skaičiaus stabilumas, teigiama neto migracija, kiti rodikliai ženkliai nesiskiriantys nuo apskrities bei šalies rodiklių tendencijų) sudaro palankias sąlygas turistų srautų didėjimui.

2.4. EKONOMINIAI VEIKSNIAI

Lietuvos ekonomikos, kaip ir konkrečios teritorijos, vystymasis bei socialinės sąlygos lemia užsienio ir vietinių turistų srautų augimą. Dinamiškai besivystantis ūkis sąlygoja naujų verslo galimybių atsiradimą ir atitinkamai turistų, atvykstančių verslo reikalais, daugėjimą. Vietinį turizmą skatina augančios verslo bei gyventojų pajamos. Pagrindinės socialinės ir ekonominės turizmo plėtros Lietuvoje prielaidos: makroekonominės situacijos stabilumas bei ekonominis augimas; užsienio investicijų daugėjimas; Lietuvos ir užsienio prekybos didėjimas; perkamosios galios didėjimas.

Materialinės investicijos (toliau – MI) yra puikus indikatorius nustatyti tikslinės teritorijos ekonominį augimą, veiklos rūšių finansavimo pasiskirstymą, o taip pat ir rajono pajėgumą pritraukti investicijų ir turėti ekonomikos augimo centrų. 2019 m. Lietuvos statistikos departamento duomenimis, Šiaulių rajono savivaldybėje MI dydis siekė 72 mln. Eur ir buvo 39,8 proc. didesnės nei 2016 m. Daugiausia (30 proc.) MI teko nekilnojamojo turto operacijoms, o mažiausia (0,2 proc.) švietimo, sveikatos priežiūros, kitoms komunalinėms ir socialinėms aptarnavimo veikloms. Apgyvendinimo ir maitinimo paslaugų veiklai teko 1 proc. MI. Šiaulių rajono savivaldybėje MI, tenkančios vienam gyventojui, 2019 m. sudarė 1736 Eur ir, lyginant su 2016 m., išaugo 39,8 proc. (2.4.1. pav.).

Tiesioginės užsienio investicijos (toliau – TUI) yra vienas makroekonominių rodiklių, kurių pagrindu kuriami tiesioginiai šalių ryšiai, skatinama ekonomikos plėtra, sudaranti sąlygas naujoms darbo vietoms kurti, modernioms technologijoms diegti, eksporto apimtims didinti. 2019 m. Šiaulių rajono savivaldybėje TUI pritraukta 27,8 mln. Eur, 25,8 proc. daugiau nei 2016 m. 2019 m. Šiaulių rajono savivaldybėje TUI, tenkančios vienam gyventojui, siekė 670 Eur, kai 2016 m. teko 533 Eur. Šiaulių apskrityje šis rodiklis didėjo 38,4 proc., šalyje – 23,3 proc.

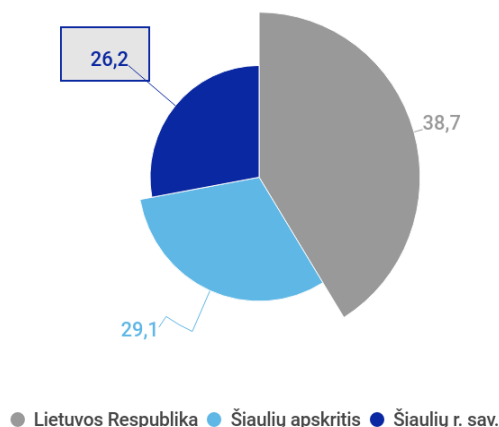

2.4.1. pav. MI ir TUI, tenkančios vienam gyventojui, 2016 m. ir 2019 m. (Eur) ir rodiklių dinamika 2016–2019 m. (proc.)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Lietuvos statistikos departamento duomenis

2016–2021 m. laikotarpiu visoje šalyje buvo pastebimos verslo augimo tendencijos. Rinkos augimas ir jos pelningumas yra labai svarbūs veiksniai naujo verslo kūrimui ir esamo verslo plėtrai.

2021 m. pradžioje Šiaulių rajono savivaldybėje buvo 1 087 veikiančios ūkio subjektai, o nuo 2016 m. jų skaičius išaugo 200 subjektais. Pažymima, kad 2020 m. prasidėjusi Covid-19 pandemija turėjo įtakos ir ūkio subjektų kaitai. 2021 m. pradžioje Šiaulių rajono savivaldybėje buvo 9 ūkio subjektais mažiau nei 2020 m. Veikiančių ūkio subjektų skaičius, tenkantis tūkstančiui gyventojų, 2021 m. pradžioje Šiaulių rajono savivaldybėje siekė 26,2 ir buvo 22,4 proc. didesnis nei 2016 m. Šiaulių rajono savivaldybėje, kaip ir šalyje, daugiausiai veikiančių ūkio subjektų pagal ekonominės veiklos rūšių klasifikatorių (EVRK) veikė didmeninės ir mažmeninės prekybos bei variklinių transporto ir motociklų remonto veiklose (22,8 proc.), nemaža dalis (12,7 proc.) – transporto ir saugojimo veiklose bei (11,0 proc.) apdirbamosios gamybos veiklose.

2.4.2. pav. Veikiančių ūkio subjektų skaičius, tenkantis tūkstančiui gyventojų, 2020 m. pradžioje (vnt.)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Lietuvos statistikos departamento duomenis

2.4.3. pav. Vidutinis mėnesinis neto darbo užmokestis 2016–2020 m. (Eur)

Šaltinis: sudaryta autorių

Apgyvendinimo ir maitinimo paslaugų veikla vertėsi (1,7 proc.) ūkio subjektų.

Vidutinis mėnesinis neto darbo užmokestis (sektorius – šalies ūkis su individualiosiomis įmonėmis) nuo 2016 m. didėjo visoje šalyje, Šiaulių apskrityje ir Šiaulių rajono savivaldybėje. 2020 m. Šiaulių rajono savivaldybėje vidutinis mėnesinis neto darbo užmokestis siekė 721,5 Eur ir buvo mažesnis nei šalyje (913,1 Eur) bei apskrityje (789,4 Eur).

APIBENDRINIMAS

Ekonomikos vystymasis vienas iš veiksnių lemiantis užsienio ir vietinių turistų srautų augimą. Šiaulių rajono savivaldybėje materialinės investicijos yra mažesnės nei šalyje bei apskrityje, tačiau jų augimas yra panašus. Tiesioginės užsienio investicijos Šiaulių rajone beveik 10 kartų mažesnės nei šalies vidurkis ir 2 kartus mažesnės nei apskrities vidurkis, tačiau kaip ir materialinių investicijų, taip ir tiesioginių užsienio investicijų augimas yra panašus. Verslo augimo tendencijos pastebimos visoje šalyje, taip pat ir Šiaulių rajone. Ūkio subjektų skaičius, tenkantis tūkstančiui gyventojų, Šiaulių rajono savivaldybėje mažesnis nei šalyje bei apskrityje, o apgyvendinimo ir maitinimo paslaugų veikla vertėsi tik 1,7 proc. ūkio subjektų. Mėnesinis neto darbo užmokestis didėjo visoje šalyje, tačiau Šiaulių rajono savivaldybėje jis buvo mažesnis nei šalyje bei apskrityje.

2.5. TECHNOLOGINIAI VEIKSNIAI

LPS „Lietuva 2030“ akcentuojamas siekis visose paslaugų srityse ir sektoriuose kurti moderniausias informacines technologijas ir skaitmeninę infrastruktūrą, veiksmingam paslaugų teikimui užtikrinti panaudoti naujausias technologijas, viešąsias paslaugas teikti elektroninėje erdvėje, skaitmenizuoti įstaigų, organizacijų valdymo ir veiklos turinį. Pabrėžiama, kad tik kaitai ir naujovėms atviri rajonai bus sėkmingi, pritrauks žmonių ir finansinius išteklius.

Technologinis progresas daro stiprią įtaką turizmo verslui ir organizacijoms, siekiančioms neatsilikti nuo skaitmeninės plėtros, tapti konkurencingomis ir išlikti vis didėjančioje konkurencijoje. Skaitmeninių vartotojų kartų augimas, keičiantis interneto vartotojų demografinį profilį ir elgseną, paskatins internetą laikyti pagrindiniu kelionės informacijos ir patirties šaltiniu.

Pagrindiniai pokyčiai ir inovacijos turizmo sektoriuje susiję su informacinių ir ryšio technologijų taikymu (pvz., informacinių ir ryšio technologijų sklaida turizmo sektoriuje leidžia vartotojams tiesiogiai bendrauti su turizmo paslaugų teikėjais). Sparčiai besivystančios informacinės technologijos diktuoja sąlygas ne tik kasdieniniame gyvenime, versle, bet ir turizmo sektoriui. Dažnas turistų pirmiausiai informacijos ieško internete: kelionių portaluose, rezervacinėse sistemose, tiesioginėse turizmo centrų informacinėse svetainėse, socialiniuose tinkluose, turistų atsiliepimų platformose ir kt. Turistai nori greitai ir efektyviai rasti jiems reikiamą informaciją, o dar geriau, jei įmanoma paslaugas užsisakyti kelių mygtukų paspaudimu, prisijungus prie vieno darnaus ir optimizuoto puslapio. Taigi sparti technologijų raida siūlo naujas galimybes, kuriomis turizmo sektorius turėtų pasinaudoti. Vis dėlto, kyla ir iššūkių – kaip pasiekti potencialius turistus, nes dėl per didelio informacijos srauto, svarbiausia informacija turistui gali ir nepasiekti. Žvelgiant giliau, dėl tokių iššūkių kyla krašto atpažįstamumo ir matomumo problemų, todėl labai svarbu ne tik kurti naujas rajono patrauklumą didinančias priemones, paslaugas, bet ir atkreipti dėmesį, kaip pozicionuojamas kraštas, kaip jis pristatomas ir matomas socialinėje erdvėje, svarbu telkti išteklius ir stiprinti komunikacijos turinio kūrimą ir sklaidą.

3.1.1. poskyryje pažymėta apie Šiaulių rajone turistams sukurtą interneto svetainę, informacijos prieinamumą socialiniuose tinkluose, labiau lankomose teritorijose įrengta Wi-Fi prieiga, lankytojų srauto skaičiuokliai. Virtualiai su Šiaulių rajonu, turistiniais maršrutais galima susipažinti ir per interaktyvų žaidimą Actionbound, virtualūs turistiniai maršrutai apima 12 rajono vietovių ir jų apylinkių nuo Raudėnų iki Žadžiūnų. Tai unikali pažintinio turizmo forma, atraktyvi jaunimui.

Taip pat veikia mobili aplikacija – įdomus ir patogus gidas po Šiaulių kraštą. Programėlės dėka turistai gali interaktyviai naudotis parengtais maršrutais su audio gido įrašais, susipažinti su objektų informacija, rasti visą reikalingą turistinę-praktinę informaciją kur pavalgyti, kur apsistoti, pramogauti ir pan.

2021 m. pradžioje Šiaulių apskrityje 77,2 proc. namų ūkių, turėjo asmeninį kompiuterį, kai šalyje 84,1 proc. Namų ūkių, kurie turėjo prieigą prie interneto Šiaulių apskrityje buvo 84,4 proc., tai šiek tiek mažiau nei vidutiniškai šalyje (86,6 proc.).

Prisitaikyti prie naujų skaitmeninių technologijų ir paslaugų galimybių, yra vienas didžiausių iššūkių, kuriuos patiria ir ateityje patirs turizmo sektorius. Viena vertus, socialinės žiniasklaidos svarba, turinio kūrimas ir jo pritaikymas pagal turistų buvimo vietą, komunikacija mobiliesiomis platformomis, video komunikacija yra pagrindinės tendencijos susijusios su naujausiomis technologijomis, kurios skatina turistinių vietovių patrauklumą ir konkurencingumą. Kita vertus, skaitmeninis ryšys, išmaniosios technologijos, triukšmas šiuo metu pasiekė aukščiausią lygį, todėl žmonės vis daugiau sutelkia dėmesį į gamtą ir tylą. Laikas, erdvė ir tylą bus vertingiausia prabanga, padedanti žmonėms atkurti vidinę ramybę.

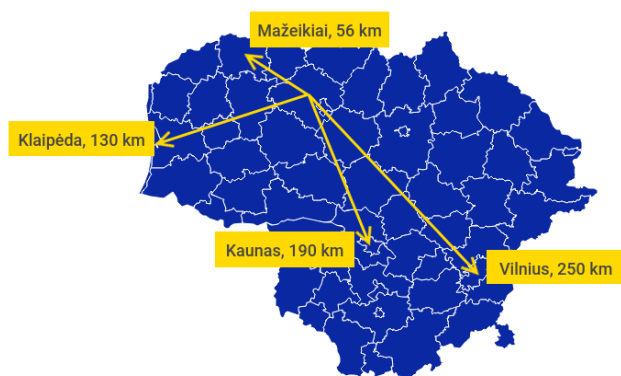
APIBENDRINIMAS

Technologijų ir inovacijų vystymas turizmo sektoriuje yra svarbus veiksnys, sudarantis prielaidas didinti konkurencingumą, o informacijos sklaida šiuolaikinėmis informacinių technologijų priemonėmis yra esminis turizmo skatinimo prioritetas. Turizmo industrijos plėtra priklauso nuo informacinių paslaugų sistemos išvystymo lygio. Aktyvus modernios technologijos naudojimas yra veiksmingas informacijos sklaidos kanalas ir įvaizdžio formavimo priemonė. Šiaulių rajone siekiant populiarinti turizmo sritį pasitelkiami socialiniai tinklai, pradedamos naudoti virtualios programos, tačiau atsižvelgiant į ateities tendencijas ir nacionalines turizmo kryptis, svarbu ateityje taikyti darnumo principus, inovatyvius sprendimus, skaitmeninimo galimybes.

2.6. SUSISIEKIMO INFRASTRUKTŪRA

Gera išvystyta susisiekimo infrastruktūra yra vienas iš esminių veiksnių, turinčių įtakos rajono ekonominio aktyvumo augimui, turistinės vietovės patrauklumui ir konkurencingumui. Šiaulių rajonas išsidėstęs šalia svarbių šalies tarptautinių ekonominių susisiekimo koridorių, palankus atstumas iki šalies ekonominės veiklos branduolio – jūrų uosto, tolygus atstumas iki didžiųjų šalies miestų (Vilniaus, Kauno, Klaipėdos), nedidelis atstumas iki perspektyvoje atsirasiančios tarptautinės šiaurės-pietų jungties – europinės geležinkelio vėžės „Rail Baltica“. Magistraliniai keliai veda į Klaipėdą, Vilnių, Mažeikius. Praeina geležinkelio linijos Vilniaus, Klaipėdos, Rygos, Liepojos, Daugpilio kryptimis.

Turistinės vietovės pasiekiamumo patrauklumą lemia laikas, kuris reikalingas pasiekti turistinę vietovę, transporto išlaidos, kurios reikalingos pasiekti vietovę, transporto rūšių pasirinkimo galimybės ir dažnis. Nuo Šiaulių miesto iki Kuršėnų yra apie 28 kilometrų atstumas. Šį atstumą galima įveikti nuosavu transportu važiuojant magistraliniu keliu A11. Iš Šiaulių į Kuršėnus autobusai, mikroautobusai važiuoja dažniau nei kas pusvalandį, kelionė tęsiasi apie 30 min., kai kuriuose autobusuose yra Wi-Fi prieiga, vasaros sezono metu kai kuriais autobusais galima persivežti dviračius, bilieto kainos svyruoja nuo 1,60 iki 2,40 Eur. Kuršėnus galima pasiekti ir važiuojant traukiniu iš Šiaulių geležinkelio stoties, bilieto kaina 2,10 Eur, kelionės trukmė apie 25 min., per dieną traukinys važiuoja 4 kartus, nuo 06:30 iki 17:45. Didelis Šiaulių

2.6.1. pav. Atstumai iki šalies miestų

Šaltinis: sudaryta autorių

rajono trūkumas – vietinis transportas, nes lankytini objektai yra nutolę vienas nuo kito gana nemažu atstumu. Vietovės turistinį patrauklumą padidintų turistiniai autobusai ar dviračių nuomos tinklas.

APIBENDRINIMAS

Kompleksiškai turistinių vietovių patrauklumą ir konkurencingumą lemia ne tik turizmo ištekliai ir paslaugų koncentracija, bet ir vietovių pasiekiamumas. Turistinės vietovės pasiekiamumo patrauklumą lemia šie veiksniai: laikas, transporto išlaidos ir transporto rūšių pasirinkimo galimybės. Šiaulių rajone gerai išvystyta susisiekimo infrastruktūra, iš didžiųjų ar kaimyninių vietovių Šiaulių rajonas pasiekiamas kokybiškais keliais – jungia asfaltuoti keliai, tačiau rajonas yra sąlyginai toli – 2-3 val. atstumas nuo didžiųjų miestų. Patogiausia transporto rūšis atvykti į Šiaulių rajoną ir keliauti po jį yra automobilis, autobusais, mikroautobusais, traukiniu Šiaulių rajonas taip pat pasiekiamas, tačiau turistinių vietovių, objektų lankymas yra patogesnis automobiliu.

Siekiant užtikrinti aukštą kokybę rajono susisiekimo sistemoje, gerinant turistinių vietovių pasiekiamumą, patrauklumą neatskiriama užduotimi turi tapti eismo saugos didinimo ir gyvenamosios kokybės rajone gerinimo būtinybė, todėl ir toliau turi išlikti svarbus trūkstamos naujos infrastruktūros įrengimo ir esamos infrastruktūros kokybės gerinimo procesas.

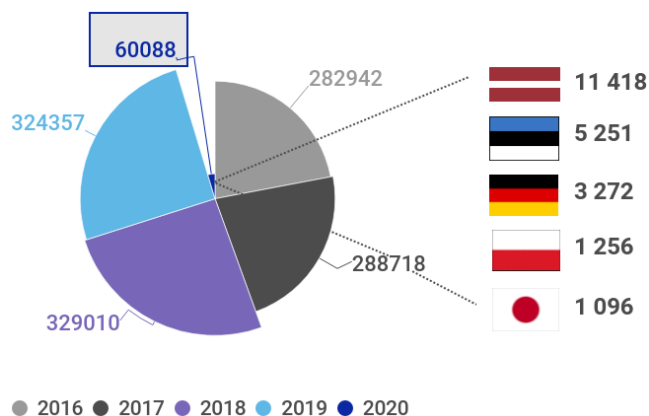
3. ŠIAULIŲ RAJONO TURIZMO SEKTORIUS

3.1. TURIZMO PASLAUGŲ ANALIZĖ

3.1.1. Turizmo informacijos ir gidų paslaugos

Kelionių planavimas ir organizavimas, laisvalaikio organizavimas išskiriant turistines lankytinas vietas, sudarant maršrutus bei teikiant kompleksines paslaugas turistams, suteikiant jiems informaciją, kur tokias paslaugas gauti yra svari vietinių ir užsienio svečių pritraukimo priemonė, didinanti turizmo plėtrą ir teritorijos teigiamo įvaizdžio formavimą. Įvairių maršrutų, programų įvairovė gali būti papildyta menininkų pasirodymais, ekskursijomis ar išskirtinėmis pramogomis. Lietuvos statistikos departamento duomenimis, 2021 m. (I ketvirtis) Lietuvoje veikė 362 kelionių agentūros ir kelionių organizatoriai, kur dirbo 1685 darbuotojai. Daugiau negu pusė šių įstaigų veikė Vilniaus apskrityje (57,7 proc.), Kauno apskrityje veikė 18,5 proc., Šiaulių apskrityje – 10,8 proc. (10) tokių įstaigų.

Šiaulių rajone informaciją apie turizmą teikia Šiaulių rajono turizmo ir verslo informacijos centras (toliau – Šiaulių rajono TVIC), įkurtas 2003 metais, jo steigėja – Šiaulių rajono savivaldybė. Šiaulių rajono TVIC informaciją ir paslaugas teikia Meškuičių seniūnijoje (Piliakalnio g. 7, Domantų kaimas) ir Kuršėnuose (J. Basanavičiaus g. 7).

3.1.1.1. pav. Šiaulių rajono TVIC turistų skaičius 2016–2020 m. bei šalys, iš kurių daugiausiai lankėsi turistų

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Šiaulių rajono TVIC pateiktą informaciją

2020 m. Šiaulių rajono TVIC (Meškuičių seniūnija, šalia Kryžių kalnas) apsilankė 60 088 lankytojai (33 391 Lietuvos turistai ir 26 697 užsienio turistai)⁵, 78,8 proc. mažiau nei 2016 m. Rodiklio sparčiam pokyčiui įtakos turėjo Covid-19 pandemija. 2020 m. užsienio turistų apsilankė 88,6 proc. mažiau nei 2016 m. (234 973). 2016 m. daugiausia turistų buvo sulaukta iš Vokietijos (40 926), Latvijos (29 997), Japonijos (15 442), Lenkijos (15 023). Didelius turistų srautus pritraukia Kryžių kalnas – viena žymiausių Lietuvos lankytinų vietų. 2020 m. Kryžių kalnas didžiausio pasaulyje kelionių interneto puslapio „TripAdvisor“ buvo priskirtas vienam iš geriausių pasaulio turizmo objektų ir nominuotas „Travelers' Choice 2020“.

Turizmas 2020 m. – vienas iš labiausiai Covid-19 paveiktų pasaulio ekonomikos sektorių.

Jungtinių tautų pasaulio turizmo organizacija (UNWTO) skelbia, kad tarptautinių atvykstančių turistų skaičius sumažėjo maždaug 1 mlrd. arba 74 proc., palyginti su 2019 m. Pirmąjį 2021 m. ketvirtį buvo fiksuotas 88 proc. atvykstančių turistų srauto sumažėjimas. 2021 m. sausio–gegužės mėn. tarptautinių kelionių skaičius sumažėjo 85 proc., palyginus su 2019 m. UNWTO pažymi, kad tokiu būdu turizmo industrijoje yra prarasti 5–7 stabilus ekonominio augimo metai. Palyginimui, per ankstesnius panašius sukrėtimus – 2008 m. pasaulinę ekonominę krizę ir SARS protrūkį 2003 m. – turistinių kelionių skaičius pasaulyje sumažėjo atitinkamai tik 4 proc. ir 0,4 proc.

Pagrindinė Šiaulių rajone sukurta interneto svetainė turistams – www.siauliurajonas.lt, kurioje aktuali informacija yra pateikiama keturiomis kalbomis ir yra nuolat atnaujinama. 2020 m. svetainėje buvo užfiksuota 18 029 peržiūros, naujų lankytojų skaičius siekė apie 6 000, palyginti su 2019 m. dėl Covid-19

⁵ 3.1.1. pav. pateiktas Šiaulių rajono TVIC (adresas – Meškuičių seniūnija, Piliakalnio g. 7, Domantų kaimas) lankytojų skaičius. Centre (adresas – J. Basanavičiaus g. 7, Kuršėnai) 2020 m. apsilankė 600 lankytojų.

pandemijos svetainės lankomumas sumažėjo daugiau nei 50 proc. Šiaulių rajono TVIC veiklos ataskaitoje pažymima, kad iš užsienio šalių svetainės lankytojų penketuką sudarė: JAV, Jungtinė karalystė, Kinija, Latvija, Vokietija.

Turistams informacija lengvai prieinama ir socialiniuose tinkluose: 2020 m. „Facebook“ sekėjų skaičius siekė 2 236, 60 proc. daugiau nei 2019 m., „Instagram“ sekėjų skaičius siekė 681, 49 proc. daugiau nei 2019 m. Efektyviausi „Facebook“ įrašai buvo *Kuršėnų pėsčiųjų tiltas per Ventą* (pasiekta virš 38 tūkst. žmonių) bei *Kuršėnai Kūčių vakarą* (pasiekta virš 16 tūkst. žmonių). Efektyviausi „Instagram“ įrašai – *Kvietimas dalyvauti konkurse „Milžinų istorijos“* (pasiekta 290 žmonių) bei *Kuršėnų nuostabi eglutė* (pasiekti 222 žmonės).

Šiaulių rajono TVIC gido paslaugas teikia centro darbuotojai, kurie gali supažindinti su Šiaulių rajonu, parodyti lankytinas vietas ar papasakoti istorijas, legendas. Centre taip pat galima užsisakyti kitų gidų paslaugas.

3.1.2. Apgyvendinimo paslaugos

Valstybinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba renka informaciją apie klasifikuojamus ir neklasifikuojamus apgyvendinimo paslaugų teikėjus LR. Remiantis Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos 2021 m. rugpjūčio 30 d. duomenimis⁶, Šiaulių rajono savivaldybėje registruoti 8 klasifikuojami apgyvendinimo paslaugų teikėjai. Klasifikuojamų apgyvendinimo vietų skaičiumi išsiskiria Bubių seniūnija (4), Šiaulių kaimiškoje seniūnijoje yra 2, Ginkūnų, Meškuičių seniūnijose yra po 1 apgyvendinimo paslaugų teikėją.

Lentelė Nr.1. Klasifikuojamos apgyvendinimo įstaigos Šiaulių rajono seniūnijose

Seniūnija	Viešbučiai	Svečių namai	Moteliai	Kempingai	Iš viso
Bubių	1	1	-	2	4
Ginkūnų	1	-	-	-	1
Gruzdžių	-	-	-	-	-
Kairių	-	-	-	-	-
Kuršėnų kaimiškoji	-	-	-	-	-
Kuršėnų miesto	-	-	-	-	-
Kužių	-	-	-	-	-
Meškuičių	-	1	-	-	1
Raudėnų	-	-	-	-	-
Šakynos	-	-	-	-	-
Šiaulių kaimiškoji	-	-	2	-	2
Iš viso:	2	2	2	2	8

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Valstybinės vartotojų teisių apsaugos informaciją

Bubių seniūnijoje veikia viešbutis-restoranas „Grafo Zubovo“, svečių namai „Meškių dvarkiemis“ bei 2 kempingai „Dvarkiemis“ ir „Kurtuvėnai“ (Kurtuvėnų regioninio parko kempinge 2020 m. apsilankė 493 turistai, 55,0 proc. mažiau nei 2019 m., 2016 m. kempingą aplankė daugiau nei 25 000 turistų, iš jų beveik 1 700 užsieniečių). Ginkūnų seniūnijoje veikia viešbutis „Grafaitė“, Meškuičių seniūnijoje įsikūrę svečių namai „Baltas Gandras“, Šiaulių kaimiškoje seniūnijoje įsikūrę moteliai „Panorama“ ir „Smakų smakas“.

Remiantis Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos 2021 m. rugsėjo 2 d. duomenimis, Šiaulių rajono savivaldybėje iš viso registruota 11 neklasifikuojamų apgyvendinimo paslaugų teikėjų. Daugiausiai

⁶ Prieiga internete: <<https://www.vvtat.lt/vartojimo-paslaugos/turizmo-paslaugos/turizmo-paslaugu-teikejai/128>> [žr. 2021-08-20]

įregistruota kaimo turizmo paslaugų teikėjų – 7. Neklasifikuojamų apgyvendinimo paslaugų skaičiumi išsiskiria tik Bubių seniūnija (6).

Lentelė Nr.2. Neklasifikuojamos⁷ apgyvendinimo įstaigos Šiaulių rajono seniūnijose

Seniūnija	Kaimo turizmas	Poilsio namai	Turistinė stovykla	Apartamentų kompleksas	Trumpalaikis apgyvendinimas	Iš viso
Bubių	4	-	1	1	-	6
Ginkūnų	-	-	-	-	-	-
Gruzdžių	1	-	-	-	-	1
Kairių	-	-	-	-	-	-
Kuršėnų kaimiškoji	1	-	-	-	-	1
Kuršėnų miesto	-	-	-	-	1	1
Kužių	-	-	-	-	-	-
Meškuičių	1	-	-	-	-	1
Raudėnų	-	-	-	-	-	-
Šakynos	-	-	-	-	-	-
Šiaulių kaimiškoji	-	-	-	-	1	1
Iš viso:	7	-	1	1	2	11

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Valstybinės vartotojų teisių apsaugos informaciją

Lietuvos statistikos departamento duomenimis, 2020 m. Šiaulių rajono savivaldybėje buvo 23 apgyvendinimo įstaigos, 4 įstaigomis mažiau nei 2019 m., tačiau 9 įstaigomis daugiau nei 2016 m. Šalyje apgyvendinimo įstaigų skaičius 2016–2020 m. išaugo 24,8 proc., o apskrityje – 52,2 proc.

3.1.2.1. pav. Apgyvendinimo įstaigų skaičius 2020 m. (vnt.) bei kitimo dinamika 2016–2020 m. (proc.)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Lietuvos statistikos departamento duomenis

2020 m. vietų skaičius Šiaulių rajono apgyvendinimo įstaigose siekė 529, 7,5 proc. daugiau nei 2016 m., tačiau dėl Covid-19 pandemijos vietų skaičius sumažėjo 39,8 proc. palyginti su 2019 m. Tuo metu šalyje 2016–2020 m. vietų skaičius apgyvendinimo įstaigose padidėjo 39,9 proc., apskrityje – 28,4 proc.

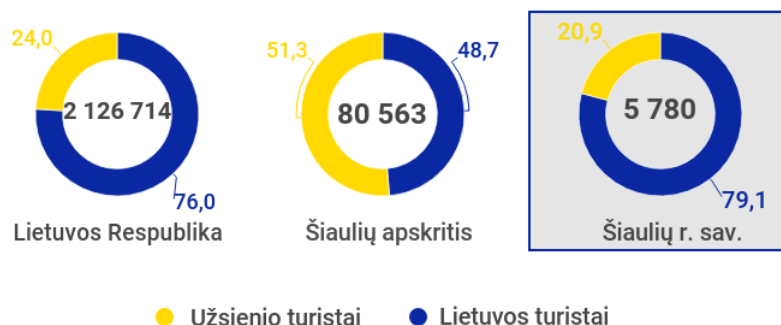
2020 m. Šiaulių rajono savivaldybės apgyvendinimo įstaigose nakvynių skaičius siekė 12 992 (63,7 proc. Lietuvos gyventojų nakvynės ir 36,3 proc. užsieniečių nakvynės)⁸. Lyginant 2020 m. ir 2016 m., nakvynių skaičius apgyvendinimo įstaigose Šiaulių rajono savivaldybėje padidėjo 3,7 proc., tačiau 2019–2016 m. laikotarpiu (iki Covid-19 pandemijos) rodiklio augimas buvo žymiai didesnis (37,9 proc.).

2020 m. Šiaulių rajono savivaldybės apgyvendinimo įstaigose apsilankė 5 780 turistų, 39,0 proc. mažiau nei 2016 m., 2016–2019 m. (iki Covid-19 pandemijos) laikotarpiu turistų skaičius apgyvendinimo įstaigose padidėjo 14,5 proc. 2020 m. palyginti su 2016 m. turistų skaičius apgyvendinimo įstaigose šalyje sumažėjo 30,6 proc., apskrityje 21,8 proc. 2020 m. atvykstamasis ir vietinis turizmas

⁷ Neklasifikuojamos apgyvendinimo paslaugos – apartamentų komplekso paslaugos, kaimo turizmo paslaugos, nakvynės ir pusryčių paslaugos, nakvynės namų paslaugos, poilsio namų paslaugos, turistinio laivo apgyvendinimo paslaugos, turistinės stovyklos paslaugos, sanatorijos apgyvendinimo paslaugos, trumpalaikio apgyvendinimo paslaugos.

⁸ Pagal Lietuvos statistikos metraštį, apgyvendintų turistų skaičius apima Lietuvos gyventojus ir atvykusius užsieniečius, kurie bent vienai nakvynei apsistoja apgyvendinimo įstaigoje.

dalijosi Lietuvos turizmo rinką: po šalį keliaavę ir apgyvendinimo įstaigose apsistoję Lietuvos gyventojai sudarė 76,0 proc. rinkos, užsieniečiai – 24,0 proc., Šiaulių rajono apgyvendinimo įstaigose Lietuvos gyventojai sudarė 79,1 proc., užsieniečiai – 20,9 proc.

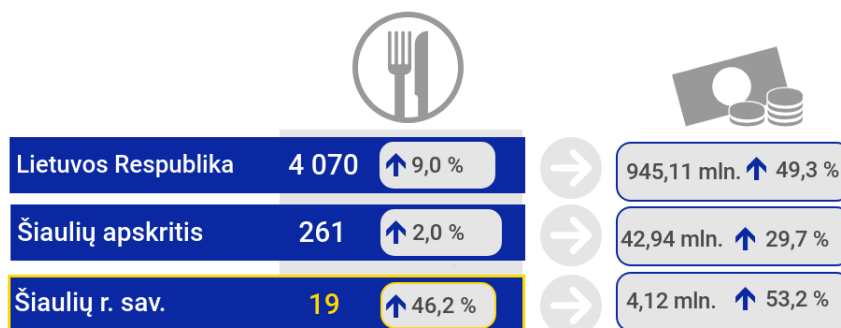

3.1.2.2. pav. Atvykstamojo ir vietinio turizmo turistų pasiskirstymas apgyvendinimo įstaigose 2020 m. (proc.) bei turistų bendras skaičius (asm.)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Lietuvos statistikos departamento duomenis

3.1.3. Maitinimo paslaugos

Šalia apgyvendinimo paslaugų kita svarbi turizmo paslaugų sudėtinė dalis yra maitinimas. Lietuvos statistikos departamento duomenimis, 2019 m. Šiaulių rajono savivaldybėje veikė 19 maitinimo ir gėrimų teikimo veiklos įmonių⁹, o 2016–2019 m. laikotarpiu šių įstaigų skaičius išaugo 46,2 proc. Šalies maitinimo įstaigų augimas nagrinėjamu laikotarpiu buvo 37,2 proc. punktais lėtesnis nei Šiaulių rajono savivaldybėje. Maitinimo įstaigų apyvarta Šiaulių rajone 2019 m. siekė 4,12 mln. Eur, 53,2 proc. daugiau nei 2016 m. Siekiant įvertinti veiklos apimtį skaičiuojamas santykinis rodiklis – apyvarta vienam gyventojui. Šiaulių rajone šis rodiklis siekė 99 Eur, kai tuo metu Lietuvoje – 338 Eur, o Šiaulių apskrityje – 164 Eur.

3.1.3.1. pav. Maitinimo įstaigų skaičius 2019 m. (vnt.), jų kitimo dinamika 2016–2019 m. (proc.) bei apyvarta (Eur) ir apyvartos kitimo dinamika (proc.)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Lietuvos statistikos departamento duomenis

Šiaulių rajono TVIC interneto svetainėje pateikiama informacija apie 17 maitinimo įstaigų:

- Ginkūnų seniūnijoje maitinimo paslaugas teikia viešbutis–baras „Grafitė“;
- Bubių seniūnijoje maitinimo paslaugas teikia 3 įstaigos: restoranas „Grafo Zubovo“, smuklė „Kryžkelė“, kavinė „Meškių dvarkiemis“;
- Šiaulių kaimiškojoje seniūnijoje veikia restoranas „Panorama“, kavinės „Geltona“, „Smakų smakas“, „Barvilis“, „Link Šiaulių“;
- Kužių seniūnijoje maitinimo paslaugas teikia kavinė „Linelis“;

⁹ Pagal Lietuvos statistikos metraštį, maitinimo ir gėrimų teikimo veiklą sudaro restoranų ir pagaminto valgio teikimo veikla, pagaminto valgio tiekimas renginiams, kitų maitinimo paslaugų teikimas, gėrimų pardavimo vartoti vietoje veikla.

- Meškuičių seniūnijoje maitinimo paslaugas teikia restoranas „Baltas Gandras“, greito maisto užkandinė „Grill inn Naisiai“, kaimo turizmo sodyba „Girelė“;
- Kuršėnų miesto seniūnijoje veikia greito maisto „Užkandinė“, valgykla „Pušynas“, kavinė „Editos kavinė“, picerija „Happy Cafe Kuršėnai“.

Didžiausia maitinimo paslaugų koncentracija yra Šiaulių kaimiškojoje seniūnijoje (5) ir Kuršėnų miesto seniūnijoje (4).

Kelionių interneto puslapyje „TripAdvisor“ turistai paliko įvertinimus apie Šiaulių rajone esančias maitinimo įstaigas: kavinė „Girelė“ (42 atsiliepimai), kavinė „Smakų smakas“ (37 atsiliepimai), viešbutis–baras „Grafitė“ (22 atsiliepimai), viešbutis–restoranas „Grafo Zubovo“ (18 atsiliepimų), restoranas „Baltas Gandras“ (6 atsiliepimai).

3.1.4. Šiaulių rajono turizmo rinka

Šiaulių rajono TVIC ataskaitoje pažymima, kad 2020 m. apsilankė 26 697 turistai iš užsienio, daugiausia iš Latvijos, Estijos, Vokietijos, Lenkijos ir Japonijos. Prie potencialių atvykstamojo turizmo rinkų tikslinga priskirti Ispaniją, Prancūziją.

Remiantis Lietuvos turizmo rinkodaros strategijoje 2016–2020 m. nurodytais turizmo rinkodaros strateginiais sprendimais, žemiau pateikiama 3.1.4.1. lentelė su prioritetinėms ir potencialioms Šiaulių rajono atvykstamojo turizmo rinkomis, tikslinių turistų segmentais ir turizmo pagrindiniais produktais.

3.1.4.1. lentelė. Uždaviniai svarbioms turizmo rinkoms, turistų segmentai ir pagrindiniai turizmo produktai

Rinkos	Strateginiai uždaviniai	Tikslinių turistų segmentai	Turizmo pagrindiniai produktai
Latvija	Paklausos ekologinio, gamtinio turizmo produktams formavimas	Šeimos, 60+, jaunimas (18-30 m.),	Gamtinis turizmas (aktyvus laisvalaikis, nuotykių ir vandens parkai)
Estija	Paklausos kultūrinio, gamtinio, nišinio turizmo produktams formavimas	Nenustatyta	Kultūrinis, gamtinis ir verslo turizmas
Vokietija	Paklausos sveikatingumo, aktyvaus laisvalaikio ir nišinio turizmo produktams formavimas	Šeimos su vaikais ir be 25-49 m., 50+, pavieniai asmenys	Sveikatos, aktyvus gamtinis turizmas
Lenkija	Paklausos kultūrinio, gamtinio, miestų turizmo produktams formavimas	Šeimos, jaunimas (18-29 m.), 60+	Kultūrinis, gamtinis, pramogų turizmas
Japonija	Paklausos kultūrinio/istorinio, gamtinio paveldo, nišinio turizmo produktams formavimas	Vienišiai 65+, verslas (20-30 m.)	Kultūrinis/istorinis, turizmas, kultūrinis ir gamtinis paveldas
Ispanija	Paklausos kultūrinio turizmo produktams formavimas	Šeimos (≥2 asm.), draugai (20–30 m.)	Kultūrinis turizmas
Prancūzija	Paklausos kultūrinio/istorinio, gamtinio, nišinio turizmo produktams formavimas	25-44 m., 55+	Kultūrinis, gamtinis turizmas
Lietuva	Vykdyti kompleksinę rinkodarą Lietuvoje, pristatant ir populiarinant nacionalinius turizmo maršrutus, trasas ir prioritetinius turizmo produktus, apimančius kultūros ir gamtos paveldo objektus, didinant jų lankomumą ir žinomumą	Šeimos, jaunimas (18–30 m.), dirbantieji (30–55 m.)	Kultūrinis, sveikatos, ekologinis turizmas

Šaltinis: sudaryta autorių

APIBENDRINIMAS

Šiaulių rajone, kaip ir šalyje bei apskrityje, apsilankusių, apgyvendintų turistų skaičius tendencingai augo nuo 2016 m., tačiau Covid-19 pandemija turėjo ženklią įtaką turistų srautų mažėjimui. Šiaulių rajono apgyvendinimo įstaigose apsilankusių turistų skaičius mažėjo labiau nei šalyje bei apskrityje. Nors Šiaulių rajono savivaldybėje apgyvendinimo bei maitinimo paslaugų įstaigų skaičius didėjo sparčiau nei šalyje bei apskrityje, tačiau atlikto gyventojų ir tikslinių grupių tyrimo duomenimis, darbo grupės narių pateiktais pastebėjimais jaučiamas šių paslaugų trūkumas ir nepakankamumas. Netolygus apgyvendinimo ir maitinimo paslaugų įstaigų pasiskirstymas rajone sukelia nepatogumų turistams, daugiau lankytojų apsilanko tose teritorijose, kuriose šių paslaugų infrastruktūra ir pasiskirstymas yra pakankamas.

Vadinasi būtina stiprinti skirtingų tipų turizmo srityje veikiančių verslų bendradarbiavimą, siekiant turistų apsilankymą Šiaulių rajone padaryti kuo patogesnį ir patrauklesnį. Atsižvelgiant į strategines turizmo kryptis, ateityje būtina specializuoti paslaugas konkrečioms rinkoms, tikslinėms grupėms.

3.2. ŠIAULIŲ RAJONO TURIZMO PRODUKTAI

Nacionaliniu lygmeniu išskiriamos prioritetinės turizmo rūšys – kultūrinis turizmas, verslo turizmas, sveikatos turizmas ir ekologinis turizmas. Šiaulių rajono gamtiniai ir kultūriniai ištekliai, paslaugų koncentracija ir pramogų įvairovė yra susijusi su dviem turizmo rūšimis – tai ekologiniu / gamtiniu turizmu ir kultūriniu turizmu. Gamtinio turizmo rūšis apima pažintinį, aktyvųjį (dviračių, vandens, pėsčiųjų) turizmą, ramų poilsį gamtoje, vandens pramogas, žvejybą ir medžioklę. Kultūrinis turizmas apima amatų ir edukacijų turizmą, gastronominį turizmą, gyvosios kultūros pažinimą, kaimo turizmą, kultūros paveldo objektų ir muziejų lankymą, miestų turizmą, religinį turizmą ir pan.

3.2.1. Ekologinis / gamtinis turizmas

Ekologinis / gamtinis turizmas pastaraisiais dešimtmečiais sparčiai besivystanti turizmo sritis, svarbus darnaus vystymosi instrumentas. Tinkamai taikomas jis gali atnešti įvairialypę ir ilgalaikę naudą: kurti vietos bendruomenių gerovę, padėti išsaugoti kraštovaizdį, biologinę įvairovę bei kultūros paveldą, ugdyti bei diegti darnios gyvensenos principus. Pagrindiniai veiksniai lėmę ekologinio turizmo atsiradimą – gamtos komponento poreikio stiprėjimas turizmo produktuose, turtingesnio asmeninio patyrimo poreikis ir sąmoningumo augimas. Jie išlieka kertiniais ekologinio turizmo plėtrą lemiančiais elementais.

Šiaulių rajone yra gamtos išteklių, sukuriančių savitą ir unikalų rajono vaizdą. Ekologinio turizmo pagrindas – kraštovaizdžio natūralumas ir gamtos vertybės, vystoma pažintinio turizmo infrastruktūra. Esminė ekologinio turizmo produktų paklausos sąlyga – patrauklus viešosios turizmo infrastruktūros (turizmo maršrutų, trasų, takų) ir aptarnavimo paslaugų kompleksas.

Vandens turizmas. Šiaulių rajonas yra mažo ežeringumo kraštas. Šiaulių rajono savivaldybėje vandens telkiniai užima 2,7 proc. teritorijos ploto (4803,04 ha) ir 0,1 proc. šalies teritorijos ploto. Turistams siūloma vandens turizmo trasa:

- *Baidarėmis Ventos upe.* Maršruto ilgis yra apie 10 km, plaukiama viena iš didžiausių per Lietuvos teritoriją tekančių upių Venta. Plaukimas prasideda Akmenaičių kaime, vandens turistai turi puikią galimybę grožėtis ne tik pušynų ir pakrančių pievų žaluma, upės povandeninio pasaulio įdomybėmis, bet ir gamtos, kultūros paveldo objektais. Tai 2020 m. sukurtas naujas maršrutas.

Šiaulių rajone baidarių nuomos paslaugas teikia asociacija „Micaičių bendruomenė“ ir Šiaurės Lietuvos asociacija.

Viena įdomiausių ir intensyviai naudojama nacionalinės reikšmės vandens turizmo trasa – Dubysa-Nemuno žemupio intakas, kurios versmės yra Šiaulių rajone. Kuršėnuose yra įsikūrusi Nardymo akademija, siūlanti įvairias su nardymu susijusias paslaugas Platelių, Galvės ežeruose ir kituose vandens telkiniuose.

Kitos vandens pramogos (pramoginiai plaukiojimai, vandenlenčių parkai, buriavimai) Šiaulių rajone nėra išvystytos, nėra teikiamos.

Dviračių turizmas. Turizmo skatinimui bei plėtojimui svarbūs rajone esantys geros kokybės dviračių takai, kurie pasitarnauja ne tik turizmo skatinimui, bet ir gyventojų susisiekimo trumpais atstumais ar kasdieninio aktyvaus poilsio populiarinimui. Lietuvos statistikos departamento duomenimis, Šiaulių rajone yra 5,8 km dviračių takų. Tai sudaro 3,0 proc. Šiaulių regiono ir 0,42 proc. Lietuvos dviračių takų.

Šiaulių rajono TVIC turistams siūlo 6 dviračių maršrutus:

- *Dviračių takas Šiauliai–Bubiai–Kurtuvėnai.* Tai 17 km ilgio vienas iš pirmųjų asfaltuotų dviračių takų Lietuvoje. Maršrutas nėra sudėtingas, didžiąją jo dalį sudaro asfalto danga. Lankytini objektai: Kurtuvėnų regioninio parko lankytojų centras, Kurtuvėnų dvaro sodyba, akmuo „Milžinas Anciulis“, Dambos tvenkinys, Dirvonų pušys su koplytėlėmis, Raudos upelis, Bubių gegužinių vieta, Perkaso pušys, Ventos–Dubysos perkaso liekanos, penkios Bubių tuopos, Bubių II dvaro sodyba, Visgirdų ąžuolas, Lieporių liepos;
- *Dviračių trasa „Kurtuvėnų žiedas“.* 32 km ilgio dviračių trasos maršruto danga yra žvyrkelis. Trasa skirta ne tik mėgėjams, bet ir rezultato siekiantiems dviratininkams, kur tenka įveikti ir sunkesnes kliūtis. Lankytinos vietos: Kurtuvėnų regioninio parko lankytojų centras, Kurtuvėnų dvaro sodyba, Gyvasis žirgo muziejus, Kurtuvėnų tvenkiniai, Jautmalkės gamtos mokykla, Napoleono pušis, Bijotės, Butiškės, Juodežerio, Dubuko, Barsukyno ežerai, Barsukyno ozas, Pageluvio I ir II piliakalniai, Ventos–Dubysos perkaso liekanos, Dirvonų pušys su koplytėlėmis ir kt.;
- *Miško taku (Daugėliai–Padarby miškas–Daugėliai).* Tai lengvas 9 km ilgio pažintinis maršrutas. Važiuojant maršrutu apžvelgiami likę Daugėlių plytų gamyklos pastatai, aplankomi Kuršėnų žydų žudynių vieta ir kapas, kuriame palaidota 150–180 vyrų žydų. Tai 2020 m. naujai sukurtas maršrutas;
- *Kurtuvos takas.* Tai 20 km ilgio ne tik dviračių, bet ir pėsčiųjų, žirgų trasa, kuri prasideda Kurtuvėnuose. Lankytinos vietos: Kurtuvėnų dvaro sodyba, Kapos piliakalnis, Laisvučių daugiakamienė liepa ir klevas, Lietuvos šimtmečio ąžuolynas, Jautmalkės gamtos mokykla, Napoleono pušis, Bijotės, Juodežerio, Geluvos, Barsukyno, Dubuko, Širvos, Kurtuvos ežerai, Pageluvio I ir II piliakalniai ir kt.;
- Maršrutai *Pažinkime Kuršėnus I (Kuršėnai–Pavenčiai–Micaičiai–Kuršėnai)* ir *Pažinkime Kuršėnus II (Kuršėnai–Ringuvėnai–Šilėnai–Steponiškės–Micaičiai–Kuršėnai).* Tai 14 ir 25 km ilgio maršrutai, kurie skirti susipažinimui su istoriniu Kuršėnų palikimu, gražios gamtos pasigėrėjimui.

Analizės rengimo metu Šiaulių rajone tiesiamas naujas dviračių takas link Naisių kaimo, taip pat jau nutiestas naujas 1,2 km dviračių ir pėsčiųjų takas iki Kryžių kalno. Šis takas link didžiulės traukos pasaulinio objekto buvo labai reikalingas dėl turistų patogumo bei eismo saugumo, ypač per Kryžių kalno atlaidus ir piligriminiuosius žygius.

Pastaraisiais metais nemažai dėmesio skiriama dviračių takų infrastruktūros gerinimui, atnaujinimui, naujų takų tiesimui, tačiau dviračių takų trūkumas, jų fragmentiškumas, nevientisumas vis dar yra problema ne tik Šiaulių rajone, bet ir visoje Lietuvoje. Vis daugiau žmonių pereina prie ekonomiškiausio, tvaresnio keliavimo būdo ne tik laisvalaikio, tačiau ir darbo metu.

3.2.1.1. pav. Dviračių ir pėsčiųjų / pažintiniai takai Šiauliu rajone

Šaltinis: sudaryta autorių

Pėsčiųjų / pažintiniai takai.

Šiaulių rajono savivaldybė yra miškingiausia tarp apskrities savivaldybių, miškingumas siekia net 34,2 proc. bendros teritorijos ploto. Šiaulių rajono savivaldybėje siūloma nemažai pažintinių, gamtinių maršrutų: Senieji Daugėlių pušyno medžiai (naujai 2020 m. sukurtas maršrutas), Targių ozų takas (ozai – gamtinės kilmės siauros ir ilgos kalvos, kurios lyg labirintas įsirangiusios tarp pelkių), Pustlaukio duobių takas, Vainagių miško pažintinis takas, Juodlės pažintinis takas, Svilės

kraštovaizdžio takas, Bubių istorinis takas, Kurtuvėnų dvaro pažintinis takas, „Šalia dvaro“ didysis takas, Pageluvio ežero didysis ir mažasis takai, Smirdelės pelkių takas.

Šiaulių rajono savivaldybės strateginiame plėtros plane 2017–2023 m. priemonių lygmenyje yra numatytas pažintinio turizmo plėtojimas, rekreacinių teritorijų kūrimas bei tvarkymas, aktyvaus turizmo paslaugų kūrimas bei plėtojimas. Labai svarbu, kad sukurti maršrutai būtų plėtojami, vystomi, populiarinami, siekiant pritraukti kuo daugiau turistų. Kuriant maršrutus atsikreiptas dėmesys ir į turizmo keliamas aplinkosaugos problemas, tad yra skatinamas tausojantis turizmas – raginama keliauti atsakingai, saugoti natūralią gamtinę aplinką, gerbti kultūros paveldą, rinktis aplinkos neteršiančias transporto priemones.

3.2.2. Kultūrinis turizmas

Kultūrinį turizmą sudaro kultūros paveldo objektų ar miestų lankymas, kai svarbiausias tikslas – kultūros objektai ir kultūros renginiai, sudaromos galimybės susipažinti su tautinėmis tradicijomis, amatais, tiesiogiai dalyvauti veikloje ir įsigyti gaminių.

Šiaulių rajonas – istoriniu požiūriu turtinga teritorija. Rajono kultūriniai ištekliai sudaro galimybes vystyti kultūrinio turizmo rūšis: amatų ir gastronominį turizmą, religinį turizmą, muziejų lankymą, kultūros paveldo objektų lankymą (įskaitant teminius turizmo maršrutus).

Didžioji dalis Šiaulių rajono traukos objektų yra apjungti į teminius kultūrinio turizmo maršrutus:

- **Šiaulių rajono dvarai.** Tai 180 km ilgio pažintinis, kultūrinis maršrutas skirtas susipažinti su Šiaulių rajono dvarais. Vieni dvarai yra išpuoselėti ir įveiklinti, kiti – sunykę ir apgriuvē, tačiau kiekvienas iš jų turi unikalią, turtingą istoriją. Dvarai trumpai apžvelgti 2.2. skyriuje;
- **Šiaulių rajono piliakalniai.** Tai 120 km ilgio maršrutas, skirtas aplankyti Šiaulių rajono piliakalnius (Romučių, Rekčių, Šilėnų, Luponių, Jurgaičių (Kryžių kalnas), Bubių, Kurtuvėnų, Girnikų šventkalnis). 2020 m. Girnikų piliakalnyje įrengtas lankytojų srauto skaičiuoklis, tais metais buvo užfiksuoti 21 788 lankytojai;
- **Šiaulių rajono sakralinės vietos.** Šio maršruto preliminarus ilgis yra apie 210 km, jo metu aplankoma 15 sakralinių objektų (įvairių architektūros stilių bažnyčios ir kiti sakraliniai objektai);

- *Žydų žudynių vietos ir kapinės.* Tai 110 km ilgio maršrutas, skirtas aplankyti Šiaulių rajone esančias žydų žudynių vietas ir kapines.

Šiaulių rajonas, ypač Kuršėnai, garsėja kaip Puodžių sostinė, čia vyksta ir keramikos dirbtuvės, edukacijos. V. Vertelio keramikos muziejuje galima susipažinti su keramikos darbo procesu, išbandyti jėgas puodų žiedime, lipdyme. Šiaulių rajono savivaldybės etninės kultūros ir tradicinių amatų centras vykdo keramikos, vėlimo iš vilnos, juostų audimo, kiaušinių marginimo, šiaudinių žaisliukų eglutei vėrimo ir kt. edukacinius, kultūrinius užsiėmimus. Daugiau informacijos apie Šiaulių rajono muziejus pateikiama 2.2. skyriuje.

Įvairias kultūrines, menines edukacijas, programas taip pat rengia ir Šiaulių rajono savivaldybės viešoji biblioteka, Šiaulių rajono savivaldybės kultūros centras ir kitos kultūros įstaigos. Siekiant pritraukti kuo daugiau lankytojų, edukacijos yra pritaikomos įvairioms amžiaus grupėms, kultūros įstaigos dalyvauja įvairiose projektinėse veiklose, kurių metu kuriamos naujos edukacijos, programos, kurios pasiektų kuo platesnį vartotojų skaičių bei atitiktų jų poreikius ir pomėgius.

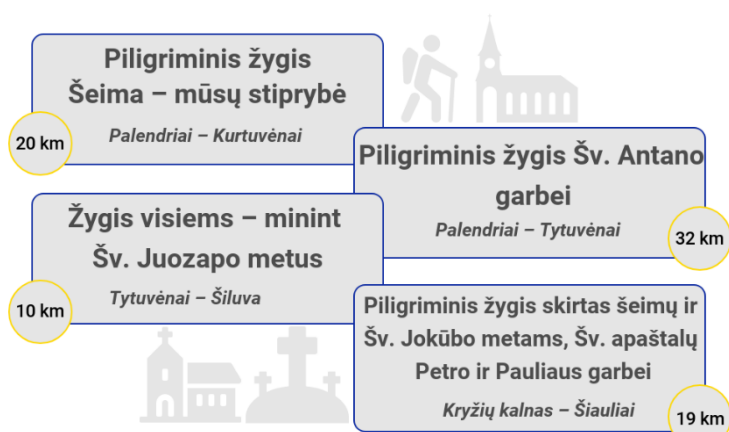

3.2.2.1. pav. Kultūrinio turizmo maršrutai
Šiaulių rajone

Šaltinis: sudaryta autorių

3.2.3. Religinis turizmas

Religija jau labai ilgą laiką yra stiprus motyvas keliauti. Tai patvirtina Pasaulio turizmo organizacijos (UNWTO)¹⁰ duomenys – kiekvienais metais apie 300 – 330 mln. turistų apsilanko religinėse traukos vietose, pasaulyje įvyksta apie 600 mln. nacionalinių ir tarptautinių religinių kelionių, iš kurių 40 proc. vyksta Europoje. Religinio turizmo potencialas yra didelis ir jis kasmet didėja. Vis populiarėjanti autentiškų patirčių, gyvenimo pusiausvyros paieška turizmo sektoriuje skatina turizmo pokyčius. Pilgriminis turizmas – tai ypatingai svarbi ir labiausiai prie šiuo metu vykstančių Covid-19 ligos pokyčių prisitaikiusi Lietuvos turizmo sritis.

3.2.3.1. pav. Pilgriminiai žygiai

Šaltinis: sudaryta autorių

2020 m. Šiaulių rajono savivaldybėje didelis dėmesys buvo skirtas religinio turizmo skatinimui, aktyvinant atvykstamojo ir vietinio turizmo srautus. 2020 m. rugsėjo 12 d. pasirašyta bendradarbiavimo sutartis su Kelmės, Raseinių rajonų ir Šiaulių miesto savivaldybėmis, siekiant skleisti religinio turizmo ir piligrimystės šalyje idėjas, vieningai skatinti lankyti renginius bei kultūrinius objektus, kurti piligrimystės įvaizdį. Savivaldybės įsipareigojo skirti minėtiems tikslams įgyvendinti biudžetų lėšas.

¹⁰ <https://www.frh-europe.org/unwto-tourism-can-protect-and-promote-religious-heritage/>

Pagal minėtų savivaldybių patvirtintą priemonių planą vykdomos veiklos, susijusios su piligrimystės idėjos sklaida, organizuojami mokymai, sukurtas vienas piligriminis maršrutas tarp 4 savivaldybių. Taip pat 2021 m. birželio mėn. Šiaulių, Kelmės, Raseinių rajonuose ir Šiaulių miesto savivaldybėje vyko 4 piligriminiai žygiai. Kartu bendradarbiaudamos savivaldybės 2021 m. liepos mėn. kvietė lankytojus, turistus ir į jungtinį renginių ciklą „Bažnyčių naktys“. Tai pirmą kartą Lietuvoje suorganizuotas renginys, kuris kvietė nakties sutemose įsileisti muziką, šokį, poeziją, keliones, ekskursijas ir religinius potyrius šventovėse.

Šiaulių rajono savivaldybės teritoriją kerta Šv. Jokūbo, Camino Lituano, Jono Pauliaus II piligriminiai keliai. Šv. Jokūbo keliai jungia aštuonias Europos valstybes: Lietuvą, Lenkiją, Nyderlandus, Belgiją, Prancūziją, Italiją, Ispaniją, Portugaliją. Kelio ilgis siekia beveik 800 kilometrų. Tai vienintelis piligrimų kelias, kuris yra įtrauktas į UNESCO kultūros paveldo sąrašą. Šiaulių rajono teritorijoje driekiasi trys Šv. Jokūbo keliai: Šiaulių, Kauno ir Šv. Jokūbo kelio žiedas. Jokūbo keliai Šiaulių rajone eina pro Kryžių kalną ir Kurtuvėnus.

Camino Lituano – pirmas ir vienintelis savarankiškai keliauti paruoštas 500 kilometrų šiuolaikinis piligrimų kelias, besidriekiantis per visą Lietuvą ir prisijungiantis prie Europos tarptautinio Šv. Jokūbo kelių tinklo. Kelias vingiuoja per Šiaulių, Kauno, Alytaus apskritis.

Į Jono Pauliaus II piligrimų kelią įtraukti svarbiausi sakraliniai objektai, kuriuos aplankė popiežius Jonas Paulius II per vizitą Lietuvoje, kiti su popiežiumi Jonu Pauliumi II susiję sakraliniai objektai, piligrimų ir turistų lankomi sakraliniai objektai. Šiaulių rajone Jono Pauliaus II piligriminiame kelyje lankomas Kryžių kalnas.

Piligrimai keliaujantys piligriminiais keliais aplanko bažnyčias, koplyčias, piliakalnius, pažintinius takus, archeologijos, gamtos paminklus, muziejus, dvarus, kitas istorinio ir kultūrinio paveldo vietas.

Šiaulių rajono savivaldybėje gausu įdomių, išsaugojusių autentiškumą, išskirtinių sakralinių objektų, tai sudaro puikias galimybes šioje teritorijoje formuoti teminius, pažintinius, religinius maršrutus, vystyti piligrimystę, kultūrinio turizmo plėtrai panaudoti religines šventes bei apeigas.

3.2.4. Gastronominis turizmas

Šiuolaikinėje visuomenėje vertybių kaita lemia naujus turisto-vartotojo prioritetus produktų kokybei ir natūralumui. Šis požiūris skatina ekologiškų ir sveikatai palankių maisto produktų gamybą, puoselėjimą ir populiarinimą. Maistas ir gėrimai vis labiau tampa pramogų ir poilsio dalimi. Maisto reikšmę atspindi kulinarijų kursų, studijų, knygų ir žurnalų leidyba, interneto dienoraščių (blog'ų), receptų bei maisto nuotraukų kiekis socialiniuose tinkluose. Kulinarija nurodo naujas turizmo orientavimosi kryptis: pagarbą tradicijoms, darnumui, sveikam gyvenimo būdui ir jausminei patirčiai. Ankstesnis turistų moto „privalau pamatyti“ šiandien tampa „privalau pajauti“. Tai reiškia turistai ieško unikalių patirčių per kultūros išraiškų, atmosferos, vietinio identiteto pažinimą ir tiesioginį įsitraukimą. Kartu su autentiška, tradicine ir (arba) novatoriška kulinarija gastronomicis turizmas gali apimti ir pvz. vietinių gamintojų lankymą, dalyvavimą maisto festivaliuose ir dalyvavimą maisto gaminyje. Išlaidos skirtos maistui kelionės metu sudaro daugiau nei 25 proc. viso kelionės biudžeto. Siekiant neatsilikti nuo pasaulinių tendencijų, išnaudoti šį potencialą ir sukurti patrauklų krašto gastronomicinį įvaizdį, Šiaulių rajone vyksta gastronomicinės edukacijos, degustacijos.

Į Lietuvos tautinio paveldo sąrašą įtraukti Šiaulių rajono išskirtinių kulinarijų produktų 14 gamintojų (52 produktai). Pagrindiniai tautinio paveldo produktai: duona, sūriai, dešros, vyniotiniai, šoninė, meduoliai, sausainiai. Lietuvos tautinio paveldo ženklas tolygus išskirtinės kokybės ženklui, tad tikslinga juo pasinaudoti vystant produktų ir edukacijų rinkodarą.

Šiaulių rajone siūlomos 5 gastronomicinės edukacijos:

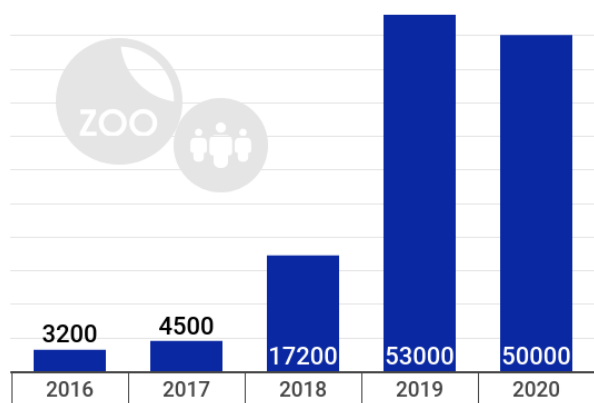
3.2.4.1. lentelė. Šiaulių rajono gastronomicinės edukacijos

Pavadinimas	Apibūdinimas	Organizatorius
Brandintas Kurtuvėnų kumpis	Vienintelis Lietuvoje 5 dienas aluje brandintas kiaulienos kumpis. Pasakojama, kad toks kumpis buvo patiekiamas grafams Nagurskiams. Patiekiamas kumpis, šeimininkės pristato patiekalą pasipuošusios tradiciniais rūbais	Smuklė „Kryžkelė“
Keptas Kurtuvėnų karpis	Ragaujamas patiekalas, galima paragauti ir tradicinių „Valčiškių“ bandelių su karpio mėsa	Smuklė „Kryžkelė“
Degustacijos vyno rūsyje	Degustacijas veda kvalifikuotas specialistas, ragaujami įvairūs vynai, pasakojama istorija apie tauriuosius gėrimus, pateikiami patarimai kaip išsirinkti vyną	Viešbutis-restoranas „Grafo Zubovo“
Romos Mačienės ekologiški bičių gaminiai	Vienas pirmųjų Lietuvoje Romos Mačienės ekologiškas bitininkystės ūkis, medus pripažintas kulinarinio paveldo produktu. Vykdomos midaus, medaus, medaus mišinių, bičių duonos, žiedadulkių degustacijos.	Romos Mačienės ekologiškas bitininkystės ūkis
Arbatgėris su tikroju Kuršėnų vyniotiniu	Gerama arbata, ragaujamas Kuršėnų vyniotinis, sužinoma jo istorija, atsiradimas	Šiaulių rajono savivaldybės etninės kultūros ir tradicinių amatų centro

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Šiaulių rajono TVIC informaciją

Šiaulių rajone specialios nuolatinės rinkodaros priemonės gastrominio turizmo populiarinimui nevykdomos. Tik pavieniai straipsniai, pasiūlymai siekiant užlaikyti atvykusius turistus tik Šiaulių rajone. Derinant skirtingas degustacijas ir lankytinus objektus rajone tai galėtų būti viena iš gastrominio turizmo populiarinimo veiksmų.

3.2.5. Kiti traukos objektai, pramogos

3.2.5.1. pav. Dargaičių Zoologijos sodo ir alpakų ūkio lankytojų skaičius 2016–2020 m.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Šiaulių rajono TVIC pateiktą informaciją

siūlais, įvairiais alpakų vilnos gaminiiais – kojineis, pirštineis, šalikais. Zoologijos sodo ir alpakų ūkio lankytojų skaičius kasmet ženkliai didėja, 2020 m. apsilankė 50 000 turistų, kai 2016 m. tik 3 200 turistų. Covid-19 pandemija nežymiai pakoregavo lankytojų srautus, 2020 m. apsilankė 5,7 proc. mažiau turistų nei 2019 m.

Kurtuvėnų dvaro pramogų kompleksas sulaukia taip pat nemažai lankytojų, čia gausu siūlomų paslaugų: veikia „Gyvojo žirgo“ muziejus, kuriame galima mokintis jodinėti, organizuojamos jojimo

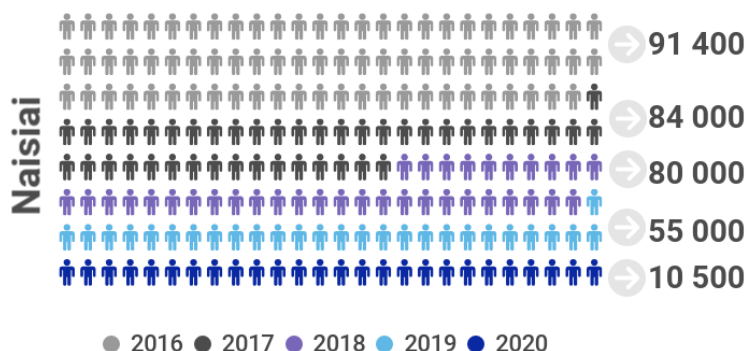
stovyklos vaikams, vaikų gimtadieniai, fotosesijos su žirgais, pasivažinėti autentiška karieta, organizuojamos išvykos su žirgais regioninio parko maršrutais, siūlomos ekskursijos, edukacinės programos, dviračių trasos. Žirgyne taip pat taikomas gydymas, pasitelkiant žirgus – hipoterapija (gydymo metodas taikomas funkciniam judėjimo įgūdžių atkūrimui ar išmokimui, terapija tinkama pacientams su judėjimo sutrikimais). Kurtuvėnuose turistai gali pasimėgauti vietiniu maistu, tradiciniais renginiais, išlikusiu parku, tvenkiniais, atstatytu svirnu bei ratine. Atstatytame Kurtuvėnų dvaro ratinės pastatė įkurtas Kurtuvėnų regioninio parko lankytojų centras, kuriame galima susipažinti su Kurtuvėnų regioninio parko vertybėmis, kraštovaizdžio samprata, kaita, išsaugojimu, čia teikiama informacija apie regioniniame parke lankomas vietas, pažintinius takus, turizmo paslaugas. Šiaulių TVIC duomenimis, Kurtuvėnų regioninio parko direkcijoje (lankytojų centras, kiti renginiai) 2020 m. apsilankė 13 544 turistų, 14,3 proc. mažiau nei 2019 m.

Jojimo pamokos, susipažinimas su žirgais organizuojamas ir nedideliame šeimos žirgyne Šiaulių rajone – Tautinių žirgai bei Naisių žemaitukų žirgyne.

Susipažinti su kitais gyvūnais Šiaulių rajone galima ir veislinių paukščių ir naminių gyvūnų ūkyje „Raiba plunksna“ (Kairių seniūnija, Bertužių kaimas). Didelėje 3 ha teritorijoje ganosi danieliai, elniai, stručiai, veislinės avys, ožkos, poniai, alpakos, sutinkama daugiau nei 20 veislių naminių paukščių. Šiame ūkyje taip pat organizuojamos ekskursijos, parodos, yra vaikų žaidimo aikštelė, supynės.

Kuršėnų kaimiškojoje seniūnijoje, Milvydų kaime Algirdo Laucevičiaus elnyne galima pasigrožėti auginamais elniais. Čia auginami įvairaus amžiaus elnių patelės ir patinai, su atsakingų asmenų priežiūra elnius galima pašerti. Elnyne taip pat teikiama informacija, pagalba apie voljerų įsirengimą, ploto parinkimą, bendrą elnių priežiūrą.

Šiaulių rajone esantis kaimas Naisiai kasmet sulaukia nemažai lankytojų. 2015 m. Naisiai pirmieji tapo „Mažąja kultūros sostine“ Lietuvoje. Šiame kaime taip pat įsikūręs vienintelis Lietuvoje Baltų dievų muziejus, kiti muziejai – inkilų, Baltų žolynų ir Šiaulių krašto literatūros. Naisiai išsiskiria pagoniškumo motyvais praturtintu kraštovaizdžiu ir lankytiniais objektais – Saulės aikštė, Alkos kalnas, Ugnies aikštė, Mėnulio akis, Laimės ežeras, Meilės sala, Baltų arena. 2020 m. Naisiuose apsilankė 10 500 turistų, 88,5 proc. mažiau nei 2016 m.

3.2.5.2. pav. Naisiuose apsilankusių turistų skaičius 2016–2020 m.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Šiaulių rajono TVIC pateiktą informaciją

Kita Šiaulių rajono įdomi vieta, traukos centras yra pėsčiųjų tiltas per Ventos upę Kuršėnuose. Unikalia konstrukcija pasižymintis, vienas gražiausių, moderniausių ir ilgiausių Lietuvoje (262 m) pėsčiųjų tiltas Kuršėnus garsina nuo 2020 m., tiltas sujungia Lauryno Ivinskio aikštę ir Kuršėnų dvaro parką.

Pramogų turizmo produktų plėtra – viena veiksmingiausių priemonių turizmo vietovių konkurencingumui didinti, sezoniskumui mažinti, kelionės trukmei ilginti ir paslaugų verslo sąlygoms gerinti. Šiaulių rajone veikia 2 šaudymo centrai – VŠĮ „Praktinio šaudymo centras“ ir UAB „Volliit“. Šaudymo centruose supažindinama su ginklais, jų sudedamosiomis dalimis, saugos reikalavimais, patariama, išmokoma kaip teisingai šaudyti. Juose taip pat galima organizuoti asmenines šventes, mergvakarius, bernvakarius, įmonės šventes. Aktyvaus laisvalaikio ir pramogų gerbėjai savo jėgas gali išbandyti Naisiuose veikiančiame dažasvydžio centre, kurio pastatė yra 70 kambarių ir lauko erdvė su įvairių formų kliūtimis.

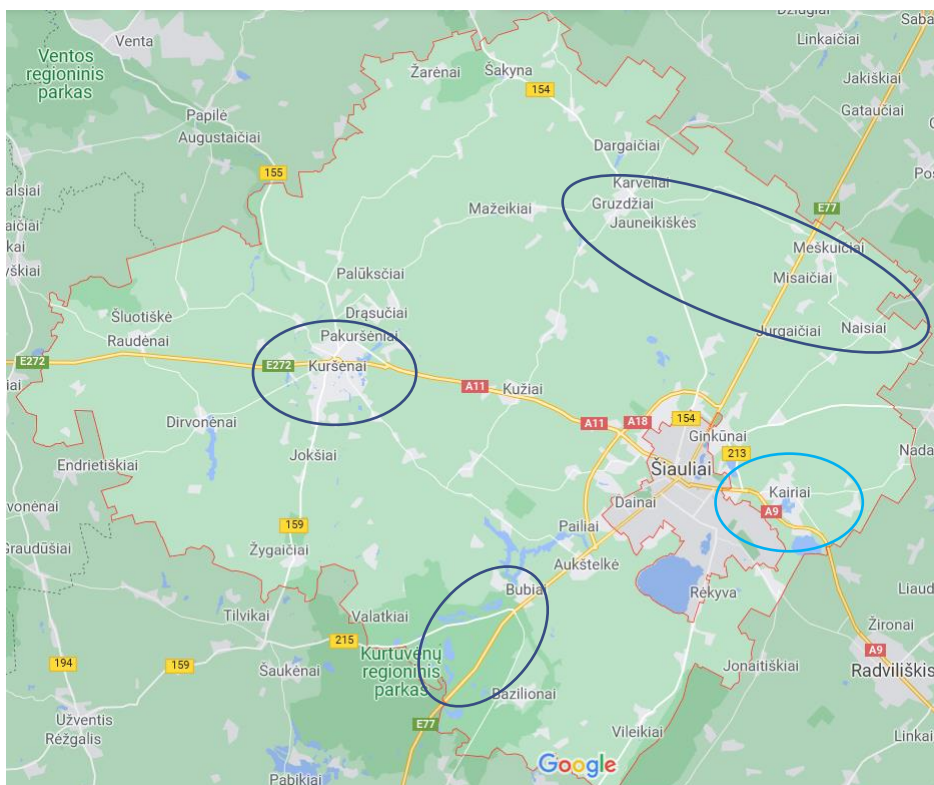
Šiaulių rajonas gali tapti dar patrauklesnis aktyvioms ir pasyvioms pramogoms (miškai), jei turistinė infrastruktūra būtų tinkamai prižiūrima ir plečiama, sudaromos palankios sąlygos turizmo sektoriaus verslams kurtis.

3.2.6. Šiaulių rajono turistinės vietovės

Šiaulių rajono gamtinių ir kultūrinių išteklių, objektų koncentracija, turizmo paslaugų įvairovė parodė, kad šiuo metu didžiausią potencialą turinčios turistinės vietovės yra:

- Kuršėnų miestas. Tai didžiausias Šiaulių rajono miestas, nutolęs nuo Šiaulių miesto per 25 km. Kuršėnuose nuo seno klesti puodininkystė, veikia keramikos, amatų dirbtuvės. Kuršėnuose gausu traukos objektų: Kuršėnų dvaras, etninės kultūros ir tradicinių amatų centras, dviračių trasos, turistiniai ir pažintiniai maršrutai, pėsčiųjų tiltas per Ventos upę;
- Gruzdžių ir Meškuičių miesteliai, Naisių kaimas. Traukos objektai: sakralinės vietos, Gruzdžių dvaras, netoliese esantis Dargaičių Zoologijos sodas, Meškuičių seniūnijoje didelių turistų srautus pritraukiantis Kryžių kalnas, 3.2.5. poskyryje pabrėžtas Naisių kaimelio išskirtinumas;
- Bubių kaimas ir Kurtuvėnų miestelis. Šiose vietovėse gausu gamtinio ir kultūrinio paveldo objektų, dviračių trasų, pažintinių pėsčiųjų takų, maršrutų, įveiklinta Kurtuvėnų dvaro sodyba siūlanti įvairių edukacijų ir pramogų, Bubių seniūnijoje didžiausia klasifikuojamų (4) ir neklasifikuojamų (6) apgyvendinimo įstaigų koncentracija.

Kaip perspektyvinė turistinė vietovė išskirtas Kairių miestelis, įsikūręs šalia Šiaulių miesto. Atsiradus aplinkkeliui miestelis tapo patrauklia, ramia teritorija, šalia yra Kairių ežeras, netoliese Gudelių ežeras, sutvarkyta miestelio centrinė aikštė, pėsčiųjų takai, šalia ežero įrengtas universalus sporto kompleksas. Ateityje išplėtojus vandens pramogų infrastruktūrą, atsirastų daugiau poilsiautojų mėgstančių aktyviai leisti laiką, sportuoti.

3.2.6.1. pav. Šiaulių rajono didžiausią turistinį potencialą turinčios vietovės

Šaltinis: sudaryta autorių

APIBENDRINIMAS

Šiaulių rajono savivaldybės gamtinė aplinka sudaro galimybes vystyti ekologinio / gamtinio turizmo rūšis: pažintinį, dviračių turizmą, aktyvųjį ir pasyvųjį poilsį, lėtąjį turizmą, vandens turizmą. Kultūriniai ištekliai sudaro galimybes vystyti kultūrinio turizmo rūšis: amatų ir edukacijų turizmą, gastrominį, religinį turizmą. Kultūros paveldo objektai sudaro galimybes Šiaulių rajonui įsijungti į teminius kultūrinio turizmo maršrutus ar kultūros, piligriminių kelius ir bendradarbiauti su kitomis savivaldybėmis. Atsižvelgiant į tai, kad Šiaulių rajone siūloma nemažai turistinių, pažintinių maršrutų, kultūrinių, edukacinių programų rekomenduojama išgryninti, išanalizuoti šias teikiamas paslaugas, siūlomus maršrutus, siekti jų kokybiškumo. Taip pat siūloma pateikti, sukurti turistams kompleksinius turistinius savaitgalio pasiūlymus – kelionių maršrutus su papildomomis į kainą įskaičiuotomis paslaugomis. Tokius savaitgalio kelionių kuponus turistas galėtų nusipirkti kelionių agentūrose (pvz., www.makaliauslietuva.lt), gerų emocijų internetinėse parduotuvėse (pvz., www.geradovana.lt), įvairių paslaugų internetiniuose portaluose (pvz., www.beta.lt).

Gastronominis turizmas Šiaulių rajone nėra plačiai išvystytas, tačiau jau šiuo metu siūloma keletą edukacijų susijusių su maisto ragavimu. Rekomenduotina Šiaulių krašto gastrominio turizmo atstovams bendradarbiauti tarpusavyje: ieškoti bendrų sankirtos kelių – krašte kurti ir vystyti gastrominio turizmo maršrutus, juos viešinti, reklamuoti. Efektyviausias reklamos būdas: pasitelkti lietuviškuosius maisto ruošimo guru (pvz., B. Nicholson, V. Radzevičius, A. Ivanauskas ir kt.), kurie turi savo TV laidas, socialines medijas, todėl naudinga rengti projektus, pristatyti krašto kulinarinį paveldą ir skleisti žinią.

Šiaulių rajono traukos objektus, pramogas rekomenduotina labiau viešinti nacionaliniu ir tarptautiniu mastu – labiausiai paveiki priemonė socialinių medijų reklamos, pasitelkiant nuomonės formuotojus, kurie keliautų po Šiaulių kraštą ir per medijas transliuotų keliavimo, pramogų galimybes rajone.

Numatytose turistinį potencialą turinčiose vietovėse (Kuršėnuose, Gruzdžių ir Meškuičių miesteliuose, Naisių kaime, Bubių kaime ir Kurtuvėnų, Kairių miesteliuose) tikslinga kurti turizmo kompleksus, plėsti, kurti apgyvendinimo ir maitinimo paslaugų infrastruktūrą.

4. ŠIAULIŲ RAJONO SSGG ANALIZĖ

Stiprybės	Silpnybės
Teritoriją kertančios tarptautinės ir nacionalinės magistralės, geležinkelio linijos, pakankamai gerai išvystytas kelių tinklas	Savivaldybė neturi suformuoto vientiso įvaizdžio turizmo srityje
Lietuvos ir užsienio turistų traukos centras Kryžių kalnas, kitų sakralinių kultūros paveldo objektų gausa	Bendradarbiavimo tarp suinteresuotų šalių trūkumas (tarp savivaldybės, asocijuotų verslo struktūrų, bendruomenių, gyventojų) turizmo srityje
Tarptautinės ir nacionalinės reikšmės turizmo maršrutų, turistinių objektų, edukacijų pasiūla	Nepakankama turizmo produktų ir paslaugų pasiūla sezoniškumui mažinti
Vystomas sakralinis, religinis turizmas (piligriminiai žygiai, renginių ciklas „Bažnyčių naktys“)	Menkas bendruomenių įsitraukimas į turizmo paslaugų plėtojimą
Turtingas kultūrinis (dvarai, piliakalniai) ir etnografinis (tradiciniai amatai – puodžiai, juodoji keramika) paveldas	Apgyvendinimo ir maitinimo paslaugų trūkumas
Patrauklūs rekreaciniai lankytini objektai (Kuršėnų dvaro parkas, moderniausias ir ilgiausias Lietuvoje pėsčiųjų tiltas jungiantis L. Ivinskio aikštę ir Kuršėnų dvaro parką)	Kaimo turizmo sodybų trūkumas
Kurtuvėnų regioninio parko gamtos rekreacinių ir turizmo išteklių gausa	Nepakankamai išvystytos vandens turizmo paslaugos
Naisių kaimo turistinių objektų gausa ir išskirtinumas pritraukia turistus (vienintelis Lietuvoje Baltų Dievų muziejus, pagoniškumu praturtintas kraštovaizdis)	Neišvystyta kompleksinė infrastruktūra aplink turizmo objektus, nepakankamas objektų prieinamumas ribotas judėjimo galimybes turintiems asmenims
Šeimoms palankios turistinės vietos (Algirdo Laucevičiaus elnynas, mini ZOO Dargaičių kaime, veislinių paukščių ir naminių gyvūnų zoologijos sodas „Raiba plunksna“) pritraukia lankytojus	Integruotos dviračių takų infrastruktūros trūkumas
Unikalus produktas (Kuršėnų vyniotinis, puodžių produkcija, kulinarinis paveldas)	Nepakankamas šiuolaikinių skaitmeninių technologijų panaudojimo lygis
Dalyvavimas nacionalinėse ir tarptautinėse turizmo parodose	Šiaulių rajono turizmo ir verslo informacijos centro nepatogi lokacijos vieta (Kuršėnuose)
Stiprinamas regioninis bendradarbiavimas (bendri maršrutai, projektai, renginiai)	Nepakankami žmogiškieji ištekliai Šiaulių rajono turizmo ir verslo informacijos centre
Žymus amatų ir edukacijų turizmas Šiaulių rajone (keramikinių puodų žiedimas, audimas, pynimas, medžio drožyba)	Apribotas daugelio mažesnių muziejų, ekspozicijų lankymas, darbo laikas. Lankytojai įleidžiami tik iš anksto susitarus
Tradicinių kultūrinių renginių ir švenčių vietiniu, nacionaliniu ir tarptautiniu mastu reprezentuojančių rajoną ir šiaurės Lietuvos kultūrinės tradicijas bei papročius rajone gausa	
Gausias edukacines programas siūlantys amatų centras, kultūros centras, biblioteka	
Galimybės	Grėsmės

Intensyvesnė informacijos apie Šiaulių rajone teikiamas turizmo paslaugas sklaida šalyje bei užsienyje, bendradarbiavimas ir jo skatinimas su kaimyninėmis šalimis	Ilgalaikės neigiamos pasekmės turizmo sektoriui dėl ekstremalių situacijų, pandemijų įtakos, ekonomikos ar finansų krizė
Viešojo ir privataus sektoriaus bendradarbiavimo vystymas	Nacionalinės politikos prioritetų nutolimas nuo turizmo sektoriaus
NVO, bendruomenių ir verslo įsitraukimas turizmo plėtrai	Didelė konkurencija su Šiaulių miesto kultūros, turizmo, maitinimo ir apgyvendinimo įstaigomis
Kaimo turizmo vystymas ir paslaugų paketo įvairovės didinimas dėl palankaus rajono kaimiško tipo kraštovaizdžio	Gyventojų verslumo ir iniciatyvumo trūkumas
Sąlygų sudarymas ekstremalių, aktyvių laisvalaikio praleidimo vietų kūrimui (nuotykių parkas, skate parkas)	Nepakankamas rajono verslininkų įsitraukimas į turizmo sritį
Miškų ir vandens telkinių potencialas tinkamas pramoginei, poilsinei rekreacijai ir turizmui plėtoti	Privatiems asmenims priklausančio unikalaus kultūros paveldo nykimas dėl jų savininkų abejingumo ir neryžtingumo bei finansinių problemų
Gastronominio turizmo vystymas	Nesubalansuotos turizmo plėtros ir rinkodaros galimas neigiamas poveikis turizmo ištekliams, jų lankomumui, turistų srautams
Turizmo ir kultūros kompleksinių paslaugų paketo sukūrimas (apgyvendinimo, maitinimo įstaigų ir edukacinių veiklų įtraukimas)	
Patrauklios tarpinio sustojimo aplinkos formavimas, siekiant pritraukti per Šiaulių rajoną keliaujančius turistus (trumpi sustojimai valgymui, apsipirkimui, pramogoms)	
Skaitmeninės inovacijos kuriant naujus ir įveiklinant esamus turizmo produktus ir paslaugas	
Sąlygų sudarymas vandens turizmui vystyti, esamų maršrutų papildymas dirbtinėmis kliūtimis, sustojimo, apžvalgos aikštelių įrengimas, infrastruktūros gerinimas	
Susisiekimo, rekreacinės infrastruktūros modernizavimas, turizmo įstaigų ir rinkodaros gerinimas panaudojant ES struktūrinių fondų ir programų paramą	

5. ŠIAULIŲ RAJONO TURISTINIS POTENCIALAS IR ESMINIŲ PROBLEMŲ IDENTIFIKAVIMAS

Šiaulių rajono turizmo problemų formavimo pagrindas – atlikta planavimo dokumentų, turizmo išteklių, paslaugų ir aplinkos analizė, susistemintos ir darbo grupių metu suderintos Šiaulių rajono turizmo SSGG analizės išvados, gyventojų nuomonės tyrimo rezultatai.

Šiaulių rajono esminiai turizmo sritys iššūkiai ir problemos

PROBLEMA	TURISTINIS POTENCIALAS	PROBLEMOS PAGRINDIMAS (PRIEŽASTYS)
1 PROBLEMA NEIŠNAUDOJAMAS GAMTINIO (EKOLOGINIO) IR KULTŪRINIO TURIZMO POTENCIALAS	Gamtinis (ekologinis) turizmas – turizmo rūšis, apimanti natūralių, gamtinių vietų ir atrakcijų lankymą, paprastai vykdant pasirinktą aktyvią ar pasyvią veiklą lauke. Kultūrinis turizmas – tokia turizmo veiklos rūšis, kurioje pagrindinė lankytojo motyvacija yra mokytis, atrasti, patirti ir vartoti turistinėje vietoje esančius materialiuosius ir nematerialiuosius kultūros objektus / produktus. Gamtinis (ekologinis) ir kultūrinis turizmas pastaruoju metu sparčiai besivystančios turizmo sritys, svarbūs darnaus vystymosi instrumentai. Tinkamai taikomos šios turizmo rūšys gali atnešti įvairialypę ir ilgalaikę naudą: kurti vietos bendruomenių gerovę, padėti išsaugoti kraštovaizdį, biologinę įvairovę bei kultūros paveldą, ugdyti bei diegti darnios gyvensenos principus. Šiaulių rajono savivaldybės prioritetinės turizmo rūšys – gamtinis ir kultūrinis turizmas. Šiaulių rajono turizmo ištekliai ir traukos objektai sudaro galimybes vystyti ekologinį / gamtinį turizmą (pažintiniai pėsčiųjų ir dviračių takai / trasos, aktyvus poilsis, pasyvus poilsis, lėtasis turizmas) ir kultūrinį turizmą (kultūros keliai ir maršrutai, dvarai, piliakalniai, gastronomicinis turizmas, amatų ir edukacijų turizmas, religinis turizmas). Kultūros paveldo objektai sudaro galimybes Šiaulių rajonui įsijungti į teminius kultūrinio turizmo maršrutus ar kultūros kelius (Šv. Jokūbo kelias,	Šiaulių rajono gyventojų nuomonės tyrimo metu, vertinant Šiaulių rajono turizmo ir rekreacijos objektų ir infrastruktūros būklę, geriausiai buvo įvertinta viešoji turizmo informacija (informaciniai standai, ženklai, kelio rodyklės ir pan.) ir turizmui pritaikytos saugomos teritorijos, gamtos paveldo objektai, kultūros paveldo objektai, taip pat santykinai gerai vertintos kaimo turizmo sodybos. Mažiausiais balais įvertinti aktyviam turizmui pritaikyti vandens telkiniai, vandens telkinių paplūdimiai, poilsia vietės, viešbučiai, dviračių trasos ir takai. Bendrai Šiaulių rajono turizmo ir rekreacijos objektų ir infrastruktūros būklė vertinama gana vidutiniškai. Analizuojant tirtų turizmo rūšių (kultūrinis turizmas, vandens turizmas, poilsinis / sveikatingumo turizmas, ekoturizmas) Šiaulių rajono savivaldybės teritorijoje pakankamumo vertinimą nustatyta, kad geriausiai vertinamas pažintinis (kultūrinis) ir religinis turizmas, o prasčiau vertinamas pramoginis, sportinis, gastronomicinis, vandens turizmas, poilsinis / sveikatingumo / gydomasis turizmas. Respondentų nuomone, santykinai geriausia kokybe pasižymi aktyvaus / nuotykinio laisvalaikio pramogų, koncertų, festivalių, sporto varžybų, turistinių maršrutų,

PROBLEMA	TURISTINIS POTENCIALAS	PROBLEMOS PAGRINDIMAS (PRIEŽASTYS)
	Jono Pauliaus II piligrimų kelias, Baltų kelias ir pan.), bendradarbiaujant su kitomis savivaldybėmis. Šiaulių rajono savivaldybė jau yra užmezgusi bendradarbiavimo ryšius su kitomis savivaldybėmis dėl religinio turizmo vystymo ir sklaidos. Galimybių studijoje „Turizmo sektoriaus analizė bei strateginės plėtros kryptys“ siūloma ateinančiu laikotarpiu (iki 2030 m.) kiekvienai turizmo rūšiai išskirti 2–4 kryptis taip, kad būtų sudarytos sąlgos: - Didinti sektoriaus pridėtinę vertę; - Mažinti regionų / rajonų atskirtį; - Užtikrinti sektoriaus diversifikavimą ir sezoniškumo mažinimą; - Praktiškai jas įgyvendinti (suderinamumas su galimybėmis).	edukacinių pramogų turizmas, o santykinai blogiausia – laisvalaikio SPA (baseinai, pirtys), ekstremalių pramogų, matinimo įstaigų teikiamos paslaugos. Šiaulių rajono turizmo rūšių kokybė vertinama pozityviai, tačiau labai vidutiniškai. Gyventojų lūkestis yra tas, kad visų šių turizmo rūšių kokybę reikia gerinti, o apimtis – didinti. SSGG analizė parodė, kad Šiaulių rajonas susiduria su turizmo sektoriaus sezoniškumo problemomis, nepakankamai turizmui pritaikytais kultūros paveldo objektais ir sėkmingu jų įveiklinimu, neišnaudojamais gamtiniais ištekliais, neužtikrinamas turizmo paslaugų kompleksiskumas, trūksta dviračių takų bei kokybiškos takų dangos prie istorinių objektų (ypač kaimiškose vietovėse).
2 PROBLEMA. NEPAKANKAMAS INFORMACIJOS APIE TURIZMO PASLAUGAS IŠVYSTYMAS	Šiaulių rajonas pasižymi gera geografine padėtimi ir pasiekiamumu, pakankamai gerai išvystytu kelių tinklu, unikaliais, gausiais gamtiniais ir kultūriniais ištekliais, kultūriniu ir etnografiniu paveldu, turistiniais traukos objektais. Esamos situacijos analizėje nustatyta, kad į Šiaulių rajoną atvyksta turistai iš prioritetinių užsienio rinkų: Estija, Latvija, Lenkija, Vokietija. Nemažai turistų pritraukiama ir iš Japonijos. Patogi geografinė padėtis, išplėtotas transporto tinklas, pakankamas turizmo išteklių potencialas galėtų pritraukti užsienio ir Lietuvos turistų dėmesį, skatinti naujų investuotojų susidomėjimą, taip pat prisidėti prie bendro teritorijos ekonominio augimo bei visapusiškos plėtros.	Šiaulių rajono gyventojų nuomonės tyrimas parodė, kad informacija apie Šiaulių rajono turizmo objektus, paslaugas aiškiai ir išsamiai pateikiama internete, Šiaulių rajono TVIC, regioninių parkų internetiniuose puslapiuose ir socialiniuose tinkluose. Mažiausiais balais įvertintas turizmo informacijos išsamumas ir aiškumas turizmo kelionių agentūrose, lankstinukuose ir bukletuose, spaudoje /radijuje / televizijoje. SSGG analizė ir gyventojų tyrimas parodė, kad Šiaulių rajone trūksta turizmo paketų, apjungiančių objektų lankymą, nakvynę, poilsį ir pramogas, visa apimančios kompleksinės informacijos, nepakankamas šiuolaikinių skaitmeninių technologijų

PROBLEMA	TURISTINIS POTENCIALAS	PROBLEMOS PAGRINDIMAS (PRIEŽASTYS)
		panaudojimo lygis. Taip pat trūksta paramos turizmo verslo žinomumo didinimui, per mažai reklamuojami turizmo paslaugų teikėjai.
3 PROBLEMA. NEPAKANKAMAI IŠNAUDOJAMOS VIEŠOJO IR PRIVATAUS SEKTORIAUS BENDRADARBIAVIMO GALIMYBĖS	Turistinėse vietovėse svarbu skatinti turizmo sektoriaus suinteresuotų šalių (verslo, savivaldos, bendruomenių ir nacionalinio lygmens valstybinių institucijų) bendradarbiavimą ir sukurti turizmo sektoriaus vystymui palankią aplinką. Esamos situacijos analizė parodė, kad pagrindiniai Šiaulių rajono turizmo sektoriaus pranašumai susiję su įvairiomis viešojo ir privataus sektoriaus bendradarbiavimo formomis – 2020 m. rugsėjo 12 d. pasirašyta bendradarbiavimo sutartis su Kelmės, Raseinių rajonų ir Šiaulių miesto savivaldybėmis, siekiant skleisti religinio turizmo ir piligrimystės šalyje idėjas, vieningai skatinti lankyti renginius bei kultūrinius objektus, kurti piligrimystės įvaizdį. 2021 m. birželio ir liepos mėn. buvo suorganizuoti piligriminiai žygiai bei renginių ciklas minėtose savivaldybėse.	Esamos situacijos analizė parodė, kad Šiaulių rajono savivaldybė nevisiškai išnaudoja bendradarbiavimo tarp regiono ir aplinkinių savivaldybių rajonų galimybių (dviračių takai ir trasos, autoturizmo maršrutai, vandens keliai, kultūrinio turizmo maršrutai ir kultūros keliai). SSGG analizėje identifikuota, kad Šiaulių rajone viešojo ir privataus sektoriaus bendradarbiavimas galėtų būti aktyvesnis, verslas labiau konkuruoja nei bendradarbiauja, per mažai turizmo paslaugų teikėjų įtraukiama į projektus. Be to, galėtų būti daugiau išnaudojamas bendradarbiavimas su aktyviomis vietos bendruomenėmis. Gyventojų apklausoje nustatyta, kad dauguma respondentų lanko objektus įtrauktus į teminius maršrutus, nelankantys tokių maršrutų kaip pagrindinę priežastį nurodė, kad mažai žino apie juos. Tikslinių grupių apklausose respondentai pabrėžė, kad reikalinga daugiau bendradarbiauti su verslu, nevyriausybėmis, organizacijomis, skirti daugiau lengvatų verslininkams.

6. GYVENTOJŲ NUOMONĖS IR TIKSLINIŲ GRUPIŲ, APIE TURIZMO SEKTORIAUS SITUACIJĄ ŠIAULIŲ RAJONE, TYRIMO PAGRINDINIAI ASPEKTAI

Tyrimo tikslas buvo išsiaiškinti gyventojų, tikslinių grupių nuomonę apie dabartinę Šiaulių rajono turizmo sektoriaus situaciją bei lūkesčius dėl rajono turizmo sektoriaus vystymosi.

Tyrime numatyta tiesioginės apklausos duomenų rinkimo būdas, naudojant anketas, patalpintas el. platformoje. Gyventojų apklausos anketą užpildė 101 Šiaulių ir kitų rajonų, miestų savivaldybių gyventojai. Šio tyrimo reprezentatyvi imtis – 118 respondentas¹¹ (17 respondentų trūksta iki reprezentatyvios imties). Kitos trys anketos buvo parengtos trimis tikslinėms grupėms: verslo, turizmo atstovams bei NVO ir jaunimo tikslinei grupei.

Gyventojų klausimyną sudarė 20 tikslinių standartizuotų kintamųjų (iš jų 2 atviri klausimai, 6 sociodemografiniai klausimai ir 1 vieta pasiūlymams).

Tikslinėms grupėms skirtose anketose naudojami 3 atviri klausimai, leidžiantys pateikti autentiškus ir turizmo sektoriui itin svarbius atsakymus / pasiūlymus / nuomones. Tikslinių grupių buvo prašoma pateikti nuomonę trimis klausimais:

- Kaip apibūdintumėte dabartinę Šiaulių rajono turizmo situaciją?
- Kokios svarbiausios prioritetinės sritys turėtų būti vystomos turizmo sektoriuje?
- Kaip galime pasiekti, kad Šiaulių rajonas taptų aktyvaus turizmo ir rekreacijos centru?

Išsami gyventojų nuomonės ir tikslinių grupių tyrimo ataskaita pateikiama atskiru dokumentu „Gyventojų nuomonės ir tikslinių grupių, apie dabartinę turizmo sektoriaus situaciją Šiaulių rajone, tyrimas“.

6.1. GYVENTOJŲ NUOMONĖS TYRIMO TEIGIAMO IR NEIGIAMO ASPEKTAI

TEIGIAMO TURIZMO TEIKIAMŲ PASLAUGŲ ASPEKTAI:

- Respondentus labiausiai domina poilsis gamtoje (parkai, kempingai, apžvalgos aikštelės ir kt.), pažintinės ekskursijos ir pramogų parkai (nuotykių parkai, atrakcionai ir kt.);
- Patikimiausia informacijos sklaida – internetas (google, bingo, yahoo ir kt.), socialiniai tinklai (Facebook, Instagram, Youtube ir kt.) bei informacijos sklaida iš draugų, giminių, kolegų. Daugiau kaip trečdalis respondentų tenkina ir Šiaulių rajono TVIC teikiama informacija;
- Didžiąjai daliai respondentų visiškai netrūksta religinio turizmo, pažintinio (kultūrinio) turizmo;
- Daugiausia respondentų labai gerai vertina edukacines pramogas, kaimo turizmo sodybose teikiamas apgyvendinimo, maitinimo ir poilsio organizavimo paslaugas;
- Kaimo turizmo būklę labai gerai vertina daugiau respondentų nei viešbučių būklę;

¹¹ [Apklausa.LT - Imties dydis](#) (kur paklaida 9, o populiacija – 51 056 gyventojai)

- Labai gerai vertinamos turizmui pritaikytos saugomos teritorijos, gamtos paveldo objektai, turizmui pritaikyti kultūros paveldo objektai bei turizmo ženklavimo sistema (informaciniai stendai, ženkliai, kelio rodyklės ir pan.);
- Turizmo sektoriaus patrauklumui, respondentų nuomone, didžiausią įtaką daro atnaujinti turizmo objektai ir jų infrastruktūra, maitinimo ir apgyvendinimo paslaugų pakankamumas bei gerai išvystyta turizmo informacinė infrastruktūra;
- Daugiau nei ketvirtadalis apklaustųjų teigia, kad Šiaulių rajonas kaip turistinė ir poilsio vieta yra patraukli.

NEIGIAMAI TURIZMO TEIKIAMŲ PASLAUGŲ ASPEKTAI:

- Mažiausiai patrauklios turizmo sritys – sporto turizmas (sporto varžybos, renginiai), religinis turizmas ir agroturizmas;
- Tik 2 proc. respondentų kreipiasi į turizmo ar kelionių agentūras, siekiant sužinoti apie Šiaulių rajono savivaldybės turizmo objektus bei paslaugas;
- Didžiausią respondentų dalį visiškai netenkina informacijos viešinimas per spaudą / radiją / TV, turizmo ir kelionių agentūras bei lankstinukus, bukletus, brošiūras;
- Respondentų teigimu, viešinimo apie lankomus objektus ir paslaugas informacija yra gerokai pasenusi, pasigendama galimybių pilnai susiplanuoti kelionę, trūksta informacijos apie maitinimo ir apgyvendinimo paslaugas;
- Šalia lankomų objektų, nepakanka informacijos apie esančias stovėjimo aikšteles, tualetus, veiklas vaikams;
- Labai trūksta vandens turizmo, ekoturizmo paslaugų bei sportinio ir poilsinio / sveikatingumo / gydomojo turizmo teikiamų paslaugų;
- Beveik pusė apklaustųjų respondentų laisvalaikio SPA (baseinų, pirčių), ekstremalių pramogų kokybę vertina labai blogai, taip pat blogai vertinamos ir maitinimo įstaigų teikiamos paslaugos (šių paslaugų labiausiai ir pasigendama);
- Tyrime dalyvavusių apklaustųjų nuomone, labiausiai trūksta šių paslaugų: patrauklios informacijos apie lankytinus objektus, į veiklas su vaikais orientuotų paslaugų, dviračių takų, teminių ekskursijų, žiemos turizmo paslaugų (slidinėjimo trasų ir pan.);
- Blogai vertinamos poilsiaviečių ir dviračių trasų bei takų būklė. Labai blogai vertinami vandens telkinių paplūdimiai ir aktyviam turizmui (plaukiojimui ir pan.) pritaikyti vandens telkiniai bei viešbučių teikiamos paslaugos;
- Daugiausia Šiaulių rajone gyvenančių respondentų, Šiaulių rajoną, kaip turistinę ir poilsio vietą, vertina kaip visiškai nepatrauklų ar nepatrauklų.

6.2. TIKSLINIŲ GRUPIŲ TYRIMO PAGRINDINIAI ASPEKTAI

Apie Šiaulių rajono turizmo sektoriaus situaciją nuomonę pateikė 12 verslo srities atstovų, 14 turizmo srities atstovų ir 10 jaunimo, NVO srities atstovų. Pateikiama apibendrinta tikslinių grupių nuomonė į pateiktus tris klausimus:

Kaip apibūdintumėte dabartinę Šiaulių rajono turizmo situaciją?

Šiaulių rajono turizmo situaciją optimistiškiausiai apibūdina turizmo atstovų tikslinė grupė, teigdami, kad turizmo situacija stabili, po truputį gerėjanti. Pakankamai gerai esamą situaciją vertina ir verslo atstovai, pridurdami, kad pasigendama maitinimo įstaigų, prabangių poilsio vietų. NVO ir jaunimo atstovų tikslinė grupė pasigenda laisvalaikio praleidimo vietų, teigia, jog trūksta informacijos apie lankomus objektus ir viešinimo apie siūlomas paslaugas.

Kokios svarbiausios prioritetinės sritys turėtų būti vystomos turizmo sektoriuje?

Verslo atstovams svarbiausios sritys yra vandens turizmas, dviračių maršrutai, sporto, religinis, laisvalaikio bei kultūrinis turizmas. Turizmo srities atstovams svarbios maitinimo paslaugos, architektūros paminklų puoselėjimas, gyvosios kultūros pažinimo, sveikatingumo stiprinimas (procedūros, terapijos ir pan.) bei dalykinio turizmo plėtra. NVO ir jaunimo tikslinės grupės atstovai siūlo vystyti edukacines veiklas, maitinimo paslaugų infrastruktūrą, siūlo įrengti Wake parkus. Siūloma daugiau orientuotis į gamtinį turizmą, įrengti daugiau aktyvių turizmo vietų, plėsti pramogų ir žiemos, gydomąjį, festivalių bei kulinarinį turizmą.

Kaip galime pasiekti, kad Šiaulių rajonas taptų aktyvaus turizmo ir rekreacijos centru?

Tiek verslo, tiek turizmo srities atstovai siūlo tobulinti infrastruktūrą, daugiau skirti lėšų turizmo sektoriui, paslaugoms. Turizmo sektoriaus atstovai siūlo tvarkyti kelius, skirti daugiau dėmesio vandens, ežerų, upių išnaudojimui, didesnio dėmesio piligrimams. Labai svarbu teikti lengvatas verslininkams, reikalingas bendradarbiavimas su nevyriausybinėmis organizacijomis. NVO ir jaunimo atstovai siūlo organizuoti įvairias veiklas rajono gamtos kampeliuose, plėsti dviračių takų infrastruktūrą, taip pat bendradarbiauti su verslininkais, reklamuoti bei viešinti įvairias veiklas, kitų didžiųjų miestų pavyzdžiu vykdyti aktyvią, patrauklią ir jaunatvišką komunikaciją.

7. ŠIAULIŲ RAJONO TURIZMO PLĖTROS STRATEGIJOS VIZIJA, PRIORITETAI, TIKSLAI IR UŽDAVINIAI

Turistinės vietovės susiduria su iššūkiais, kuriuos lemia ne tik Covid-19 pandemija, bet ir stipri konkurencija, sparti informacinių ir komunikacijos technologijų kaita, nuolatiniai turistų elgsenos pokyčiai. Su minėtomis problemomis bei iššūkiais susiduria ir Šiaulių rajonas, siekiant geriau išnaudoti turistinį potencialą, didinti žinomumą ir turistų srautus Šiaulių rajono savivaldybė suformavo 2022–2028 metų turizmo plėtros viziją, prioritetus, tikslus, uždavinius ir priemonių planą.

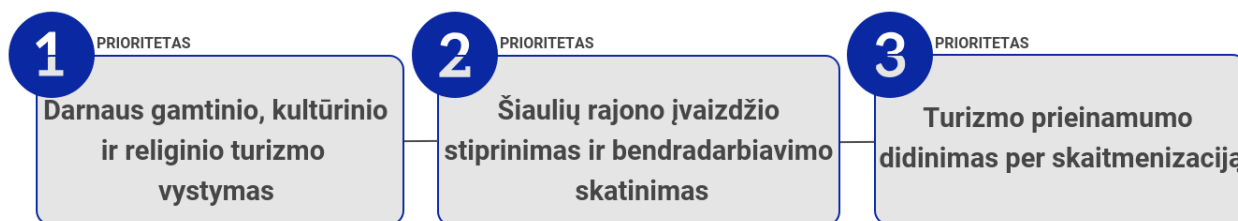
2021 m. gegužės 31 d. Šiaulių rajono savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymu Nr. A-981 buvo sudaryta Šiaulių rajono savivaldybės turizmo plėtros strategijos 2022–2028 m. rengimo koordinacinė grupė. Rugsėjo, spalio mėnesiais susitikimų metu koordinacinė grupė formulavo vizijos variantus. Formuojant Šiaulių rajono turizmo viziją:

- vertintos identifikuotos rajono problemos (esamos būklės analizės dalis);
- atsižvelgta į pabrėžtas stiprybes.

Tuo pačiu stengiasi išlaikyti vizijos formuluotės tikslingumą, atitiktį gyventojų lūkesčiams. Norėta pabrėžti Šiaulių rajono išskirtinumą ir siekius, kartu išlaikant dėstymo lakoniškumą. Atsižvelgiant į šiuos aspektus, koordinacinė grupė susitikimo diskusijų metu suformulavo Šiaulių rajono turizmo plėtros viziją 2022–2028 m.:

Įvertinus Šiaulių rajono savivaldybės turizmo sektoriaus situaciją, plėtros galimybes bei tendencijas, nacionalinio, regioninio ir savivaldos lygmens strateginio planavimo dokumentų įtaką Šiaulių rajono savivaldybės turizmo raidai ir ateities tendencijas, atsižvelgiant į gyventojų ir tikslinių grupių apklausas koordinacinė grupė susitikimų metu suformulavo 3 Šiaulių rajono turizmo plėtros strategijos prioritetus (ilgalaikes strategines kryptis):

Įgyvendinant Šiaulių rajono turizmo plėtros strategijos 2022–2028 m. prioritetus, bus siekiama vystyti darnų gamtinį, kultūrinį ir religinį turizmą, stiprinti Šiaulių rajono įvaizdį ir skatinti bendradarbiavimą turizmo sektoriuje, didinti turizmo prieinamumą per skaitmenizacijos procesus. Kiekvieną suformuluotą prioritetą išsamiai apibūdina strateginio vystymo ir plėtros tikslai bei uždaviniai ir priemonės.

Šiaulių rajono turizmo plėtros strategijoje 2022–2028 m. yra numatyti 3 prioritetai, 5 tikslai, 7 uždaviniai ir 40 priemonių. Daugiausiai priemonių numatyta I prioritetui įgyvendinti (24 priemonės), mažiausiai III prioritetui įgyvendinti – 2 priemonės, II prioritetui įgyvendinti – 14 priemonių.

Siekiant įgyvendinti Šiaulių rajono turizmo plėtros strategiją 2022–2028 m. pilna apimtimi, planuojama pasinaudoti Šiaulių rajono savivaldybei prieinamais finansavimo šaltiniais: Šiaulių rajono savivaldybės biudžetas, valstybės biudžeto lėšos, ES paramos lėšos ir kiti finansavimo šaltiniai, kuriuos sudaro privačios ir kitų fondų lėšos.

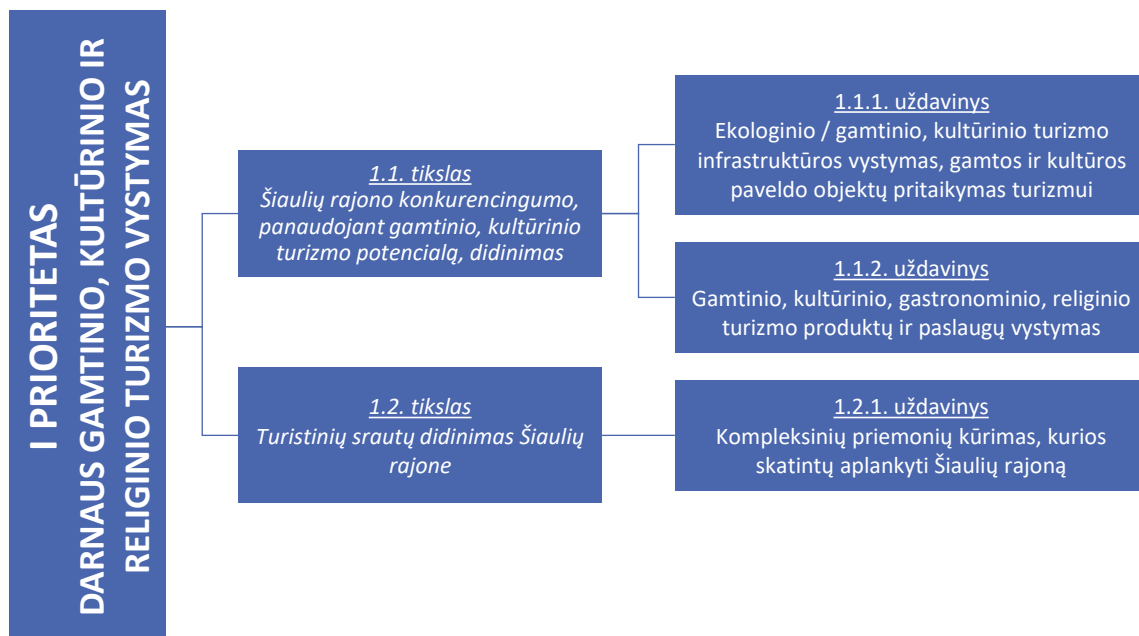
Už Šiaulių rajono turizmo plėtros strategijos 2022–2028 m. įgyvendinimą yra atsakingi Šiaulių rajono savivaldybės administracijos specialistai dirbantys turizmo srityje, Šiaulių rajono įstaigos ir organizacijos susijusios su turizmo sritimi, Šiaulių rajono TVIC, Šiaulių rajono savivaldybės nevyriausybinių organizacijos, bendruomeninės organizacijos, jaunimo organizacijos, privatūs fiziniai ir juridiniai asmenys. Taip pat už Turizmo plėtros strategijos įgyvendinimo priežiūrą atsakinga Šiaulių rajono savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymu sudaryta komisija.

7.1. I PRIORITETO VERTINIMAS, JO TIKSLAI IR UŽDAVINIAI

Atlikta turizmo rinkos išorinės ir vidinės aplinkos analizė, parengta stiprybių, silpnybių, galimybių, grėsmių matrica (SSGG), atliktos gyventojų ir tikslinių grupių apklausos, diskusijos koordinacinėje grupėje – šių metodų pagalba buvo nustatytos pagrindinės Šiaulių rajono turizmo sektoriaus spręstinos problemos.

Nepaisant to, kad Šiaulių rajono savivaldybės miškingumas siekia virš 30 proc. bendros teritorijos ploto, rajonas išsiskiria kultūros paveldo vertybių įvairove, jų gausa, siūloma daug edukacinių, kultūrinių programų, tačiau išryškėjo aibė neveikiančių / neįveikintų dvaro sodybų, kyla pavojus dėl privatiems asmenims priklausančio unikalaus kultūros paveldo nykimo, taip pat neišnaudojamas miškų ir vandens telkinių potencialas, trūksta vandens paplūdimių, poilsiaviečių, apžvalgos aikštelių, rajone neišvystyta kompleksinė infrastruktūra aplink turizmo objektus, trūksta integruotos dviračių takų infrastruktūros, kyla poreikis išgryninti, analizuoti turistinius maršrutus, turizmo trasas, pažintinius takus, organizuojamas edukacijas. Aukščiau išvardinti aspektai nulėmė iškeltą problemą – *neišnaudojamas gamtinio (ekologinio) ir kultūrinio turizmo potencialas. Siekiant darnaus gamtinio, kultūrinio ir religinio turizmo vystymo, pirmiausia reikėtų vystyti ekologinio, gamtinio, kultūrinio turizmo infrastruktūrą – panaudoti miškų potencialą turizmo ir infrastruktūros kūrimui; atnaujinti esamus ir sukurti naujus pažintinius takus, maršrutus; atnaujinti ir įveikinti kultūros paveldo objektus; plėtoti piligriminių kelių infrastruktūrą, trūkstamas dviračių, pėsčiųjų takų sistemos jungtis; gerinti vandens telkinių infrastruktūrą; sudaryti sąlygas aktyvaus ir pasyvaus laisvalaikio praleidimo vietų kūrimuisi. Taip pat labai svarbu vystyti gamtinio (pažintiniai takai, vandens turizmo paslaugos), kultūrinio (gastronominio, renginių, piligriminio) turizmo produktus bei paslaugas. Siekiant didinti turistų srautus Šiaulių rajone, planuojama sukurti ir pasiūlyti turistams kompleksinių paslaugų paketus, vykdyti sezoniskumą mažinančias priemones, sudaryti sąlygas maitinimo ir apgyvendinimo paslaugų plėtrai.*

Tam, kad minėtų problemų poveikis mažėtų ir būtų įgyvendintas I prioritetas, buvo suformuluoti I prioriteto tikslai (2), jų įgyvendinimui 3 uždaviniai ir parengtas priemonių planas (8 skyrius).

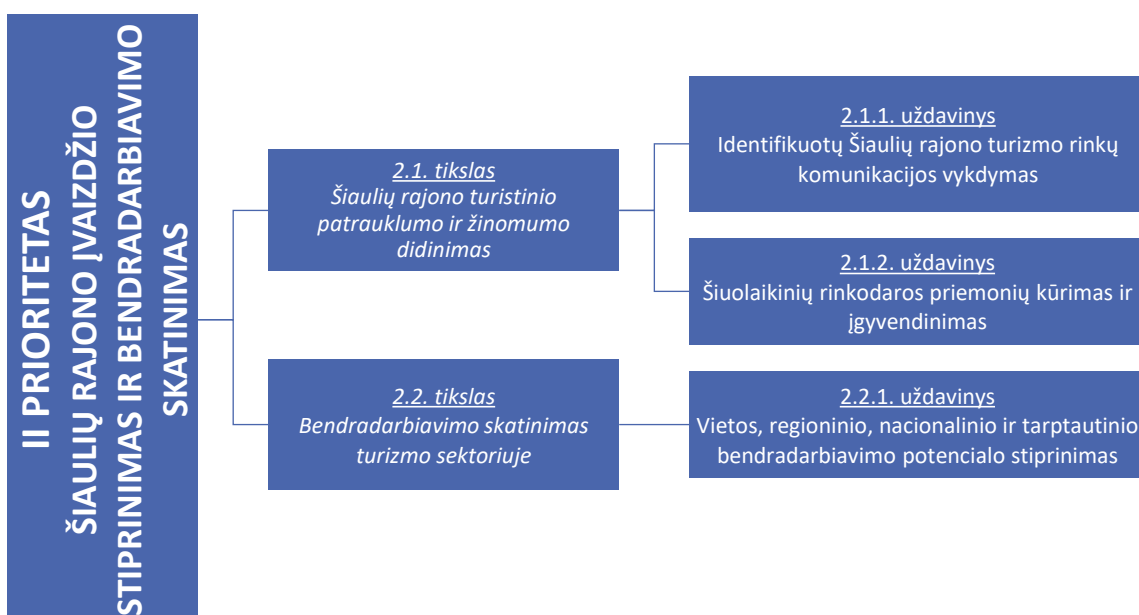

7.2. II PRIORITETO VERTINIMAS, JO TIKSLAI IR UŽDAVINIAI

7.1. skyriuje minėtų metodų pagalba buvo nustatytos kitos problemos su kuriomis susiduria Šiaulių rajonas – *nepakankamas informacijos apie turizmo paslaugas išvystymas bei nepakankamai išnaudojamos viešojo ir privataus sektoriaus bendradarbiavimo galimybės*. Pagrindinės šių problemų priežastys – pastebimas visa apimančios kompleksinės informacijos trūkumas, per mažai reklamuojami turizmo paslaugų teikėjai, nustatyta Šiaulių rajono TVIC žmoniškųjų išteklių stoka, nepatogi lokacijos vieta, turistų srautų identifikavimo, Šiaulių rajono žinomumo, patrauklumo neigiami aspektai. Taip pat trūksta gyventojų verslumo bei iniciatyvumo, bendruomenės, verslininkai menkai įsitraukia į turizmo paslaugų plėtojimą, trūksta dviračio takų, maršrutų, vandens kelių su aplinkinėmis savivaldybėmis.

Siekiant Šiaulių rajono įvaizdžio stiprinimo ir bendradarbiavimo skatinimo, reikėtų įgyvendinti šiuolaikines rinkodaros ir komunikacijos priemones, plėtoti vieningo dizaino informacinę turizmo infrastruktūrą, diegti pažangias technologijas turistų srautų identifikavimui. Taip pat labai svarbu organizuoti mokymus, kelti kompetencijas su turistais dirbantiems asmenims, stiprinti Šiaulių rajono TVIC vykdomos veiklos efektyvumą. Bendradarbiavimo srityje turizmo sektoriuje reikalinga skatinti partnerystę ir bendras iniciatyvas su kaimyninėmis šalimis, plėtoti bendradarbiavimą tarp suinteresuotų šalių bei su kelionių organizatoriais.

Tam, kad minėtų problemų poveikis mažėtų ir būtų įgyvendintas II prioritetas, buvo suformuluoti II prioriteto tikslai (2), jų įgyvendinimui 3 uždaviniai ir parengtas priemonių planas (8 skyrius).

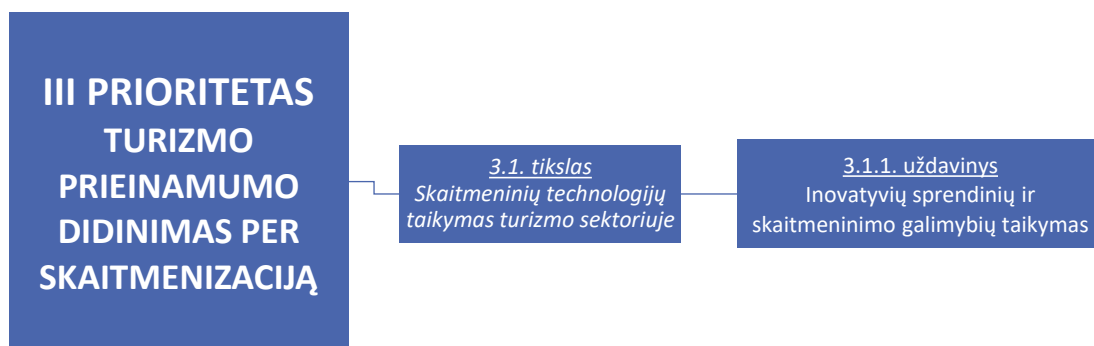

7.3. III PRIORITETO VERTINIMAS, JO TIKSLAS IR UŽDAVINYS

Nacionaliniuose strateginiuose dokumentuose įvardijama, kad siekiant pažangos turizmo sektoriuje reikalinga laikytis darnumo principų ir taikyti inovatyvius sprendimus, skaitmeninimo galimybes, specializuoti paslaugas konkrečioms rinkoms, tikslinėms grupėms. Šiaulių rajone turizmo sektoriuje pastebimas nepakankamas šiuolaikinių skaitmeninių technologijų, inovatyvių sprendimų panaudojimo, taikymo lygis.

Atsižvelgiant į aukščiau išdėstytus aspektus, Šiaulių rajone ateityje bus siekiama didinti turizmo prieinamumą per skaitmenizaciją. To bus siekiama per inovatyvių IT sprendimų turizmo sektoriuje diegimą, įstaigų ir organizacijų valdymo veiklos turinio skaitmenizavimą. Ateityje planuojama teikti virtualias paslaugas, organizuoti virtualias edukacijas, turus, įstaigose ir organizacijose mažinti „popierinius“ vidaus procesus, kurti skaitmenines paslaugas.

Tam, kad būtų įgyvendintas III prioritetas, buvo suformuluotas III prioriteto tikslas, jo įgyvendinimui 1 uždavinys ir parengtas priemonių planas (8 skyrius).

8. PRIEMONIŲ PLANAS

Eil. Nr.	Tikslo / uždavinio / priemonės pavadinimas (preliminarūs veiksmai)	Rodiklis	Rodiklio kodas	Mato vienetas	Rodiklio reikšmė		Įgyvendinimo terminas	Atsakingas vykdytojas / socialiniai partneriai
					2020	2028		
1.	Prioritetas. Darnaus gamtinio, kultūrinio ir religinio turizmo vystymas							
1.1.	Tikslas. Šiaulių rajono konkurencingumo, panaudojant gamtinio, kultūrinio turizmo potencialą, didinimas	Apgyvendintų turistų skaičius	PO-1.1-1	Asm.	5 780	Ne mažiau 10 000	2022–2028	Šiaulių rajono savivaldybės administracija (toliau – ŠRSA), Šiaulių rajono TVIC, privatus fiziniai ir juridiniai asmenys
1.1.1.	Uždavinys. Ekologinio / gamtinio, kultūrinio turizmo infrastruktūros vystymas, gamtos ir kultūros paveldo objektų pritaikymas turizmui	Sukurta / pritaikyta lankymui turizmo infrastruktūra	RE-1.1.1-1	Vnt.	0	20	2022–2028	ŠRSA, Šiaulių rajono TVIC, privatus fiziniai ir juridiniai asmenys, Miškų urėdijos
1.1.1.1.	Panaudoti miškų, kaip pagrindinio rekreacinio ištekliaus, potencialą turizmo ir infrastruktūros kūrimui <i>Preliminarūs veiksmai:</i> - Miško parko formavimas Bubių, Gruzdžių seniūnijų teritorijose; - Miško nuotykių parko formavimas Kuršėnų kaimiškosios seniūnijos teritorijoje						2022–2028	ŠRSA, Kurtuvėnų regioninio parko direkcija, Miškų urėdijos, privatus fiziniai ir juridiniai asmenys
1.1.1.2.	Įrengti pažintinius takus Šiaulių rajono teritorijoje <i>Preliminarūs veiksmai:</i> - Pažintinių, pėsčiųjų takų įrengimas Gruzdžių, Meškuičių, Ginkūnų, Kairių seniūnijose						2022–2028	ŠRSA, Kurtuvėnų regioninio parko direkcija, Šiaulių rajono TVIC
1.1.1.3.	Atnaujinti ir įveiklinti kultūros paveldo objektus, pritaikyti turistų lankymui <i>Preliminarūs veiksmai:</i> - Kryžių kalno Meškuičių seniūnijoje įveiklinimo poreikis; - Paežerių dvaro sodybos atnaujinimas ir įveiklinimas;						2022–2028	ŠRSA, Šiaulių rajono TVIC, privatus fiziniai ir juridiniai asmenys, NVO,

	- Varputėnų dvaro atnaujinimas ir įveiklinimas; - Vėjo malūnų pritaikymas turistų lankymui		bendruomeninės organizacijos
1.1.1.4.	Plėtoti piligriminių kelių infrastruktūrą <i>Preliminarūs veiksmai:</i> - Šv. Jokūbo, Camino Lituano, Jono Pauliaus II piligriminių kelių infrastruktūros plėtojimas (kelių tvarkymas, sukurtos ir paženklintos kelio jungtys, informacinės infrastruktūros plėtra ir pan.); - Bendro piligriminio maršruto (tarp Šiaulių, Kelmės, Raseinių rajonų ir Šiaulių miesto savivaldybių) infrastruktūros plėtra	2022–2028	ŠRSA, Šiaulių rajono TVIC, NVO, bendruomeninės organizacijos
1.1.1.5.	Sutvarkyti ir įveikinti gamtos paveldo objektus ir pritaikyti juos turizmui, kultūrai, švietimui ir kitoms veikloms	2022–2028	ŠRSA, Šiaulių rajono TVIC, privatūs fiziniai ir juridiniai asmenys, kultūros įstaigos ir organizacijos
1.1.1.6.	Išplėtoti trūkstamas dviračių, pėsčiųjų takų sistemos jungtis, pagerinti esamos infrastruktūros kokybę <i>Preliminarūs veiksmai:</i> - Dviračių, pėsčiųjų tako Šiauliai–Kuršėnai išvystymas	2022–2028	ŠRSA
1.1.1.7.	Gerinti vandens telkinių infrastruktūrą <i>Preliminarūs veiksmai:</i> - Bubių, Švedės tvenkinių, Kairių, Gudelių, Bijotės ežerų infrastruktūros gerinimas (maudyklų, paplūdimių įrengimas); - Vandens turizmo trasos Dubysa–Nemuno žemupio intakas plėtojimas; - Išsilaipinimo / atokvėpio vietų įrengimas	2022–2028	ŠRSA, privatūs fiziniai ir juridiniai asmenys, bendruomeninės organizacijos
1.1.1.8.	Modernizuoti ir įveikinti Ventos upės pakrančių infrastruktūrą, panaudoti ją rekreacijos ir turizmo skatinimui	2022–2028	ŠRSA
1.1.1.9.	Sudaryti sąlygas aktyvaus ir pasyvaus laisvalaikio praleidimo vietų kūrimuisi <i>Preliminarūs veiksmai:</i> - Atrakcionų, Skate (riedučiai, riedlentės, paspirtukai) parkų, sportinių veiklų įsikūrimo galimybės; - Pramoginės, rekreacinės, mėgėjiškos žūklės populiarinimas; - Gamtos ir miško terapija; - Teminių vaikų žaidimo aikštelių įrengimas	2022–2028	ŠRSA, Šiaulių rajono TVIC, privatūs fiziniai ir juridiniai asmenys, NVO, bendruomeninės organizacijos

1.1.1.10.	Įrengti ir (arba) atnaujinti stovyklavietes, kempingus, apžvalgos aikštes						2022–2028	ŠRSA, privatiems fiziniams ir juridiniams asmenims
1.1.1.11.	Pritaikyti lankomiausius turizmo objektus neįgaliesiems ir spec. poreikių turintiems asmenims						2022–2028	ŠRSA
1.1.2.	Uždavinys. Gamtinio, kultūrinio, gastronomicinio, religinio turizmo produktų ir paslaugų vystymas	Paslaugos, susijusios su sukurtu / pritaikyta lankymui turizmo infrastruktūra	RE-1.1.2-1	Vnt.	0	10	2022–2028	ŠRSA, Šiaulių rajono TVIC
		Sukurti ir atnaujinti turizmo maršrutai įtraukiant kultūros paveldo objektus	RE-1.1.2-2	Vnt.	0	10	2022–2028	ŠRSA, Šiaulių rajono TVIC
		Išvystyti kultūrinio turizmo produktai	RE-1.1.2-3	Vnt.	0	10	2022–2028	ŠRSA, Šiaulių rajono TVIC, kultūros įstaigos ir organizacijos
		Suorganizuotų renginių skaičius	RE-1.1.2-4	Vnt.	0	4	2022–2028	ŠRSA, Šiaulių rajono TVIC, kultūros įstaigos ir organizacijos
1.1.2.1.	Gerinti esamų pažintinių takų ir maršrutų kokybę, sukurti naujus pažintinius maršrutus <i>Preliminarūs veiksmai:</i> <i>- Gyvūnų pažinimo teminio maršruto vystymas (Raiba plunksna, Dargaičių mini zoo, A. Laucevičiaus elnynas ir kt.)</i>						2022–2028	ŠRSA, Šiaulių rajono TVIC, privatiems fiziniams ir juridiniams asmenims
1.1.2.2.	Vystyti kultūrinio turizmo produktus, sukurti maršrutus <i>Preliminarūs veiksmai:</i> <i>- Tradicinių amatų (keramika, audimas, pynimas ir pan.) pažinimo maršruto sukūrimas;</i> <i>- Etninės kultūros, etnografijos maršrutų vystymas;</i> <i>- Istorinės tematikos maršrutų vystymas</i>						2022–2028	ŠRSA, Šiaulių rajono TVIC, kultūros įstaigos ir organizacijos
1.1.2.3.	Sudaryti sąlygas pramoginio vandens turizmo paslaugų plėtrai <i>Preliminarūs veiksmai:</i> <i>- Sąlygų sudarymas Wake (vandenlenčių) parkų atsiradimui;</i> <i>- Vandens transporto priemonių (baidarės, valtys) naudojimo skatinimas</i>						2022–2028	ŠRSA, privatiems fiziniams ir juridiniams asmenims, NVO

1.1.2.4.	Plėtoti edukacines veiklas ir kultūrinės programos, panaudoti jas turizmo paslaugų plėtrai						2022–2028	ŠRSA, kultūros įstaigos ir organizacijos
1.1.2.5.	Plėtoti renginių turizmą <i>Preliminarūs veiksmai:</i> - <i>Tradicinių renginių populiarinimas (Kuršėnų miesto šventė, festivalis „Naisių vasara“, Kurtuvėnų klijimo teatrų festivalis);</i> - <i>Šiuolaikinių, inovatyvių renginių vystymas (garso, vaizdo, šviesų instaliacijos);</i> - <i>Menų festivalių vystymas;</i> - <i>Sporto renginiai</i>						2022–2028	ŠRSA, Šiaulių rajono TVIC, kultūros įstaigos ir organizacijos, viešosios įstaigos, NVO, bendruomeninės organizacijos
1.1.2.6.	Sudaryti sąlygas gastronomicinio turizmo vystymui <i>Preliminarūs veiksmai:</i> - <i>Maisto festivalių, kulinarinių renginių, degustacijų, edukacijų vystymas;</i> - <i>Tautinio, kulinarinio paveldo produktų populiarinimas</i>						2022–2028	ŠRSA, privatūs fiziniai ir juridiniai asmenys
1.1.2.7.	Parengti ir įgyvendinti religinio turizmo Šiaulių rajone skatinimo programą							ŠRSA, Šiaulių rajono TVIC, NVO, bendruomeninės organizacijos
1.2.	Tikslas. Turistinių srautų didinimas Šiaulių rajone	Turistų skaičiaus augimas (turistų Šiaulių rajone skaičius einamaisiais metais, palyginti su praeitais metais)	PO-1.2-1	Proc.	-81,5	Ne mažiau 5,0	2022–2028	ŠRSA, Šiaulių rajono TVIC
		Šiaulių rajone apsilankiusių turistų skaičius	PO-1.2-2	Asm.	160 296 ¹²	Ne mažiau 500 000	2022–2028	ŠRSA, Šiaulių rajono TVIC
		Šiaulių rajono TVIC apsilankiusių užsienio turistų skaičiaus augimas (užsienio turistų skaičius einamaisiais metais, palyginti su praeitais metais)	PO-1.2-3	Proc.	89,1	Ne mažiau 5,0	2022–2028	ŠRSA, Šiaulių rajono TVIC

¹² Apsilankiusių turistų skaičius skaičiuojamas šiose teritorijose / įstaigose (jeigu bus sukurta turistų skaičiavimo sistema, duomenys bus skaičiuojami kitaip): Šiaulių raj. TVIC, ŠRS etninės kultūros ir tradicinių amatų centras, Kurtuvėnų regioninio parko direkcijos kempingas, Kurtuvėnų regioninio parko direkcija (lankytojų centras, kiti renginiai, Girnikų kalnas, Dargaičių mini zoo, Naisiai)

1.2.1.	Uždavinys. Kompleksinių priemonių kūrimas, kurios skatintų aplankyti Šiaulių rajoną	Sukurtos kompleksinės priemonės, paketai	RE-1.2.1-1	Vnt.	0	20	2022–2028	ŠRSA, Šiaulių rajono TVIC
1.2.1.1.	Sukurti turizmo ir kultūros kompleksinių paslaugų paketą (apgyvendinimo, maitinimo įstaigų ir edukacinių veiklų įtraukimas)						2022–2028	ŠRSA, Šiaulių rajono TVIC, kultūros įstaigos ir organizacijos, privatūs fiziniai ir juridiniai asmenys
1.2.1.2.	Formuoti patogią tarpinio sustojimo aplinką (trumpi sustojimai valgymui, apsipirkimui, pramogoms) <i>Preliminarūs veiksmai:</i> - Tarpinio sustojimo aplinkos formavimas potencialiose, perspektyvinėse Šiaulių rajono turistinėse vietovėse (Kuršėnų miestas, Gruzdžių ir Meškuičių miesteliai, Naisių, Bubių kaimai, Kurtuvėnų, Kairių miesteliai)						2022–2028	ŠRSA, privatūs fiziniai ir juridiniai asmenys
1.2.1.3.	Pateikti turistams, jų grupėms patrauklius turizmo paketus / pasiūlymus („viskas įskaičiuota“)						2022–2028	ŠRSA, Šiaulių rajono TVIC
1.2.1.4.	Sudaryti sąlygas maitinimo ir apgyvendinimo paslaugų atsiradimui <i>Preliminarūs veiksmai:</i> - Maitinimo ir apgyvendinimo paslaugų vystymas Kuršėnų mieste, Gruzdžių, Meškuičių ir Kairių miesteliuose						2022–2028	ŠRSA, privatūs fiziniai ir juridiniai asmenys
1.2.1.5.	Vykdyti turizmo sezoniškumą mažinančias priemones <i>Preliminarūs veiksmai:</i> - Slidinėjimo trasų įrengimas, čiuožinėjimo ant ledo vystymas; - Renginių paskirstymas vasaros / ne vasaros metu, interaktyvaus Šiaulių rajone vykstančių renginių kalendoriaus sukūrimas; - Kainodaros diferencijavimas vasaros / ne vasaros metu; - Konferencijų, verslo turizmas						2022–2028	ŠRSA, Šiaulių rajono TVIC, kultūros įstaigos ir organizacijos, privatūs fiziniai ir juridiniai asmenys, bendruomeninės organizacijos, NVO
1.2.1.6.	Sudaryti sąlygas turizmo traukos objektų kūrimuisi, esamų turizmo traukos objektų populiarinimas <i>Preliminarūs veiksmai:</i> - Šeimoms palankių turistinių vietų populiarinimas (Dargaičių mini zoo, gyvūnų ūkis „Raiba plunksna“, A. Laucevičiaus elnynas, Kurtuvėnų žirgynas ir kt.)						2022–2028	ŠRSA, Šiaulių rajono TVIC, privatūs fiziniai ir juridiniai asmenys

2.	Prioritetas. Šiaulių rajono įvaizdžio stiprinimas ir bendradarbiavimo skatinimas							
2.1.	Tikslas. Šiaulių rajono turistinio patrauklumo ir žinomumo didinimas	Šiaulių rajono, kaip turistinės vietovės, patrauklumo įvertinimas (gyventojų apklausa, įvertinę 8 ir daugiau balų)	PO-2.1-1	Proc.	17,9 (2021 m.)	Gyv. apklausa	2022–2028	ŠRSA, Šiaulių rajono TVIC
2.1.1.	Uždavinys. Identifikuotų Šiaulių rajono turizmo rinkų komunikacijos vykdymas	Įgyvendintų priemonių skaičius	RE-2.1.1-1	Vnt.	0	5	2022–2028	ŠRSA, Šiaulių rajono TVIC
		Atvykstamojo turizmo turistų dalis	RE-2.1.1-2	Proc.	20,9	Ne mažiau 50,0	2022–2028	ŠRSA, Šiaulių rajono TVIC
2.1.1.1.	Sukurti lankytojų srautų skaičiavimo metodologiją						2022–2028	ŠRSA, Šiaulių rajono TVIC
2.1.1.2.	Diegti pažangias technologijas, skirtas lankytojų skaičiui identifikuoti <i>Preliminarūs veiksmai:</i> - Programinės įrangos įsigijimas, kad būtų galima rinkti, kaupti informaciją apie turistus						2022–2028	ŠRSA, Šiaulių rajono TVIC
2.1.1.3.	Vykdėti turistų apklausas siekiant identifikuoti jų poreikius, pasitenkinimą (grįžtamojo ryšio gavimas ir įvertinimas)						2022–2028	Šiaulių rajono TVIC, kultūros įstaigos ir organizacijos
2.1.2.	Uždavinys. Šiuolaikinių rinkodaros priemonių kūrimas ir įgyvendinimas	Sukurtos ir įgyvendintos rinkodaros priemonės	RE-2.1.2-1	Vnt.	0	20	2022–2028	ŠRSA, Šiaulių rajono TVIC
2.1.2.1.	Plėtoti vieningo dizaino informacinę turizmo infrastruktūrą Šiaulių rajone (ženkle ir šūkio sukūrimas)						2022–2028	ŠRSA, Šiaulių rajono TVIC
2.1.2.2.	Diegti efektyvias ir šiuolaikiškas rinkodaros, integruotas komunikacijos priemones <i>Preliminarūs veiksmai:</i> - Šiaulių kraštą reprezentuojantys video filmukai; - Didinti peržiūrų / sekėjų skaičių socialinėse platformose (Instagram, Facebook, Youtube); - Kuriama ir pastoviai atnaujinama informacija: www.siauliurajonas.lt , socialiniuose tinkluose ir partnerių internetinėse svetainėse; - Teikti informaciją apie rajono turizmo produktus populiariausiose Lietuvos ir prioritetinių rinkų žiniasklaidos priemonėse; - Informacinių pažintinių turų organizavimas žiniasklaidos atstovams, nuomonės formuotojams, kelionių agentūroms						2022–2028	ŠRSA, Šiaulių rajono TVIC

2.1.2.3.	Įtraukti Šiaulių rajono turizmo objektus į regiono, Lietuvos ir tarptautinius maršrutus, didinant rajono žinomumą, gausinant informacijos sklaidą ir kuriant susijusią infrastruktūrą						2022–2028	ŠRSA, Šiaulių rajono TVIC
2.1.2.4.	Stiprinti turizmo kokybės vadybą						2022–2028	ŠRSA, Šiaulių rajono TVIC
2.1.2.5.	Organizuoti mokymus, siekiant kelti kompetencijas, su turistais dirbantiems darbuotojams						2022–2028	ŠRSA, Šiaulių rajono TVIC
2.1.2.6.	Stiprinti Šiaulių rajono TVIC vykdomos veiklos efektyvumą						2022–2028	ŠRSA, Šiaulių rajono TVIC
2.1.2.7.	Pristatyti Šiaulių rajono turizmo produktus parodose, mugėse Lietuvoje ir užsienyje						2022–2028	ŠRSA, Šiaulių rajono TVIC
2.2.	Tikslas. Bendradarbiavimo skatinimas turizmo sektoriuje	Sukurti bendri turizmo produktai	PO-2.2.-1	Vnt.	0	5	2022–2028	ŠRSA, Šiaulių rajono TVIC
		Viešojo ir privataus sektoriaus partnerystės pagrindu veikiančių turizmo objektų skaičius	PO-2.2-2	Vnt.	0	2	2022–2028	ŠRSA, privatių fizinių ir juridinių asmenų
2.2.1.	Uždavinys. Vietos, regioninio, nacionalinio ir tarptautinio bendradarbiavimo potencialo stiprinimas	Turizmo bendradarbiavimo sutartys regiono, nacionaliniu ir tarptautiniu mastu	RE-2.2.1-1	Vnt.	0	4	2022–2028	ŠRSA, Šiaulių rajono TVIC
		Igyvendintų tarptautinių turizmo projektų skaičius	RE-2.2.1-2	Vnt.	0	3	2022–2028	ŠRSA, Šiaulių rajono TVIC
2.2.1.1.	Plėtoti bendradarbiavimą turizmo infrastruktūros ir paslaugų plėtros klausimais tarp Šiaulių regiono savivaldybių						2022–2028	ŠRSA
2.2.1.2.	Plėtoti bendradarbiavimą tarp suinteresuotų šalių turizmo srityje (tarp savivaldybės, verslo struktūrų, bendruomenės, gyventojų) <i>Preliminarūs veiksmai:</i> <i>- Diskusijų, darbinių sesijų organizavimas</i>						2022–2028	ŠRSA, Šiaulių rajono TVIC, privatių fizinių ir juridinių asmenų, NVO, bendruomeninės organizacijos
2.2.1.3.	Skatinti partnerystę ir bendras iniciatyvas su kaimyninėmis šalimis <i>Preliminarūs veiksmai:</i>						2022–2028	ŠRSA, Šiaulių rajono TVIC

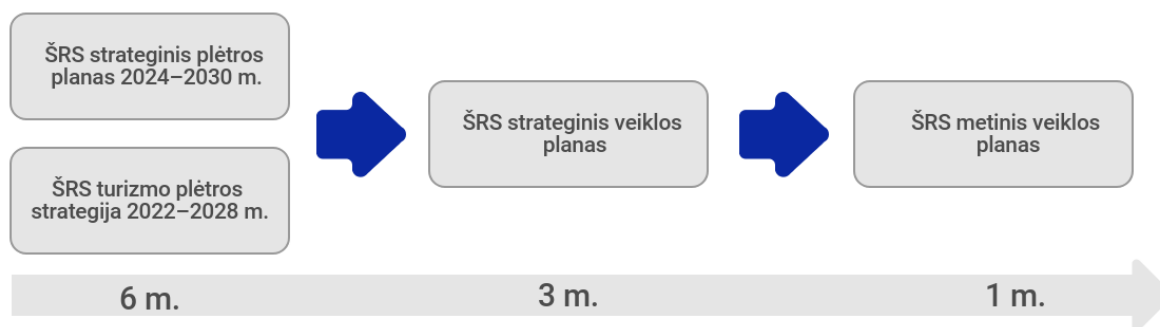
	- Bendrų projektų, maršrutų rengimas; - Susitikimų organizavimas							
2.2.1.4.	Skatinti bendradarbiavimą su tikslių rinkų kelionių organizatoriais ir kelionių pardavimo agentais						2022–2028	Šiaulių rajono TVIC
3.	Prioritetas. Turizmo prieinamumo didinimas per skaitmenizaciją							
3.1.	Tikslas. Skaitmeninių technologijų taikymas turizmo sektoriuje	Šiaulių rajono savivaldybės įgyvendintos / įgyvendinamos iniciatyvos, projektai susiję su turizmo sektoriaus skaitmenizavimo procesu	PO-3.1-1	Vnt.	0	3	2022–2028	ŠRSA
3.1.1.	Uždavinys. Inovatyvių sprendinių ir skaitmeninimo galimybių taikymas	Įdiegti inovatyvūs sprendimai (pvz., virtualūs turai pagal temas, virtualios paslaugos, išmanios edukacijos ir pan.)	RE-3.1.1-1	Vnt.	0	5	2022–2028	ŠRSA, kitos su turizmo sektoriumi susijusios įstaigos ir organizacijos
3.1.1.1.	Diegti inovatyvius IT sprendimus turizmo sektoriuje <i>Preliminarūs veiksmai:</i> - Virtualūs turai pagal temas; - Virtualios paslaugos; - Išmanios edukacijos; - 3D–2D filmai						2022–2028	ŠRSA, Šiaulių rajono TVIC, kitos su turizmo sektoriumi susijusios įstaigos ir organizacijos
3.1.1.2.	Skaitmenizuoti su turizmo sektoriumi susijusių įstaigų ir organizacijų valdymo ir veiklos turinį <i>Preliminarūs veiksmai:</i> - Įstaigose ir organizacijose mažinti „popierinius“ vidaus procesus; - Žmogiškųjų išteklių skaitmeninių įgūdžių ugdymas ir tobulinimas; - Skaitmeninių paslaugų kūrimas						2022–2028	ŠRSA, kitos su turizmo sektoriumi susijusios įstaigos ir organizacijos

9. ŠIAULIŲ RAJONO TURIZMO PLĖTROS STRATEGIJOS 2022–2028 M. ĮGYVENDINIMO PRIEŽIŪROS SISTEMA

1.1. Šiaulių rajono turizmo plėtros strategijos 2022–2028 m. (toliau – TPS) įgyvendinimo priežiūros sistema (toliau – TPS sistema) reglamentuoja TPS įgyvendinimo priežiūrą, kuri sudaro sąlygas kontroliuoti TPS vykdymą, vertinti įgyvendinimo poveikį rajono turizmo plėtrai ir, atsiradus poreikiui, inicijuoti dokumento keitimą.

1.2. TPS sistema skirta Šiaulių rajono savivaldybės (toliau – ŠRS) administracijos darbuotojams ir institucijoms, atsakingoms už TPS rengimą ir įgyvendinimą.

1.3. TPS numatytos priemonės siūlomos ir svarstomos rengiant trejų metų Šiaulių rajono savivaldybės strateginį veiklos planą bei atitinkamų metų metinį veiklos planą.

1.4. TPS priemonės gali būti integruojamos į ateityje rengiamą Šiaulių rajono strateginį plėtros planą 2024–2030 m., kuriuo siekiama išgryninti Savivaldybės turizmo plėtros kryptis iki 2030 m.

1.5. Šioje TPS sistemoje vartojamos sąvokos:

- *Šiaulių rajono turizmo plėtros strategija 2022–2028 m. (TPS)* – dokumentas, kuriame nustatyta turizmo plėtros vizija, kryptys ir tikslai siekiant racionaliai naudoti išteklius ir teikti turizmo paslaugas, atitinkančias turistų poreikius;
- *Šiaulių rajono turizmo plėtros strategijos 2022–2028 m. įgyvendinimo priežiūros komisija (toliau – TPS priežiūros komisija)* – Šiaulių rajono savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymu sudaryta komisija, įgyvendinanti TPS priežiūrą ir kontrolę;
- *Šiaulių rajono turizmo ir verslo informacijos centras* – juridinis asmuo, turintis ūkinį ir teisinį savarankiškumą, kurio tikslai yra teikti viešąsias paslaugas verslui, turizmo informacijos ir kitas turizmo paslaugas, tenkinti viešuosius interesus vykdant visuomenei naudingą veiklą, skatinti vietinį ir atvykstantįjį turizmą Šiaulių rajone;
- *Tikslas (strateginis tikslas)* – ilgos, vidutinės ar trumpos trukmės planavimo dokumentuose užsibrėžtas siekis, rodantis planuojamą pasiekti rezultatą per planavimo dokumento įgyvendinimo laikotarpį;
- *Uždavinys* – per nustatytą laikotarpį planuojama veikla, užtikrinanti planavimo dokumente nustatyto tikslo įgyvendinimą;
- *Priemonė* – užsibrėžto uždavinio įgyvendinimo būdas, kuriam naudojami žmogiškieji, finansiniai ir materialiniai ištekliai;
- *Rodiklis* – matavimo vienetas, suteikiantis informaciją apie tikslo, uždavinio įgyvendinimą;
- *Rodiklio kodas* – rodiklį (poveikio, rezultato) nustatanti raidžių ir skaičių seka. TPS stebėsenai naudojamas toks kodavimas:

Poveikio rodikliams – PO-P.T.-A

Žymėjimo reikšmė: P – prioriteto eilės numeris (1 skaitmuo), T – prioriteto įgyvendinimo tikslo numeris (1 skaitmuo), U – tikslo įgyvendinimo uždavinio numeris (1 skaitmuo), A – rodiklio eilės numeris (1 skaitmuo).

TPS ĮGYVENDINIMO PRIEŽIŪRA

1.6. TPS įgyvendinimo priežiūros struktūrą sudaro: Šiaulių rajono savivaldybės taryba, TPS priežiūros komisija, Šiaulių rajono savivaldybės administracijos Architektūros ir paveldosaugos skyrius, Šiaulių rajono turizmo ir verslo informacijos centras.

9.1 lentelė. TPS įgyvendinimo priežiūros institucijų / skyrių vaidmenys

Nr.	Institucija / skyrius	Pagrindiniai uždaviniai įgyvendinant TPS
1.	Šiaulių rajono savivaldybės taryba	Priima sprendimus dėl sąlygų sudarymo turizmo plėtrai ir šios veiklos skatinimo Šiaulių rajono savivaldybės teritorijoje.
2.	TPS priežiūros komisija	- Teikia pasiūlymus Šiaulių rajono savivaldybės institucijoms ir įstaigoms dėl rajono turizmo plėtros strategijos ir priemonių plano rengimo ir įgyvendinimo; - svarsto Šiaulių rajono savivaldybės dokumentų, susijusių su turizmo plėtra rajone, projektus ir teikia su jais susijusius pasiūlymus.
3.	Architektūros ir paveldosaugos skyrius	- Koordinuoja Šiaulių rajono savivaldybės turizmo plėtros planavimą ir įgyvendinimą; - kuria ir įgyvendina Savivaldybės politiką turizmo srityse; - dalyvauja vykdant finansinių išteklių, reikalingų turizmo priemonėms finansuoti, poreikio planavimą; - dalyvauja plėtojant turizmo objektus ir plečiant rajono turizmo infrastruktūrą.
4.	Šiaulių rajono turizmo ir verslo informacijos centras	- Teikia pasiūlymus dėl turizmo plėtojimo Šiaulių rajono savivaldybės TPS priežiūros komisijai; - rengia ir dalyvauja rengiant turizmo plėtros programas ir projektus; - renka duomenis apie poveikio, rezultato rodiklius ir atsiskaito Šiaulių rajono savivaldybės TPS priežiūros komisijai.

TPS STEBĖSENA IR KEITIMAS

TPS STEBĖSENOS NUOSTATOS

1.7. TPS stebėseną ir vykdymą, kalendorinis grafikas pateikiamas priede Nr. 1.

1.8. TPS įgyvendinimo priežiūros sistemą sudaro dviejų lygių kiekybinių ir kokybinių vertinimo rodiklių sistema:

1.8.1. poveikio arba tikslų vertinimo rodikliai parodo TPS įgyvendinimo poveikį savivaldybės turizmo sektoriaus raidai bei naudą, kurią gauna visuomenė;

1.8.2. rezultato arba uždavinių vertinimo rodikliai rodo ilgalaikius TPS įgyvendinimo rezultatus bei naudą, kurią gauna uždavinio įgyvendinimo naudos gavėjai;

1.9. Poveikio ir rezultato rodikliai įvertinami kasmet pagal formą, pateikiamą priede Nr. 3.

1.10. Priemonių vykdymas įvertinamas kasmet pagal formą, pateikiamą priede Nr. 2.

1.11. TPS įgyvendinimo rodikliai nurodyti priemonių plane (8 skyrius).

TPS KEITIMO NUOSTATOS

1.12. TPS keitimas – procedūra, kurios metu TPS prioritetai, tikslai, uždaviniai arba priemonės yra keičiami arba papildomi naujais.

1.13. TPS uždaviniai ir priemonės gali būti keičiami ir peržiūrimi pagal poreikį, tikslai – pagal poreikį ne dažniau negu kas dveji metai. Vizija ir prioritetai gali keistis tik rengiant naują TPS arba iš esmės keičiant esamą.

1.14. TPS keitimo procedūra vyksta trimis etapais:

1.14.1. TPS priežiūros komisijos narių, suinteresuotųjų įmonių, įstaigų ar juridinių asmenų kreipimasis raštu į TPS priežiūros komisiją dėl TPS keitimo;

1.14.2. Prašymo svarstymas TPS priežiūros komisijoje, sprendimo priėmimas;

1.14.3. Atsižvelgiant į TPS priežiūros komisijos sprendimą teikiamas ŠRS Tarybos sprendimo projektas dėl TPS keitimo.

10. REKOMENDACIJOS ŠIAULIŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS STRATEGINIO PLĖTROS PLANO 2024–2030 M. PARENGIMUI

Savivaldybės vidaus ir išorės aplinka, kaip ir mus supantis pasaulis, nuolat kinta. Būtina greičiau į tai reaguoti, išnaudoti galimybes, keistis ir prisitaikyti prie pokyčių. Todėl ekonomika ir valdymas, visuomenės gyvenimas, turi būti pagrįsti principais, leidžiančiais drąsiai sutikti naujus iššūkius. Todėl privalu žinoti tolesnį Savivaldybės raidos kelią, jos kryptį ir tikslą – tai svarbu tiek Savivaldybės modernėjimui ir atvirumui, tiek telkiant, stiprinant bendruomenes bei skatinant visuomenę veikti.

Savivaldybės strateginį plėtros planą galima apibūdinti kaip integruotą ir koordinuotą susitarimų ir veiksmų rinkinį, kuris sukurtas išnaudoti esmines kompetencijas ir įgyti konkurencinį pranašumą prieš kitas Savivaldybes. Jame nustatytos Savivaldybės kryptys, tikslai, uždaviniai, kurie yra suprantami ir priimtini visuomenei, valdžios atstovams, Savivaldybės viešųjų įstaigų, verslo, bendruomeninių organizacijų atstovams, kitiems socialiniams-ekonominiams partneriams.

Šiuo metu Savivaldybės pagrindinis strateginis dokumentas yra Šiaulių rajono savivaldybės strateginis plėtros planas 2017–2023 m., tačiau, atsižvelgiant į pasikeitusias aplinkybes šalies, regiono, vietinių lygmeniu, pateikiamos rekomendacijos, kurios būtų aktualios ateityje rengiamam Šiaulių rajono savivaldybės strateginiam plėtros planui 2024–2030 m.

REKOMENDACIJOS:

- Šiaulių rajono turizmo plėtros strategijoje 2022–2028 m. priemonių plane numatytus tikslus rekomenduojama perkelti į ateityje rengiamo Šiaulių rajono savivaldybės strateginio plėtros plano 2024–2030 m. priemonių plano uždavinių lygmenį (atitinkamai turizmo plėtros strategijos uždavinius perkelti į strateginio plėtros plano priemonių lygmenį), turizmo plėtros strategijoje numatytus įgyvendinimo rodiklius taip pat perkelti į strateginio plėtros plano įgyvendinimo rodiklių sistemą. Tokiu būdu būtų išlaikytas strateginių dokumentų vientisumas;
- Atsižvelgiant į tai, kad Šiaulių rajono savivaldybės tiesioginės užsienio investicijos beveik 10 kartų, o materialinės investicijos beveik 2 kartus nusileidžia šalies vidurkiui, rekomenduojama didelį dėmesį skirti investicijų pritraukimui, plėtoti šiai sričiai reikalingą infrastruktūrą, sutvarkyti potencialius sklypus, teritorijas verslo plėtrai. Svarbu skatinti startuolių ir pradedančių SVV subjektų vystymą, akceleravimą ir plėtrą, didinti finansavimo prieinamumą verslo investicijoms į technologinę pažangą, inovacijas ir aukštos pridėtinės vertės veiklos plėtrą;
- Savivaldos ir valdymo srityje rekomenduojama pagal galimybes taikyti paslaugų perdavimo iš Savivaldybės valdomų institucijų į nevyriausybinių ir verslo sektorius būdus („krepšelių“ finansavimas, konkursinis finansavimas, viešieji pirkimai, viešojo ir privataus sektoriaus partnerystė). Taip pat, atsižvelgiant į nacionaliniuose strateginiuose dokumentuose akcentuojamą atvirumą, įtrauktį, skaitmenizacijos procesų svarbą, rekomenduojama ateityje užtikrinti kokybiškų duomenų prieinamumą, atvėrimą, sudaryti geresnes sąlygas viešojo sektoriaus institucijoms priimti duomenimis grįstus sprendimus, skaitmenizuoti Savivaldybės administracijos, įstaigų ir organizacijų valdymo ir veiklos turinį, didinti viešųjų paslaugų įtraukumą ir paslaugų prieinamumą asmenims turintiems negalią;
- Rekomenduojama į ateityje rengiamą strateginį plėtros planą įtraukti vieningos viešojo sektoriaus žmogiškųjų išteklių valdymo sistemos sukūrimą ir įgyvendinimą;
- Švietimo srityje rekomenduojama vykdyti švietimo įstaigų tinklo pertvarką, užtikrinti STEAM srities dalykų programų įgyvendinimą, dalyvauti švietimo technologijų ir inovacijų (EdTech) platformos veikloje, sukurti saugios mokyklos koncepciją ir įgyvendinti ją ugdymo įstaigose, taip pat vystyti ir įgyvendinti tūkstantmečio mokyklos programos koncepciją;
- Socialinės apsaugos srityje rekomenduojama sukurti ir įdiegti skaitmeninę gyventojų konsultavimo ir informavimo sistemą, kuri leistų gyventojams operatyviai pranešti apie jų socialinių paslaugų ir paramos poreikį, taip pat vystyti savanorių banko sukūrimo idėją.

Strateginiame plėtros plane svarbu numatyti veiksmus, kurie užtikrintų vaikui ir šeimai palankią aplinką;

- Strateginiame plėtros plane sveikatos srityje rekomenduojama numatyti veiksmus, kurie didintų sveikatos sistemos efektyvumą ir atsparumą sukrėtimams, gerinti palaikomojo gydymo ir slaugos bei gerontologijos paslaugų kokybę, skatinti sveikatos sistemos perorientavimą nuo stacionarių prie ambulatorinių sveikatos priežiūros paslaugų, taip pat labai svarbu spręsti sveikatos priežiūros specialistų trūkumo problemas, diegiant / pritaikant kompleksinį sveikatos priežiūros sistemos specialistų planavimo modelį, kuriant motyvacijos sistemą;
- Jaunimo, NVO ir bendruomenių srityje rekomenduojama atkreipti dėmesį į jaunimo verslumo skatinimą, profesinio orientavimo bei praktinių įgūdžių ugdymo vystymą, vystyti maker-space dirbtuvių įrengimo idėją, ypatingai skatinti bendradarbiavimą tarp verslo, bendruomenių, jaunimo, NVO ir viešojo sektoriaus, vystyti ambasadorystės sistemos sukūrimą;
- Infrastruktūros ir energetikos srityje rekomenduojama numatyti tokias priemones kaip šilumos ūkio modernizavimas, jį pritaikant atsinaujinančių ar alternatyvių išteklių naudojimui, atsinaujinančių energijos šaltinių plėtros planų įgyvendinimas. Taip pat labai svarbu taikant žiedinės ekonomikos principus modernizuoti atliekų tvarkymo sistemą, tobulinti ir plėsti atliekų tvarkymo infrastruktūrą. Susisiekimo srityje būtina išplėtoti trūkstamas dviračių takų sistemos jungtis, kuriomis galėtų būti užtikrinamas gyventojų judėjimas dviračiais, skatinti aplinkos neteršiančių transporto priemonių įsigijimą, įrengti privataus ir viešojo transporto jungties aikštes (*Park and Ride, Bike and Ride*) bei diegti dviračių dalijimosi sistemas (*Bike sharing*), įrengti elektromobilių bei elektrinių paspirtukų įkrovimo infrastruktūrą, didinti gyventojų sąmoningumą darnaus judumo srityje.
- Į rengiamą strateginį plėtros planą rekomenduojama įtraukti visų sričių (viešojo, verslo, švietimo, kultūros ir pan.) bendradarbiavimo plėtros galimybes.

1 PRIEDAS. TPS VYKDYMO KALENDORINIAI GRAFIKAI

ŠIAULIŲ RAJONO TPS PRIEMONIŲ VYKDYMO KALENDORINIS GRAFIKAS IR JĄ ĮGYVENDINANČIOS INSTITUCIJOS

NR.	ATSAKINGA INSTITUCIJA	VEIKSMAS	TERMINAS IKI	PRIIMANTI INSTITUCIJA
1.	Šiaulių rajono turizmo ir verslo informacijos centras ir kiti atsakingi vykdytojai	Šiaulių rajono turizmo ir verslo informacijos centras ir kiti atsakingi vykdytojai pateikia informaciją Architektūros ir paveldosaugos skyriui apie priemonių vykdymą per ataskaitinį laikotarpį	Sausio 31 d.	Architektūros ir paveldosaugos skyrius
2.	Architektūros ir paveldosaugos skyrius	Architektūros ir paveldosaugos skyrius pateikia TPS priežiūros komisijai užpildytą metinę priemonių vykdymo ataskaitą (žr. priedą Nr. 2)	Vasario 28 d.	TPS priežiūros komisija
3.	TPS priežiūros komisija	TPS priežiūros komisija, susipažįsta su pateikta TPS priemonių vykdymo ataskaita	Kovo 28 d.	-

ŠIAULIŲ RAJONO TPS RODIKLIŲ PASIEKIMO STEBĖSENOS KALENDORINIS GRAFIKAS IR JĄ ĮGYVENDINANČIOS INSTITUCIJOS

NR.	ATSAKINGA INSTITUCIJA	VEIKSMAS	TERMINAS IKI	PRIIMANTI INSTITUCIJA
1.	Šiaulių rajono turizmo ir verslo informacijos centras ir kiti atsakingi vykdytojai	Šiaulių rajono turizmo ir verslo informacijos centras ir kiti atsakingi vykdytojai pateikia informaciją Architektūros ir paveldosaugos skyriui apie TPS įgyvendinimo rodiklius per ataskaitinį laikotarpį	Liepos 30 d.	Architektūros ir paveldosaugos skyrius
2.	Architektūros ir paveldosaugos skyrius	Architektūros ir paveldosaugos skyrius pateikia TPS priežiūros komisijai užpildytą metinę rodiklių pasiekimo ataskaitą (žr. priedą Nr. 3)	Rugpjūčio 31 d.	TPS priežiūros komisija
3.	TPS priežiūros komisija	TPS priežiūros komisija susipažįsta su pateikta TPS rodiklių pasiekimo ataskaita	Rugsėjo 31 d.	-

2 PRIEDAS. PRIEMONIŲ VYKDYMO ATASKAITOS FORMA

ŠIAULIŲ RAJONO TURIZMO PLĖTROS STRATEGIJOS 2022–2028 M. PRIEMONIŲ VYKDYMO ATASKAITOS FORMA

20__ metai
(ataskaitinis laikotarpis)

Priemonės numeris	Priemonės pavadinimas	Įgyvendinimo laikotarpis	Atsakingas vykdytojas	Kiti vykdytojai	Įvykdytų darbų aprašymas, komentarai
1	2	3	4	5	6
TIKSLAS:					
UŽDAVINYS:					

.....
(pareigos, vardas, pavardė)

.....
(data)

.....
(parašas)

3 PRIEDAS. RODIKLIŲ PASIEKIMO ATASKAITOS FORMA

ŠIAULIŲ RAJONO TURIZMO PLĖTROS STRATEGIJOS 2022–2028 M. RODIKLIŲ PASIEKIMO ATASKAITOS FORMA

20__ metai

(ataskaitinis laikotarpis)

Rodiklio kodas	Rodiklio pavadinimas	Matavimo vienetas	Atsakingas vykdytojas	Rodiklio pradinė reikšmė (2020 m.)	Faktinė reikšmė				Siekiamą reikšmė
					2022	2023	...	2028	2028
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
...									
...									
...									
...									
...									
...									
...									

.....
(pareigos, vardas, pavardė)

.....
(data)

.....
(parašas)